

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کشور عراق

راه‌نمای تجارت با

tpo.ir

Iran Trade Promotion Organization

02122025268

www.tepbusiness.ir

03136251016

گروه بازرگانی تجارت طلایی

ارائه دهنده خدمات کاملاً تخصصی صادرات و واردات و ترخیص کالا

از آموزش تا منبع یابی واردات، بازاریابی صادرات، حمل و نقل تا ترخیص

دوست عزیز و ارجمند سلام

فایل های ارائه شده اغلب توسط سازمان توسعه تجارت، اتاق بازرگانی ایران و برخاً اتاق بازرگانی شیراز تهیه شده است. گروه بازرگانی تجارت طلایی با داشتن کادر مجرب و همچنین مجوز آموزش از سازمان فنی و حرفه ای و پروانه کارگزاری امور گمرکی از گمرک ایران و با داشتن دفاتر همکار در کشور های چین، ترکیه و آفریقای جنوبی ارائه دهنده خدمات ذیل می باشد. خوشحال خواهیم شد که بتوانیم در خدمت شما عزیزان باشیم. امیدواریم فایل ارائه شده برای شما مفید واقع شود.

ترخیص کالا از گمرکات کشور به ویژه گمرک های اصفهان، تهران (امام خمینی و شهریار)، بندر عباس، بندر خرمشهر

آموزش های تخصصی صادرات و واردات، ترخیص کالا و ...

مشاوره در خصوص صادرات و واردات

مشاوره و اجرای پروژه های وارداتی (منبع یابی، پرداخت و ترخیص کالا)

مشاوره و اجرای پروژه های صادراتی (بازاریابی صادرات، حضور در نمایشگاه، تهیه کاتالوگ، ثبت برند و ترخیص کالا)

مشاوره در خصوص بازاریابی داخلی محصولات (بخش بندی بازار، سیستم تبلیغات، مدیریت ارتباط با مشتری و ارائه نرم افزار های مرتبط)

هماهنگی و اجرای پروژه های حمل و نقل، ارسال و دریافت کالا از مبادی مختلف به ویژه چین، کره، اتحادیه اروپا و ترکیه

تهران: خیابان آفریقا، بالاتر از چهارراه اسفندیار، نش خیابان سعیدی، پلاک ۱۵۶ واحد ۴

تلفن: ۰۲۱۲۲۰۲۵۲۶۸ همراه: ۰۹۱۲۰۱۴۸۹۱۴

اصفهان: خیابان حکیم نظامی، حدفاصل کوی سنگتراش ها و چهارراه محتشم کاشانی، پلاک ۷۸۹

تلفن: ۰۳۱۳۶۲۵۱۰۱۶ تلفکس: ۰۳۱۳۶۲۵۵۱۳۹ همراه: ۰۹۱۲۰۸۶۷۰۶۹

یزد: صفائیه خیابان تیمسار فلاحی روبروی پارک آزادگان کوچه بهار پلاک ۲۱. همراه: ۰۹۱۳۴۷۲۰۴۵۷

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور

شیرینی، کیومرث :
راهنمای تجارت با کشور عراق/ پدیدآورندگان سازمان توسعه تجارت ایران،
محمدعلی ضیغمی؛ مدیر طرح رضا توفیقی؛ مجریان طرح کیومرث شیرینی،
مصطفی مسعودی، احمدرضا حقی.

مشخصات نشر
مشخصات ظاهری

تهران شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۸۷.
۱۵۰ ص.: مصور، نقشه، عکس.
شابک ۴۰۰۰۰ ریال: 2-175-964-978

وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۵۰-۱۴۹.

موضوع : ایران -- روابط اقتصادی -- عراق
موضوع : ایران -- بازرگانی -- عراق
موضوع : عراق -- روابط اقتصادی -- ایران
موضوع : عراق -- بازرگانی -- ایران

شناسه افزوده : ضیغمی، محمدعلی
شناسه افزوده : مسعودی، مصطفی، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده : حقی، احمدرضا
شناسه افزوده : توفیقی، رضا
شناسه افزوده : شرکت چاپ و نشر بازرگانی
شناسه افزوده : سازمان توسعه تجارت ایران
رده بندی کنگره : ۱۳۸۷۴ع۴س/۱۵۸۶/۴HF
رده بندی دیویی : ۳۳۷/۵۵۰۵۶۷
شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۴۲۶۶۱

شابک: ۲-۱۷۵-۴۶۸-۹۶۴-۹۷۸

راهنمای تجارت با کشور عراق

شناسنامه پدیدآورندگان:
سازمان توسعه تجارت ایران
معاونت بازاریابی و تنظیم روابط سازمان: دکتر محمدعلی ضیغمی
مدیر طرح: رضا توفیقی
مجریان طرح: کیومرث شیرینی، مصطفی مسعودی، احمدرضا حقی
مدیرهنری: فرشته سعیدا

شناسنامه کتاب:

چاپ اول: اسفندماه ۱۳۸۷

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال

ویرایش، صفحه‌آرایی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی
ناشر: شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، محل دائمی نمایشگاه‌ها، سازمان توسعه تجارت ایران
تلفن: ۲-۲۲۶۶۴۰۳۱

نسخه الکترونیکی کتاب: www.tpo.ir

E.mail: info@tpo.ir

سخن رئیس کل سازمان

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ.

طی سالهای گذشته، شاهد تکوین تدریجی «نظام اقتصادی یکپارچه جهانی» بوده‌ایم. توسعه دانش و فناوری در عرصه‌های مختلف، وضعیت متفاوتی از کسب و کار را در این سالها در پی داشته است. از یکسو توسعه ارتباطات و دسترسی گسترده مشتریان به اطلاعات، چهره بازارها را دگرگون نموده و «خواسته‌های» آنها را تحت تأثیر قرار داده و از سوی دیگر تولید مبتنی بر فناوری پیشرفته و روشهای اصلاح شده، امکان پاسخگویی به تقاضاهای متنوع و متغیر مشتریان را فراهم نموده است.

نقش تعیین کننده عوامل تولید در معرفی محصول، به ویژه محصولات جدید، اکنون جای خود را به عوامل موجد رضایت مشتری و بازار داده است. این وضعیت، پارادایم حاکم بر روابط صنعت - بازار را به نفع بازار تغییر داده و نقش تعیین کننده بازار و فرصتها و محدودیتهای آن را به جای تولید و فرصتها و محدودیتهای آن نشانده است. اگر به این مهم، جهانی شدن بازارها را نیز بیافزاییم، آنگاه ضرورت مطالعه و شناخت بازارها، بخشهای آن و راهکارهای بازاریابی برای کسب سهم مناسب از بازارهای هدف به خوبی نمایان می‌شود.

تعدد و تنوع عوامل محیطی مؤثر بر موفقیت کسب و کارها، به ویژه در بازارهای جهانی، نسبت به گذشته که قلمرو فعالیتها محلی و ملی بوده، بسیار بیشتر است. امروزه شناخت این عوامل نسبت به شناخت عوامل داخلی بنگاه به دلیل تأثیرگذاری آنها در تحلیلهای مربوط به فرصتهای کسب و کار مقدم است. به همین دلیل مدیران سازمانها باید عناصر غیر قابل کنترل محیطی را شناخته و آنها را تا آنجا که ممکن است، مدیریت نمایند.

در تمام محیطهای کسب و کار، شرایط نامطمئن به وسیله عناصر غیرقابل کنترل به وجود می‌آید و هر بازار جدید، مجموعه عوامل غیر قابل کنترل خاص خود را نیز به آن اضافه

می‌کند. مدیر موفق برنامه بازاریابی خود را به نحوی طراحی می‌کند که بهتر بتواند با شرایط نامطمئن محیط کسب و کار منطبق شود.

مهم‌ترین عوامل غیر قابل کنترل محیط بین‌المللی عبارت‌اند از:

❖ عوامل سیاسی - قانونی

❖ عوامل فرهنگی

❖ عوامل اقتصادی

❖ زیر ساختها، فناوری، رقبا، نظام توزیع و غیره

تلاش همه بنگاه‌ها برای دسترسی به اطلاعات مربوط به عناصر غیر قابل کنترل محیطی، مستلزم صرف هزینه و ایجاد مخاطرات ناشی از عدم صحت و دقت اطلاعات جمع‌آوری شده است. به این جهت و در راستای حمایت از شرکتهای ایرانی، برای ورود و کسب موفقیت آنها در بازارهای خارجی، سازمان توسعه تجارت ایران اقدام به تهیه و انتشار مجموعه کتابهایی با عنوان «راهنمای تجارت با کشورها» نموده است.

در گردآوری و تدوین اطلاعات این کتابها تلاش شده است تا اطلاعات دقیق و به‌روز، با بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی موثق در اختیار خواننده گرامی قرار گیرد. به دلیل تغییرات نسبتاً سریع، این اطلاعات در فاصله‌های زمانی مناسب به روز شده و در چاپهای بعدی منتشر خواهد شد. با این حال، این دقت ما را از رهنمودهای اساتید و صاحب‌نظران محترم بی‌نیاز نمی‌کند و از هرگونه راهنمایی و تذکر صاحبان فکر و فعالان عرصه تجارت خارجی ایران استقبال می‌نماییم.

در پایان لازم می‌دانم از همکاری همه دست‌اندرکاران تهیه و تولید مجموعه کتابهای حاضر به ویژه جناب آقای دکتر محمدعلی ضیغمی «معاون بازاریابی و تنظیم روابط سازمان» و جناب آقای رضا توفیقی، «مدیر طرح» و کلیه کارشناسان سازمان که با این مجموعه همکاری نموده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را بنمایم. همچنین از سرکار خانم محبوبه اصغرپور و همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی به خاطر تلاشهای ایشان در طراحی و تولید این مجموعه سپاسگزارم.

مهدی غضنفری

معاون وزیر و رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران

فهرست صفحه

بخش اول: کلیات

اطلاعات پایه

- ۱۳ نام رسمی کشور
- ۱۳ موقعیت جغرافیایی
- ۱۳ مساحت
- ۱۴ همسایگان
- ۱۴ جمعیت
- ۱۴ شهرهای مهم
- ۱۵ واحد پول
- ۱۵ تفاوت زمان با ایران

فصل اول: محیط سیاسی و قانونی

- ۱۷ محیط سیاسی
- ۱۷ تاریخچه حکومت
- ۱۸ نوع و ارکان اصلی حکومت

- ۲۲ وضعیت ریسک سیاسی
- ۲۳ افراد و گروه‌های با نفوذ
- ۲۵ محیط قانونی**
- ۲۵ قانون اساسی
- ۲۶ حقوق مالکیت
- ۲۶ قانون مالکیت فکری
- ۲۷ قانون سرمایه‌گذاری
- ۳۰ (مراحل راه‌اندازی کار تجاری (کسب و کار
- ۳۳ قوانین گمرکی
- ۳۴ قوانین بانکی
- ۳۵ قوانین مالیاتی
- ۳۶ قوانین کنسولی
- ۳۶ حمایت‌های تجاری از صادرکنندگان
- ۳۷ عضویت در پیمان‌های اقتصادی و نهادهای بین‌المللی**
- ۳۷ عضویت در سازمان‌های مهم بین‌المللی
- ۳۸ عضویت در پیمان‌های اقتصادی

فصل دوم: محیط فرهنگی

- ۳۹ ارکان فرهنگی و اجتماعی**
- ۳۹ دین
- ۳۹ زبان
- ۴۰ الگوی زندگی
- ۴۰ نهادهای اجتماعی و دینی
- ۴۱ رسانه‌ها
- ۴۲ عادات‌های خرید و مصرف
- ۴۳ تعطیلات رسمی
- ۴۴ فرهنگ مذاکره**
- ۴۴ دیدگاه کلی نسبت به ایران

- ۴۵ آداب مذاکره
- ۴۶ هدایا و سوغات
- ۴۶ ارزشهای غالب و رسوم خاص
- ۴۷ پایبندی به زمان

فصل سوم: محیط اقتصادی

- ۴۹ سیستم اقتصادی و نقش دولت
- ۵۰ بخش صنعت و معدن
- ۵۱ بخش کشاورزی
- ۵۲ بخش خدمات
- ۵۳ جمعیت
- ۵۴ (GDP) تولید ناخالص داخلی
- ۵۵ شاخصهای مهم اقتصادی
- ۵۵ نرخ تورم
- ۵۶ نرخ بیکاری
- ۵۶ دستمزد نیروی کار
- ۵۷ تراز حساب جاری
- ۵۷ میزان ذخایر ارزی
- ۵۷ شبکه‌های توزیع
- ۵۸ بازاریابی و تبلیغات
- ۵۹ راهکارهای بازاریابی و فروش
- ۶۰ منابع طبیعی

فصل چهارم: زیرساختها

- ۶۳ حمل و نقل
- ۶۳ زمینی
- ۶۳ ریلی
- ۶۴ دریایی

- ۶۴ هوایی
- ۶۵ نظام بانکی
- ۶۶ نظام بیمه‌ای
- ۶۷ زیرساختهای ارتباطی

بخش دوم: تجارت خارجی

فصل پنجم: اطلاعات کلی

- ۷۱ تراز تجاری
- ۷۲ صادرات
- ۷۵ واردات
- ۸۲ کشورهای صادر کننده
- ۹۳ سرمایه‌گذاری خارجی

فصل ششم: مبادلات بازرگانی با ایران

- ۹۵ تراز تجاری
- ۹۶ واردات عراق از ایران
- ۱۰۲ سبزیها و نباتات
- ۱۰۳ میوه‌های خوراکی
- ۱۰۴ مواد پلاستیکی
- ۱۰۵ چدن، آهن و فولاد
- ۱۰۶ سایر محصولات
- ۱۱۴ صادرات عراق به ایران
- ۱۱۷ روابط اقتصادی دو کشور
- ۱۱۷ موافقت‌نامه
- ۱۱۸ هیأت‌های تجاری

- ۱۲۲ فعالیت‌های نمایشگاهی
- ۱۲۲ زیرساختها موجود بین دو کشور
- ۱۲۳ زیرساختهای حمل و نقل
- ۱۲۴ روابط بانکی موجود
- ۱۲۴ تحلیل موقعیت
- ۱۲۴ زمینه‌ها و شاخصهای مورد نظر در انتخاب راهکارها
- ۱۲۸ راهکارهای پیشنهادی بازاریابی کالاهای ایرانی در بازار عراق
- ۱۲۹ پیشنهادات و راهکارهای اجرایی
- ۱۳۰ افزایش سطح مبادلات تجاری و اقتصادی دو کشور

بخش سوم: پیوستها

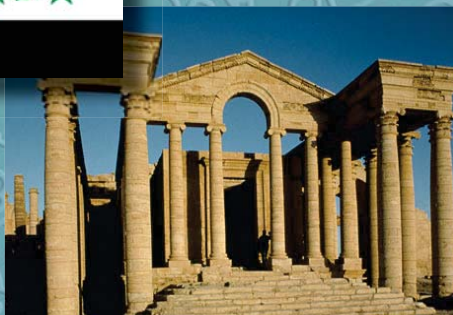
- ۱۳۵ وبسایتهای اینترنتی وزارتخانه‌ها و سازمانهای مهم عراق
- ۱۳۶ بانکهای مهم دولتی عراق
- ۱۳۷ بانکهای مهم خصوصی عراق
- ۱۴۱ فهرست برخی روزنامه‌ها و سایتهای خبری عراق
- ۱۴۲ فهرست چند شرکت بیمه‌ای تجاری مهم عراق
- ۱۴۲ فهرست چند شرکت مهم صنعتی، کشاورزی، تجاری و بازرگانی عراق
- ۱۴۴ فهرست هتل‌های چند شهر مهم عراق
- ۱۴۴ فهرست بیمارستانهای مهم بغداد
- ۱۴۵ فهرست چند آژانس املاک مهم عراق
- ۱۴۵ فهرست برخی فرودگاه‌ها به همراه کد بین‌المللی آنها در شهرهای مهم...
- ۱۴۷ وبسایت اینترنتی شرکت نمایشگاه‌های عراق
- ۱۴۸ نشانی سفارتخانه جمهوری اسلامی ایران
- ۱۴۸ نشانی سفارتخانه جمهوری اسلامی ایران در عراق
- ۱۴۸ رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در عراق

۱۴۹ منابع و مأخذ

بخش اول کلیات

اطلاعات پایه

◆ نام رسمی کشور

جمهوری عراق^۱

◆ موقعیت جغرافیایی

عراق در منطقه خاورمیانه واقع در جنوب غربی آسیا، بین کشورهای ایران، ترکیه، سوریه، اردن، عربستان و کویت قرار گرفته است.

◆ مساحت

وسعت عراق ۴۳۷,۰۷۲ کیلومتر مربع می باشد که از این لحاظ شصت و چهارمین کشور جهان محسوب می شود. از کل مساحت این کشور ۴۳۲,۱۶۲ کیلومتر مربع آن خشکی و ۴,۹۱۰ کیلومتر مربع نیز مساحت آبیها می باشد. عراق بیشترین مرز خاکی به طول ۱,۴۵۸ کیلومتر را با ایران دارد و همچنین ۵۸ کیلومتر مرز آبی در خلیج فارس دارد.

1. Republic of Iraq

◆ همسایگان

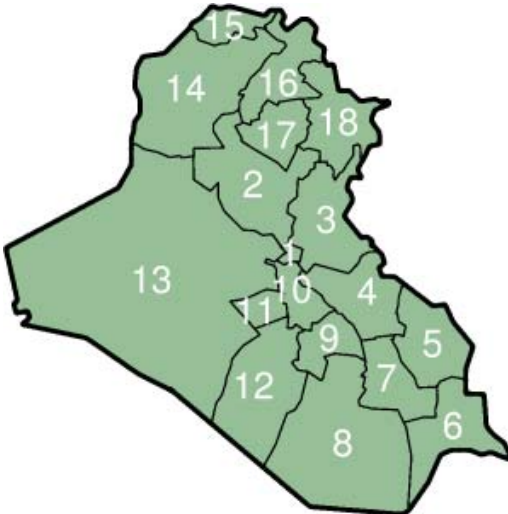
کشور عراق از شمال با کشور ترکیه، از جنوب با کویت و عربستان، از شرق با ایران و از غرب با اردن و سوریه همسایه است. در واقع اکثر مرزهای این کشور به جز بخش کوچکی که به خلیج فارس منتهی می‌گردد، را مرزهای خشکی تشکیل می‌دهند.

به سبب قرار داشتن در میان سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا و نیز همسایگی با کشورهای ایران و ترکیه که از ابعاد مختلف بین‌المللی دارای اهمیت (از جمله حمل و نقل، تجارت، سیاست و ...) می‌باشند، عراق دارای موقعیت جغرافیایی استراتژیکی است.

◆ جمعیت

براساس آمار سال ۲۰۰۸، جمعیت این کشور بالغ بر ۲۸/۲ میلیون نفر است که از این نظر چهل و چهارمین کشور پرجمعیت جهان محسوب می‌شود.

◆ شهرهای مهم

عراق دارای شهرهای عمده بصره، کربلا، نجف، اربیل، کرکوک، سامرا و سلیمانیه می‌باشد. شهر بغداد پایتخت و مرکز سیاسی، تجاری و ارتباطی این کشور می‌باشد و تقریباً در مرکز خاک عراق نیز قرار دارد. شهر موصل مرکز تجاری و اداری عراق بوده و بصره نیز شهر بندری مهم عراق است.

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری عراق از ۱۸ استان (به علاوه دولت محلی کردستان) تشکیل شده است.

♦ واحد پول

واحد پول این کشور، دینار عراق است که به اختصار IQD^۱ نامیده می‌شود. اسکناس‌های رایج در این کشور ۵۰، ۲۵۰، ۵۰۰، ۱۰۰۰، ۵۰۰۰، ۱۰۰۰۰ و ۲۵۰۰۰۰ دیناری است.

در انتهای سال ۲۰۰۸ میلادی هر ۱.۱۸۰ دینار عراق برابر ۱۰۰۰۰ ریال ایران می‌باشد. همچنین هر ۱.۱۵۷ دینار عراق برابر با ۱ دلار آمریکا بوده است.

♦ تفاوت زمان با ایران

به دلیل عدم گستردگی عرض جغرافیایی در عراق، تفاوت زمانی بخشهای مختلف آن کشور با مقیاس بین‌المللی قابل ملاحظه نیست. از این رو ساعت کشور عراق (پایتخت) ۳+ ساعت GMT می‌باشد و با کشور ایران از لحاظ زمانی نیم ساعت اختلاف دارد. این تفاوت زمانی

برای بیشتر مناطق عراق (به جز نواحی نزدیک به مرز غربی آن) صادق است.

فصل اول

محیط سیاسی و قانونی

در این فصل محیط سیاسی و محیط قانونی کشور عراق به صورت مجزا مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش محیط سیاسی تاریخچه، نوع حکومت، میزان ریسک سیاسی و میزان تاثیر افراد و گروههای بانفوذ سیاسی در فعالیتهای اقتصادی و تجاری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در بخش محیط قانونی نیز نظام قانونگذاری، حقوقی و قضایی، قانون اساسی، قوانین مالکیت، مالکیت فکری، گمرکی، کنسولی، ثبت و راه اندازی شرکتها، قوانین بانکی و مالیاتی، قوانین و ضوابط برگزاری نمایشگاهها، عضویت در پیمانهای اقتصادی، اتحادیه‌های گمرکی و نهادهای بین‌المللی و ... تشریح می‌گردد.

۱. محیط سیاسی

موارد مورد بررسی در این بخش، شامل تاریخچه کشور، نوع حکومت و نحوه انتخاب رئیس و ارکان اصلی کشور، میزان ریسک سیاسی و میزان تاثیر افراد و گروههای بانفوذ سیاسی در فعالیتهای اقتصادی و تجاری می‌باشد.

۱-۱. تاریخچه حکومت

کشور عراق در تاریخ یک اکتبر ۱۹۱۹ از حکومت عثمانی استقلال یافت و همچنین در سه اکتبر ۱۹۳۲ از بریتانیا مستقل شد. پس از متلاشی شدن امپراتوری عثمانی کشور کنونی عراق که جزیی از آن بود در سال ۱۹۲۰ به تصرف بریتانیا درآمد. کشور عراق از سه ولایت موصل در شمال، بغداد در مرکز و بصره در جنوب تشکیل شد. تا سال ۱۹۵۸ خاندان هاشمی که تحت حمایت بریتانیا بود بر عراق حکومت می‌کرد، تا اینکه در ۱۴

ژوئیه ۱۹۵۸ با کودتای عبدالکریم قاسم برکنار شد.

عبدالکریم قاسم با برانداختن حکومت سلطنتی، حکومت جمهوری تشکیل داد. دوران حکومت عبدالکریم پنج سال طول کشید تا اینکه در سال ۱۹۶۳، عبدالسلام عارف وی را از حکومت خلع نمود. عبدالسلام عارف در سال ۱۹۶۶ درگذشت و برادرش عبدالرحمان عارف، زمام امور را در دست گرفت. در سال ۱۹۶۸، عبدالرحمان عارف توسط جناح راست حزب سوسیالیستی عربی بعث برکنار شد و حزب بعث توانست قدرت را در دست گیرد. و این آغازی برای به قدرت رسیدن و حاکمیت صدام حسین در دهه‌های آتی شد.

در سال ۱۹۸۰ جنگ ایران و عراق با حمله غافلگیرانه صدام به مرزهای ایران آغاز شد که تا سال ۱۹۸۸ ادامه یافت.

به دنبال تهاجم ارتش عراق به کویت و جنگ خلیج فارس کشور عراق با تحریم‌های اقتصادی روبرو شد و قسمت شمالی آن منطقه پرواز ممنوع اعلام شد. نهایتاً در پی تهاجم نظامی ایالات متحده آمریکا و همپیمانانش در سال ۲۰۰۳ میلادی، حکومت صدام سرنگون شد. اما پس از حمله نظامی آمریکا که سریع به پایان رسید، این کشور در سالهای پس از آن، دوران تازه‌ای به خود دید.

به طوری که همزمان با حضور نیروهای نظامی خارجی و ناآرامیهای متعدد در نقاط مختلف، سران سیاسی عراق فوراً نسبت به ایجاد تشکیلاتی موقت به منظور اداره امور جاری کشور و برگزاری انتخابات مجلس و ریاست جمهوری، اقدام نمودند. هم اکنون دولت موقت و پارلمان عراق که برآمده از آرای مردم هستند، مسئولیت اداره امور این کشور را برعهده دارند.

۲-۱. نوع و ارکان اصلی حکومت

کشور عراق دارای حکومت جمهوری فدرال است. حکومت کشور دارای سه شاخه قوه مجریه با ۳۴ وزیر، قوه مقننه (یا همان پارلمان عراق با ۲۷۵ عضو) و قوه قضاییه می‌باشد.

۱-۲-۱. قوه مقننه

قوه قانون گذاری در کشور عراق از دو رده مجمع ملی، شورای منطقه‌ای و استانها تشکیل شده است. مجمع ملی از نمایندگان تمامی ملت عراق تشکیل شده و هر عضو نماینده ۱۰۰ هزار فرد است. نمایندگان بر اساس قانون از طریق انتخابات سراسری انتخاب می‌شوند. مجمع ملی باید قوانین دولت فدرال را وضع کند و بر انجام کارها و سیستم‌های دولتی بر اساس آنچه در قانون اساسی آمده، نظارت داشته باشد و نیز برای سازماندهی کارها و انجام وظایف محوله یک سیستم داخلی تدوین کند. حد نصاب برگزاری جلسات مجمع با حضور اکثریت اعضا، معادل نصف تعداد کل به اضافه یک است. تصمیمات در نشست‌های مجمع ملی با رای اکثریت است، مگر در مواردی که در قانون اساسی رویه دیگری ذکر شده باشد.

مدت دوره‌ی پارلمان چهار سال بوده و ۲۷۵ کرسی دارد که هم اکنون ۴۴ کرسی آن به جبهه التوافق تعلق دارد، جریان صدر، ۳۰ کرسی را در اختیار دارد. حزب فضیلت اسلامی با ۱۵ کرسی و فهرست العراقیه با ۲۲ کرسی، ائتلاف واحد با ۸۵ کرسی، ائتلاف کردها با ۵۴ کرسی و مستقلین با ۱۵ کرسی نمایندگان پارلمان عراق را تشکیل می‌دهند.

در واقع پارلمان عراق نماد آشکار نظام دمکراتیک در این کشور محسوب می‌شود. کلیه قوانین و مقررات کشوری باید در این نهاد به تصویب نمایندگان مردم و گروهها برسد.

۱-۲-۲. قوه مجریه

در کشور عراق، ریاست جمهوری مقام رئیس قوه مجریه را دارا می‌باشد. قوه مجریه از رییس جمهور و شورای وزیران تشکیل شده است. مجمع ملی رییس جمهور و معاونش را با اکثریت دو سوم آراء انتخاب می‌کند، دوره ریاست جمهوری پنج سال است. ریاست جمهوری، ۳۴ وزیر را تعیین می‌کند.

نظام فدرال در جمهوری فدرال عراق از مناطق، استان‌ها و پایتخت مناطق تشکیل می‌شود. هر منطقه از دو استان و یا بیشتر تشکیل شده است، بنابراین هر منطقه حق دارد که یک منطقه واحد به شمار بیاید و دولت‌های منطقه‌ای بر سرزمین خود و اهالی آن بر اساس مرزهای اداری حکمرانی می‌کنند. دولت‌های منطقه‌ای از قوه قضاییه، مجریه و قانون‌گذاری تشکیل می‌شوند.

۱-۲-۳. قوه قضاییه

سیستم قضایی این کشور ترکیبی از مجموعه قوانین مدنی اروپایی و قوانین شرع اسلام می‌باشد. وظیفه قوه قضاییه بررسی اختلافات بین تمامی اشخاص عادی و روحانیون و همچنین سازمان‌های دولتی و غیردولتی است. قضات بر اساس دستور ریاست جمهوری و بر اساس نامزدهای معرفی شده از سوی شورای عالی قضایی و موافقت مجمع ملی انتخاب می‌شوند. قوه قضاییه از دادگاه و دادستانی کل در هر منطقه و استان تشکیل شده که دادگاه‌ها شامل دادگاه‌های درجه یک، استیناف، هیات‌های تحقیقاتی و دادگاه عالی هستند. دادگاه عالی از دو هیات قضایی و دیوان عالی تشکیل می‌شود. قوه قضاییه فدرال از دادگاه عالی فدرال تشکیل شده که خود متشکل از دو هیات قضایی و دیوان عالی است.

شورای عالی قضایی بر دادگاه‌های قضایی فدرال نظارت دارد و بودجه شورا را تعیین می‌کند. این شورا رییس دادگاه عالی فدرال را به عنوان رییس و ریاست دیوان عالی را به عنوان معاون تعیین می‌کند که اعضای آن را معاونان رئیس دیوان عالی، روسای دادگاه‌های فدرال استیناف و روسای دیوان عالی منطقه‌ای تشکیل می‌دهند. شورای عالی قضایی اختیارات زیر را بر عهده دارد:

- ❖ تعیین رییس اعضای دادگاه عالی فدرال و ارائه اسامی آنها به مجمع ملی برای تصویب.
- ❖ نظارت بر وظایف دادگاه قضایی فدرال.
- ❖ تهیه بودجه قوه قضاییه با هماهنگی وزارت دارایی. این بودجه باید علاوه بر بودجه کل دولت از سوی مجمع ملی تصویب شود.
- ❖ ارائه اسامی قضات دادگاه‌های فدرال.

❖ دیوان عالی

امور قضایی در عراق توسط شورای عالی قضایی اداره می‌شود که این نهاد اعضای دیوان عالی دادگستری، بازرسی ملی و دیگر مقامات عالی قضایی را برای تأیید توسط شورای نمایندگان تعیین می‌نماید. اعضای دیوان عالی باید در زمینه حقوق مدنی و قانون شرع اسلام متخصص بوده و با دو سوم آراء قوه مقننه انتخاب می‌شوند.

❖ دادگاه فدرال قانون اساسی

دادگاه فدرال قانون اساسی یک هیات قضایی مستقل از نه عضو است که از سوی مجمع ملی با اکثریت دوسوم انتخاب می‌شوند. این انتخاب به شرح زیر است:

پنج قاضی از بین ۱۰ تن از نامزدهایی که شورای عالی قضائی معرفی می‌کند، چهار عضو از بین فقهای شریعت و اساتید حقوق و کسانی که لقب استاد، وکیل، مشاور حقوقی دارند و یا در عرصه حقوق فعالیت دارند با حداقل ۲۰ سال سن انتخاب خواهند شد. این چهار تن از میان هشت تن از افرادی هستند که از سوی شورای وزیران معرفی می‌شوند.

دادگاه فدرال قانون اساسی باید بر قانونی بودن قوانین نظارت داشته باشد و به توضیح متون قانون اساسی بپردازد.

❖ دادگاه عالی

دادگاه عالی عراق قوانین خاص خود را دارد و در عین حال قوانین و حقوق وضع شده در این کشور را به رسمیت می‌شناسد از جمله وظایف و مسئولیتهای مصوب سال ۱۹۶۹ میلادی دادگاه عالی فدرال به شرح زیر است:

❖ نظارت بر مسایلی که در راستای اجرای قوانین فدرال است.

❖ نظارت بر دعاوی که بین دولت فدرال، دولتهای منطقه‌ای و استانها پیش می‌آید.

❖ نظارت بر دعاوی میان دولتهای منطقه‌ای و ادارات استانی.

❖ نظارت بر دعاوی بین افراد و دولت فدرال.

عزل قاضی یا اعضای شورای عالی قضایی جز در صورت محکوم شدن به جنایت و یا محکوم شدن به فساد مجاز نیست. عزل قاضی یا اعضای شورا بر اساس تصمیم رئیس

جمهوری، درخواست شورای عالی قضایی و موافقت شورای وزیران است.

انجمن حقوقدان‌های عراق^۱ نیز از مراجعی است که در مباحث قانونی، فقهی و حقوقی صاحب‌نظر بوده و در شکل‌گیری قوانین و مقررات نقش دارد.

❖ هیات عمومی آزاد اندیشی

رسالت اصلی هیات، نظارت بر درستی انجام وظایف دولت می‌باشد. این هیات که از استقلال مالی و اداری برخوردار است، از یک رییس و یک معاون رییس تشکیل شده که از سوی مجمع ملی و از بین چهار قاضی که شورای عالی قضایی آن‌ها را معرفی کرده، تعیین می‌شوند. در هیات یک روحانی نیز حضور دارد. وظایف این هیات به شرح زیر است:

❖ پیگیری اجرای مناسب قوانین و آئین‌نامه‌های مربوط به خدمات کلی و ارزیابی میزان تناسب آن.

❖ کشف تخلفات اداری و مالی که به سلامت و انجام وظایف و خدمات عمومی لطمه وارد می‌کند، تحقیق در خصوص تخلفات، ارجاع آن به مسئولان ذی‌ربط و پیگیری آن.

❖ صدور دستورات مقتضی برای تسهیل در اجرای قوانین مربوط به کار هیات.

تمامی موسسات دولتی موظفند تسهیلاتی برای انجام کار این هیات ایجاد و در صورت امکان مستقیماً به آن کمک کنند. تشکیل هیات، مدت کار رئیس هیات و معاونش، حقوق افراد هیات، وظایف، مصونیتها و وظایف هیاتهای دیگری که وظیفه نظارت را برعهده دارند، بر اساس قانون است.

۱-۳. وضعیت ریسک سیاسی

بر اساس ارزیابی‌های انجام‌شده توسط مراجع بین‌المللی، کشور عراق یکی از مناطق با ثبات نسبی کم می‌باشد. طبق ارزیابی‌های انجام‌شده توسط صندوق ضمانت صادرات ایران، این کشور در طبقه‌بندی ریسک، رتبه هفت را دارا می‌باشد و سقف اعتبارات کوتاه‌مدت (زیر دو سال) برای این کشور معادل یک میلیارد دلار و برای اعتبارات میان‌مدت و بلندمدت (بالای دو سال) نیز معادل یک میلیارد دلار است.

1. Iraqi Jurists Asssociation (IJA)

۴-۱. افراد و گروه‌های با نفوذ

به طور کلی در مورد گروه‌ها یا دسته‌های اصلی موجود در عراق می‌توان به پنج گروه زیر اشاره نمود:

- ❖ شیعیان که حدود ۶۵ درصد جمعیت را تشکیل می‌دهند.
- ❖ کردهای شیعه با ۲۰ درصد جمعیت عراق در استانهای سلیمانیه، اربیل، دهوک و کرکوک ساکن هستند.
- ❖ اهل سنت که با ۳۲ درصد جمعیت عراق بیشتر در مناطق شمالی و پیرامون بغداد قرار دارند.
- ❖ ترکمنها که اکنون توسط حزب ترکمن ملی به فعالیت سیاسی می‌پردازند.
- ❖ آشوریه‌ها با ۳ درصد جمعیت، بخش بزرگی از غیرمسلمانهای عراق را تشکیل می‌دهند و در دوره‌های مختلف اغلب درگیری‌هایی با حکومت‌های موجود در عراق داشته‌اند.

نمایندگان احزاب نیز از طریق حضور در مجلس و اعلام نظر در خصوص برنامه‌های پیشنهادی دولت، در هدایت کشور نقش دارند. این روند توسط کلیه احزاب به رسمیت شناخته شده است.

در راستای حفظ دموکراسی، احزاب به این فرایند قانونی پایبند می‌باشند. مجموعه قوانین مصوب مجلس در خصوص گروه‌های سیاسی، نحوه حضور آنها در فعالیت‌های سیاسی و جایگاه آنها در فعالیت‌های کشور را به روشنی مشخص نموده است.

چند نهاد قدرت سیاسی دارند که عبارتند از: عشیره (به معنای همان قبایل یا عشایر)، مراجع دینی و احزاب سیاسی. قدرت گروه عشیره در این میان بیشتر است که عمده دلیل آن به وجود ساختار بومی و سنتی در عراق امروز برمی‌گردد.

بزرگترین مرجع در عراق، آیت الله سیستانی می‌باشد که برخی از احزاب نیز با حمایت

ایشان عمل می‌کنند اما به طور کلی حضور و دخالت ایشان در مسایل عراق بسیار کم است و تمام امور دفتر ایشان به عهده پسرشان می‌باشد.

حزب فضیله الاسلامی، جریان صدر، جیش‌المهدی شاخه نظامی جریان صدر، حزب بعث از جمله گروه‌های موجود هستند. به طور کلی تعداد احزاب در عراق بسیار زیاد است و انشعابات درونی احزاب نیز زیاد است، برای مثال در چند ساله اخیر حزب الدعوه به شش شاخه تقسیم شده است که برخی عبارتند از: حزب الدعوه تنظیم عراق، حزب الدعوه تنظیم لندن، ابناء حزب الدعوه و ...

احزاب قدرتمند در جامعه عراق عبارتند از: مجلس اعلاى انقلاب اسلامى، حزب الدعوه الاسلامیه، جریان صدر، جریان‌های اهل سنت (که خود از احزاب متعددی تشکیل و دو قومیت عرب و کرد را شامل می‌شود). و حزب وفاق وطنی به رهبری علاوی. سه گروه جریان صدری، حزب الدعوه و مجلس اعلاى اسلامى از گروه‌های فعال سیاسی شیعی می‌باشند..

کردها در نواحی شمال و شمال شرقی عراق که به کردستان عراق مشهور است زندگی می‌کنند و از لحاظ فرهنگی و زبانی و طرز پوشش با عربها متفاوتند. از لحاظ سیاسی مستقل عمل می‌کنند، دارای مجلس بوده و ریاست جمهوری کردستان اکنون آقای مسعود بارزانی است.

پس از جنگ کویت و عراق و وضع ممنوعیت پرواز عراق به بالای خط ۲۳ درجه در سال ۱۹۹۱ کردهای عراق عملاً توانستند حکومت خود را تأسیس نمایند و با حل اختلافات گروهی و قیام علیه حکومت بعث، حکومت منطقه را به عهده گرفتند. کردها این خیزش را «راپهرین» می‌نامند. پس از ده سال و با حمله دوباره آمریکا به عراق در شمال و شمال شرقی عراق که به کردستان عراق معروف است کردها حکومت خودمختار کردستان را در جمهوری فدرال عراق به طور رسمی تشکیل دادند. در دوره اخیر نیز نهادهای اصلی سیاست شامل ریاست جمهوری و وزارت امور خارجه عراق توسط کردها اداره می‌گردد.

کردستان عراق به شش استان تقسیم شده است که از این میان بر سه استان اربیل، سلیمانیه، دهوک و قسمت‌هایی از استانهای نینوا و دیاله تسلط دارند.

در چنین شرایطی جهت موفقیت در بازار این کشور و انجام طرح‌های کلان اقتصادی، تجاری و سرمایه‌گذاری در عراق، برقراری و حفظ ارتباط با اعضای گروه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و بازرگانی راهگشا می‌باشد.

۲. محیط قانونی

در این بخش نظام قانون گذاری، حقوقی و قضایی شامل قانون اساسی، قوه مقننه (مجلس شورای ملی)، قوای مجریه و قضاییه و دادگاهها، قوانین مالکیت، مالکیت فکری، گمرکی، کنسولی، سرمایه گذاری، ثبت و راه اندازی شرکتها، قوانین بانکی و مالیاتی، معافیتها و مشوقهای قانونی سرمایه گذاری، عضویت در پیمانهای اقتصادی، اتحادیه های گمرکی و نهادهای بین المللی و قوانین و ضوابط برگزاری نمایشگاهها بیان می گردد.

۲-۱. قانون اساسی

قانون اساسی عراق در سال ۲۰۰۵ تدوین و پس از انجام همه پرسی تصویب گردید. در این قانون ۶ فصل جداگانه وجود دارد که عبارتند از:

❖ اصول اساسی

❖ حقوق اساسی و آزادی های عمومی

❖ نهادهای دولت فدرال

❖ نهادهای دولت های منطقه ای

❖ ضمانتهای قانون اساسی

❖ احکام پایانی

برخی از اصول کلی قانون اساسی عبارتند از:

❖ حکومت عراق جمهوری، فدرال، دموکراتیک و کثرت گراست.

❖ عراق کشوری چندملیتی، چندمذهبی و چند فرهنگی است.

❖ آزادی مذهبی و آزادی برگزاری مراسم مذهبی به رسمیت شناخته شده است.

❖ دین رسمی کشور اسلام است.

در عراق، قانون اساسی جدید بر مبنای فدرالیسم تصویب شده و همه نیروهای سیاسی، قومی و مذهبی (و اغلب نیروهای سیاسی شیعه از جمله مجلس اعلای انقلاب اسلامی به رهبری آقای حکیم) با آن موافق هستند و زبان کردی را که زبان ۱۸ درصد مردم عراق است در کنار زبان عربی که زبان حدود ۷۵ درصد مردم عراق است رسمی اعلام کرده

اند. قانون اساسی جدید عراق علاوه بر زبانهای عربی و کردی، همچنین زبانهای سریانی، ارمنی و ترکمنی را در مناطق و استانهای خودشان رسمی اعلام نموده و تدریس آنها را در مدارس اجباری کرده است.

۲-۲. حقوق مالکیت

در قانون مالکیت کشور عراق به افراد و نهادهای داخلی و خارجی اجازه داده می‌شود تا جهت سرمایه‌گذاری خصوصی و توسعه ملی نسبت به مالکیت زمین به‌طور خصوصی اقدام نمایند. کمیسیون دعوای مالکیت عراق^۱ و کمیسیون حل اختلافات مالکیت عراق^۲ مسئولیت پیگیری دعوای مالکیت در این کشور را بر عهده دارند.

قوانین مالکیت عراق در سال ۱۹۶۸ تصویب شده است. این قوانین پس از اشغال عراق توسط ایالات متحده، در سال ۲۰۰۴ میلادی اصلاح گردیده است.

۲-۳. قانون مالکیت فکری

عراق از ۲۱ ژانویه ۱۹۷۶ میلادی به سازمان جهانی مالکیت فکری^۳ پیوست. همچنین این کشور کنوانسیون پاریس در زمینه حمایت از حقوق مالکیت صنعتی را در سال ۱۹۶۷ امضاء کرده است. مجموعه قوانین و مقررات حمایتی عراق در زمینه مالکیت فکری با حداقل استانداردهای تعیین‌شده همخوانی دارند. با این وجود با استناد به مجموعه قوانین یادشده، دولت با جدیت از این مالکیت حفاظت و متخلفین را مورد پیگرد قانونی قرار می‌دهد.

۲-۳-۱. علائم تجاری^۴

ثبت علائم تجاری در کشور عراق بر مبنای قانون شماره ۲۱ مصوب سال ۱۹۵۷ در زمینه حمایت از علائم تجاری و اصلاحیه‌های بعدی آن می‌باشد. پس از تکمیل فرمهای مخصوص ثبت علائم تجاری در اداره ذی‌ربط، (این اداره بایستی از عدم ثبت علائم مشابه اطمینان حاصل کند) انجام گیرد.

1. IPCC

2. CRRPD

3. World Intellectual Property Organization

4. Trade Marks

پس از تایید علامت تجاری و آگهی در روزنامه رسمی، افراد مدعی تا ۹۰ روز پس از آخرین آگهی فرصت دارند تا اعتراض خود را به اداره ثبت علائم تجاری عراق ارائه نمایند. علائم تجاری ثبت شده تا ۱۵ سال دارای اعتبار بوده برای همین مدت نیز قابل تمدید می‌باشند.

۲-۳-۲. حق التالیف^۱

قانون حمایت از حق التالیف کشور عراق در سال ۱۹۷۱ میلادی به تصویب رسیده است. این قانون دارای ۵۳ ماده است. پس از حمله آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳، این قانون در سال ۲۰۰۴ میلادی اصلاح و نسخه نهایی آن تدوین گردیده است. بر اساس قانون حمایت از حق التالیف در کشور عراق، دولت متخلفین به این قانون را به شدت مورد پیگرد قانونی قرار می‌دهد.

۲-۳-۳. حق انحصاری اختراع^۲

کشور عراق در سال ۱۹۷۰ قانون ثبت حق انحصاری اختراع را تصویب نموده است. این قانون در ۲۶ آوریل سال ۲۰۰۴ میلادی توسط فرماندار نظامی ائتلاف حاکم بر عراق با اصلاحات متعددی رو به رو شده است.

حق انحصاری اختراع به مدت ۲۰ سال از تاریخ تکمیل فرمها و تایید اداره ثبت اختراعات عراق دارای اعتبار می‌باشد. شایان ذکر است که اعتبار مذکور منوط به پرداخت مبالغ سالیانه تعیین شده توسط اداره ثبت اختراعات از سوی ذی‌نفع حق اختراع به حساب دولت می‌باشد.

۲-۴. قانون سرمایه‌گذاری

قانون سرمایه‌گذاری عراق توسط پارلمان این کشور در نشست دهم اکتبر سال ۲۰۰۶ میلادی به تصویب رسید که پس از تایید رییس جمهور در رسانه‌های رسمی منتشر گردید. شرایط و فرایند سرمایه‌گذاری محلی و خارجی در این قانون تشریح شده است. هدف از این قانون شامل موارد زیر می‌گردد:

1. Copy Right
2. Patent

- ❖ تشویق سرمایه‌گذاری و انتقال فناوری جدید جهت پیشرفت اقتصاد و تولید متنوع
 - ❖ تشویق بخش خصوصی عراق و سرمایه‌گذاران خارجی جهت سرمایه‌گذاری در عراق
 - ❖ کاربایی و ایجاد اشتغال
 - ❖ حمایت از حقوق و اموال سرمایه‌گذاران
 - ❖ توسعه صادرات و افزایش حجم تجارت خارجی عراق
- در رابطه با طرحهای مسکن و ساخت و ساز، سرمایه‌گذار عراقی و خارجی حق نگهداری زمینهای پروژه را فقط جهت احداث واحدهای مسکونی برابر تعرفه‌ای که با موافقت مجلس وزرا تعیین می‌شود، دارد.

۲-۴-۱. مزایا و مشوقهای در نظر گرفته شده برای سرمایه‌گذاران

- مزایا و مشوقهای در نظر گرفته شده برای سرمایه‌گذاران خارجی شامل موارد زیر می‌شود:
- ❖ بیمه نمودن پروژه‌های سرمایه‌گذاری شده ملی و خارجی توسط شرکتهای بیمه عراقی یا شرکتهای بیمه خارجی
 - ❖ امکان سرمایه‌گذاری و مشارکت در بخش بورس اوراق بهادار
 - ❖ اجاره زمین موردنیاز برای پروژه‌ها در شرایطی که مدت زمان آن بیش از ۵۰ سال نباشد، قابل تجدید خواهد بود.
 - ❖ افتتاح حساب بانکی با دینار عراقی، ارز خارجی یا هردو حالت در بانکهای عراقی یا بانکهای خارج از عراق
 - ❖ ارائه مجوز اقامت و دیگر تسهیلات به سرمایه‌گذارانی که وارد عراق شده و قصد زندگی در این کشور را دارند.
 - ❖ غیر قابل مصادره اعلام نمودن پروژه‌های سرمایه‌گذاری شده
 - ❖ امکان انتقال حقوق و مزایای کارگران غیر عراقی به خارج از کشور
 - ❖ معافیت از پرداخت عوارض و مالیاتهای مختلف برای ۱۰ سال از تاریخ آغاز پروژه‌ها، که این مدت قابل تمدید می‌باشد.

❖ همچنین تجهیزات و دارایی‌های موردنیاز جهت توسعه و بروز نمودن شرکتها نیز معاف از مالیات و عوارض خواهند بود.

۲-۴-۲. تعهدات سرمایه‌گذاران

تعهدات سرمایه‌گذاران خارجی شامل موارد زیر می‌گردد:

- ❖ اعلام دقیق زمان آغاز کار پروژه
- ❖ ارائه صحیح دفاتر حسابهای شرکت به وکیل مجاز جهت حسابرسی
- ❖ ارائه مطالعات طرح و تحقیقات و امکان‌سنجی‌های فنی و اقتصادی مرتبط با پروژه
- ❖ ثبت و نگهداری اطلاعات مواد اولیه وارد شده، حفاظت محیط زیست و الزامات سیستمهای کنترل کیفیت
- ❖ موافقت با قوانین عراق و عمل بر اساس برنامه‌ها و روشهایی که برای سرمایه‌گذاران تدوین شده است.

۲-۴-۳. زمینه‌های سرمایه‌گذاری

قانون سرمایه‌گذاری عراق، سرمایه‌گذاری عراقیها و خارجیها در کلیه زمینه‌ها به جز موارد زیر را مجاز اعلام نموده است:

- ❖ سرمایه‌گذاری در میادین استخراج و تولید نفت و گاز
- ❖ سرمایه‌گذاری در بخش شرکتهای بانکی و بیمه‌ای
- ❖ سرمایه‌گذاری جهت تملک اراضی خاص (به جز برای پروژه‌های خانه‌سازی)؛ این زمینها صرفاً توسط اتباع عراقی قابل تملیک می‌باشد و اتباع خارجی تنها می‌توانند به مدت ۵۰ سال (این مدت قابل تمدید است) از این زمینها بهره‌برداری نمایند.

۲-۴-۴. ایجاد شعبه یا دفتر نمایندگی بازرگانی

مدارک موردنیاز جهت ثبت شعبه یا دفتر نمایندگی بازرگانی برای شرکتهای خارجی بر اساس دستورالعمل سال ۲۰۰۴ میلادی عبارتند از:

- ❖ ارائه یک نسخه از مجوز تاسیس صادر شده و به ثبت رسیده از سوی سازمانهای ذی‌ربط در وطن اصلی.

❖ ارائه یک نسخه از اساسنامه تایید شده شرکت از سوی سازمانهای ذی ربط در وطن اصلی.

❖ صورتهای مالی آخرین سال فعالیت شرکت شامل صورتهای سود و زیان.

❖ ارائه نامه از دفتر مرکزی شرکت به صورت رسمی و در سربرگ شرکت که در آن خلاصه‌ای از اطلاعات و موقعیت شرکت و شخص مسئول شرکت و یا مدیر شرکت که دارای اختیارات ثبت شعبه و یا دفتر نمایندگی تجاری در عراق باشد، به شرح زیر:

❖ کارمند تام‌الاختیار که می‌تواند نسبت به ثبت رسمی شعبه و یا دفتر نمایندگی تجاری اقدام نماید و مسئولیت ثبت نیز به عهده او باشد تا در برابر کارمند ثبت شرکتها درخواست را امضا نموده و کارهای تبلیغاتی را از طرف شرکت انجام دهد.

❖ نماینده یا وکیل که مسئول اقدامات قانونی شرکت در عراق باشد.

❖ کارمند رسمی دفتر مرکزی که اداره‌کننده فعالیتهای شرکت در عراق باشد.

تکمیل نمودن پرسش‌نامه مخصوص ثبت به طور دقیق و ارائه دو نسخه از آن که یکی از آنها نزد کارمند ثبت نگهداری می‌شود و دیگری به شرکت بازگردانده می‌شود. کلیه مسئولیتهای و تبعات قانونی در رابطه با صحت و سقم مطالب اظهار شده در نامه ثبت به عهده نماینده تام‌الاختیار شرکت می‌باشد.

۲-۵. مراحل راه‌اندازی کار تجاری (کسب و کار)

جهت حضور در مناقصات و کسب و کار در کشور عراق و بازاریابی و فروش مستقیم در این کشور، باید شرکت در اداره ثبت شرکتهای کشور عراق ثبت رسمی شده باشد. ثبت شرکت علاوه بر امکان بازاریابی، فروش و مشارکت در مناقصات عراق مزایای دیگری از جمله دریافت اقامت تجاری بلند مدت، اخذ مجوز افتتاح فروشگاه و دفاتر تجاری، استفاده از تسهیلات مختلفی که کشور عراق و یا مجامع بین‌المللی به شرکتهای عراقی اعطا می‌نمایند، به همراه دارد.

۲-۵-۱. انواع ثبت شرکت

به چهار شکل امکان ثبت شرکت در عراق میسر است

- ❖ ایجاد یک شرکت مستقل جدید ایرانی که تمام سهام آن متعلق به اتباع و شرکتهای کشور ایران می‌باشد.
- ❖ ایجاد شعبه‌ای از یک شرکت ایرانی با همان نام و نشان که سهام آن نیز می‌تواند تماماً متعلق به اتباع کشور ایران باشد.
- ❖ ایجاد یک شرکت جدید با مشارکت اتباع عراقی که در آن سهام طرفین به توافق تعیین می‌گردد.
- ❖ اعطای نمایندگی یک شرکت ایرانی به یک شرکت یا بازرگان حقیقی عراقی بدون حضور اتباع ایرانی.

۲-۵-۲. هزینه و زمان ثبت

هزینه واقعی ثبت یک شرکت در عراق که باید به حسابهای دولتی واریز گردد که بیش از ۲۰۰ دلار نیست. این میزان هزینه در صورتی است که شخص یا نماینده‌ای از اشخاص حقیقی یا حقوقی راساً به اداره ثبت شرکتهای عراق مستقر در بغداد مراجعه نموده و به زبان و قوانین اداری آن کشور مسلط باشند، در غیر این صورت باید از مترجمین و وکلای رسمی عراقی استفاده نمود. با توجه به اندازه، شعبات و پیچیدگی‌های شرکت مورد نظر این افراد مبالغی بین ۱,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ دلار آمریکا را مطالبه می‌نمایند. زمان لازم برای صدور گواهی ثبت شرکت در عراق به طور متوسط دو ماه می‌باشد. این زمان ممکن است به دلایل مختلف از جمله تعطیلی‌های پی‌درپی ادارات بغداد و یا کامل نبودن مدارک افزایش یابد.

۲-۵-۳. مدارک مورد نیاز جهت ثبت شرکت

چنانچه ثبت شرکت مستقل و جدید ایرانی یا ثبت شرکت همراه با اتباع عراقی مدنظر باشد، مدارک ذیل مورد نیاز می‌باشد:

- ❖ اصل گذرنامه ایرانی به همراه ترجمه رسمی آن به عربی
- ❖ اصل شناسنامه ایرانی به همراه ترجمه رسمی آن به عربی
- ❖ گواهی عدم سوء پیشینه ترجمه رسمی شده به عربی
- ❖ ترجمه رسمی سوابق کاری
- ❖ ترجمه رسمی عدم بدهی به سیستم مالیاتی کشور ایران

❖ اصل کارت بازرگانی (در صورت موجود بودن)

❖ فرمهای تکمیل شده اداره ثبت شرکتهای عراق

کلیه مدارک ترجمه شده فوق باید به تایید سفارت جمهوری عراق در تهران برسد. چنانچه ثبت شعبهای از یک شرکت ایرانی با همان نام و نشان تجاری در عراق مدنظر باشد، مدارک ذیل مورد نیاز است:

❖ یک نسخه از اساسنامه و مدارک شرکت مادر

❖ فرمهای تکمیل شده اداره ثبت شرکتهای عراق

❖ آخرین صورت وضعیت مالی پایانی سال شرکت مادر با گزارش هیات مدیره

❖ نسخهای از گواهی بازرسی رسمی از دفاتر ثبت شده حسابداری

❖ نامه از شرکت مادر (اصلی) شامل تعهدات کامل مالی و قانونی نسبت به شعبه جدید در عراق

❖ وکالتنامه مدیر معرفی شده شعبه عراق از شرکت مادر

❖ وکالتنامه رسمی برای شخصی که جهت ثبت شرکت در عراق مراجعه می نماید.

❖ فتوکپی گذرنامه و شناسنامه مدیر عامل یا مسئول معرفی شده و اصل ترجمه شده آن

❖ سوابقی از قراردادهای کاری همراه با گواهیهای حسن انجام کار، شروع و پایان کار

مدارک فوق باید به تایید اداره ثبت اسناد و شرکتهای عراق در ایران برسد. همچنین مدیر عامل انتخابی شعبه باید حضور دائم و اقامت در عراق داشته باشد.

۲-۵-۴. ثبت شرکت در منطقه کردستان

برای ثبت شرکت در سه استان شمالی عراق شامل سلیمانیه، اربیل و دهوک با توجه به شرایط مناسبتر کار و زندگی، امنیت و حضور شرکتهای خارجی و استقلال این ناحیه شرایط کمی متفاوت است از جمله ضرورت اجاره دفتر کار که قبل از صدور گواهی ثبت شرکت می بایست به کارشناسان اداره ثبت شرکتهای منطقه کردستان ارائه گردد. جهت ثبت شرکت در منطقه کردستان تکمیل و ارائه مدارک زیر ضروری می باشد:

- ❖ اساسنامه شرکت
- ❖ اظهارنامه ثبت شرکت
- ❖ آگهی تاسیس و تغییرات شرکت (همراه با روزنامه رسمی)
- ❖ صورتجلسه هیئت مدیره و سهامداران شرکت جهت افتتاح شعبه و تعیین نماینده
- ❖ صورت جلسه اعضای هیئت مدیره و سهامداران شرکت
- ❖ ترازنامه مالی شرکت

۲-۹. قوانین گمرکی

آخرین قانون گمرک کشور عراق در سال ۱۹۸۴ تدوین شده است. در این قانون نام اداره گمرک عراق «کمیسیون عمومی گمرک»^۱ می‌باشد. به استثناء مواد مخدر، مشروبات حرام، مواد منفجره و اسلحه، معمولاً صادرات و واردات سایر کالاها مجاز بوده و از طریق گمرکات موجود در مرزهای عراق ترخیص می‌شوند. ارزیابی کالاهای صادره یا وارده به نحوی است که فاقد تشریفات خاص یا بررسی‌های کارشناسی ویژه است و صرفاً بر اساس گروه کالایی ارزیابی و تعیین عوارض می‌شوند. نکات قابل توجه در رابطه با گمرکات این کشور شامل موارد زیر می‌گردد:

ورود کالاهای متعدد به عراق و اتکای دولت های محلی به درآمدهای گمرکی (به‌عنوان منبع مهم داخلی در تامین مخارج دولتی) سبب گردیده که اماکن متعددی تحت عنوان گمرک در این کشور فعالیت نمایند. در بین گمرکات موجود، گمرکات زاخو و ابراهیم خلیل که در شمال منطقه کردستان و هم‌مرز با ترکیه و سوریه قرار دارند از حجم فعالیت و امکانات بیشتری در مقایسه با سایر گمرکات برخوردار هستند.

تعداد پایانه‌های گمرکی در عراق بالاست به طوری که تنها در سطح استان سلیمانیه ۱۹ مرکز گمرکی فعالیت می‌کنند. همچنین در سلیمانیه سه واحد، شهر باژیر شش واحد، شماره زور چهار واحد و پنجوین شش واحد گمرکی وجود دارد. در شهر پنجوین دو واحد گمرکی مشابه بازارچه‌های مرزی استان کردستان ایران یعنی باشماق و سیران‌بند فعالیت دارند.

1. General Commission for Customs (GCC)

گمرکات موجود در استان سلیمانیه به دلیل ابتدایی بودن امکانات بیشتر به ایستگاه‌های کنترل کالا شبیه‌اند و با امکانات محدود به اخذ عوارض مبادرت می‌نمایند.

هم‌اکنون حضور در بازارچه‌های مرزی یکی از راه‌هایی است که خریداران عراقی و فروشندگان ایرانی برای تبادل کالا استفاده می‌کنند.

واردات به عراق آزاد بوده و پیچیدگی‌های گمرکی چندانی ندارد. تعرفه وارداتی اقلام ضروری (همچون دارو و مواد غذایی) به عراق به جهت وجود حجم بالای تقاضا برابر صفر درصد، ماشین‌آلات صنعتی و کالاهای واسطه‌ای یک درصد و سایر کالاها معمولاً حداکثر تا پنج درصد می‌باشد.

۲-۷. قوانین بانکی

بانک مرکزی، مسئول مستقیم سیاست‌های پولی کشور است و این امر از طریق حفظ اعتبار پول ملی در مقابل دیگر ارزها و همچنین کاهش نرخ تورم، امکان‌پذیر می‌باشد. قانون بانک مرکزی عراق دادن وام به وزارت‌خانه‌های دولتی را مجاز می‌شمارد.

هدف اصلی بانک مرکزی، کمک به رشد اقتصادی کشور است و از مسئولیت‌های عمده آن می‌توان به تعیین نرخ برابری ارز و نرخ بهره بانکی اشاره کرد. عراق طی سالهای گذشته از افزایش نرخ تورم در بازار، فشارهای زیادی متحمل شده، به گونه‌ای که این نرخ گاهی اوقات به بیش از ۶۵ درصد نیز رسیده است. در چنین شرایطی بانک مرکزی به منظور کاهش نرخ تورم وارد عمل شده و سعی نموده تا این میزان را در مرز ۱۰ درصد مهار کند.

کلیه بانکها و مؤسسات مالی عراق توسط بانک مرکزی این کشور هدایت می‌شوند. در سیستم بانکی عراق علاوه بر بانکهای این کشور بانکهای دارای سهام خارجی، محلی، خصوصی و مؤسسات بانکی نیز فعالیت می‌نمایند.

بر اساس سیاست‌های دولت و اقدامات بانک مرکزی عراق، بانکهای آن کشور از انواع سیستمهای بانکداری جهت ارائه خدمات به مشتریان خود بهره می‌برند. به بیان دیگر بانک مرکزی عراق تلاشهایی در زمینه ایجاد پشتوانه قانونی و اجرایی لازم برای جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در تأسیس بانکهای خارجی در عراق را صورت داده است. مشارکتهای خارجی در بانکهای عراقی باعث ارتقای کیفیت عملکرد این بانکها گردیده

است که از تاثیرات مثبت این عملکرد می‌توان به صدور کارتهای اعتباری، استفاده از خودپردازهای الکترونیکی و پرداخت وامهای مختلف و حواله پول به خارج از کشور اشاره نمود. برای ارزیابی عملکرد بانکهای عراقی از سیستم جهانی CAMEL استفاده می‌شود.

عراق سومین کشور عربی است که با هدف بهبود عملکرد بانکها و پایبندی به قوانین و ارائه خدمات پیشرفته، اقدام به اجراکردن این سیستم نموده است.

کشورهای حاشیه خلیج فارس، اردن، لبنان، انگلیس و ایران مشارکت بیشتری در سرمایه بانکهای عراق داشته‌اند.

۲-۸. قوانین مالیاتی

کمیسیون عمومی مالیات^۱ به عنوان زیرمجموعه وزارت امور مالی عراق در سال ۱۹۸۲ تشکیل گردید. تشکیل این کمیسیون بر مبنای قانون مالیاتی جمهوری عراق مصوب سال ۱۹۸۱ می‌باشد. این کمیسیون دارای ۱۴ اداره مختلف می‌باشد. تعداد ۱۸ شعبه کمیسیون مالیاتی در شهر بغداد و ۲۸ شعبه در ایالتهای مختلف عراق قرار دارند. این کمیسیون مسئول پیگیری و اجرای شش قانون مالیاتی زیر می‌باشد:

- ❖ قانون مالیات بر درآمد مصوب سال ۱۹۸۲
- ❖ قانون مالیات بر اجاره املاک مصوب سال ۱۹۵۲
- ❖ قانون مالیات بر زمینهای بلااستفاده مصوب سال ۱۹۶۲
- ❖ قانون مالیات بر ارث مصوب سال ۱۹۸۵
- ❖ قانون مالیات بر فروش مصوب سال ۱۹۹۷
- ❖ قانون مالیات بر نقل و انتقال املاک مصوب سال ۲۰۰۲

هدف کمیسیون مالیاتی عراق، افزایش میزان پرداخت مالیات داوطلبانه توسط افراد و شرکتهای، با تدوین برنامه‌ریزی مناسب در افق زمانی میان‌مدت می‌باشد.

1. GCT

۲-۹. قوانین کنسولی

جهت ورود به خاک عراق نیاز به روادید وجود دارد که از سفارت عراق در تهران و یا کنسولگری‌های واقع در شهرهای دیگر ایران قابل صدور خواهد بود. در حال حاضر روادید یک ماهه توسط شرکت هواپیمایی عراق طی ۴۸ ساعت با هزینه ۴۰ دلار در تهران صادر می‌شود.

مدارک اخذ روادید شامل دو قطعه عکس، اصل و کپی صفحه اول گذرنامه با حداقل شش ماه اعتبار و تکمیل نمودن دو فرم سفارت می‌باشد. دارنده این روادید مجاز خواهد بود از آغاز ورود به خاک عراق در فرودگاه بغداد تا مدت ۳۰ روز کامل در آن کشور اقامت داشته باشد که در صورت لزوم تمدید خواهد شد.

صدور روادید تجاری بلندمدت با ارائه کارت بازرگانی و متقاعد نمودن سفارت عراق در ایران مبنی بر نیاز به چند بار ورود به عراق ممکن خواهد بود. این نوع روادید یک ساله بوده و تنها یک بار قابل تمدید است و اغلب برای بازرگانانی صادر می‌شود که شرکت مستقل یا مشارکتی در عراق به ثبت رسانده باشند. همچنین سرمایه‌گذاران ایرانی به صورت‌های مختلف می‌تواند مشمول این نوع روادید گردند.

۲-۱۰. حمایت‌های تجاری از صادرکنندگان

بررسی نوع و حجم محصولات صادرشده از عراق نشانگر این است که صادرات این کشور به طور عمده متکی بر صادرات نفت می‌باشد. در سال ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ میلادی، صادرات نفت خام و مواد حاصله از آن در حدود ۹۷ درصد از کل صادرات این کشور را تشکیل می‌دهند. بروز جنگ، بحرانهای اقتصادی و اشغال توسط نیروهای ائتلاف، زمینه مناسبی را برای تقویت صنایع این کشور، به منظور حضور در بازارهای جهانی فراهم نموده است. لذا تنوع کالاهای صادراتی این کشور بسیار محدود می‌باشد.

با این حال دولت عراق در سالهای اخیر با برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف و در اختیار قرار دادن تسهیلات و امکانات مالی، زمینه را برای صدور محصولات عراقی به بازارهای هدف خارجی فراهم نموده است.

۳. عضویت در پیمانهای اقتصادی و نهادهای بین‌المللی

این کشور در اتحادیه‌ها و سازمانهای بین‌المللی متعددی به شرح زیر عضویت دارد.

۳-۱. عضویت در سازمانهای مهم بین‌المللی

این کشور در سازمانهای بین‌المللی متعددی عضویت یافته یا ناظر است. این سازمانها عبارتند از:

- ❖ اتحادیه بین‌المللی ارتباطات
- ❖ سازمان جهانی غذا
- ❖ بانک عربی توسعه آفریقا
- ❖ گروه ۷۷
- ❖ آژانس بین‌المللی انرژی اتمی
- ❖ سازمان کنفرانس اسلامی
- ❖ سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)
- ❖ بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه
- ❖ سازمان بین‌المللی هوانوردی
- ❖ سازمان ملل متحد
- ❖ صندوق بین‌المللی پول
- ❖ بانک توسعه اسلامی
- ❖ سازمان بین‌المللی کار
- ❖ پلیس بین‌المللی
- ❖ کمیسیون میان دولتی اقیانوسی
- ❖ کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل
- ❖ صندوق کودکان سازمان ملل
- ❖ سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل

- ❖ سازمان جهانی گمرک
- ❖ فدراسیون جهانی اتحادیه‌های بازرگانی
- ❖ سازمان جهانی مالکیت فکری
- ❖ سازمان بهداشت جهانی
- ❖ سازمان جهانی هواشناسی
- ❖ سازمان تجارت جهانی (عضو ناظر)
- ❖ سازمان بین‌المللی استاندارد
- ❖ جمعیت صلیب سرخ
- ❖ آژانس بین‌المللی انرژی اتمی
- ❖ کمیته بین‌المللی المپیک
- ❖ اتحادیه جهانی پست
- ❖ کنفرانس جهانی کار
- ❖ سازمان بین‌المللی مهاجرت
- ❖ دادگاه جرائم بین‌المللی
- ❖ کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد

۳-۲. عضویت در پیمان‌های اقتصادی

این کشور به دلیل بحرانهای سیاسی و اقتصادی سالهای گذشته، در پیمان اقتصادی منطقه‌ای و بین‌المللی خاصی عضویت ندارد.

فصل دوم

محیط فرهنگی

در این فصل به مطالبی همچون دین، زبان، علایق و الگوی زندگی و مصرف، نهادهای اجتماعی و دینی، رسانه‌ها، عادات خرید و مصرف، تعطیلات، اعیاد و جشنها، پایبندی به توافقات، دیدگاه کلی نسبت به ایران و ایرانی، فرهنگ مذاکره، نقش هدایا و سوغات در مناسبت‌های مختلف، ارزش‌های غالب، آداب و رسوم خاص، پایبندی به زمان، اوقات فراغت و رفتارهای برنامه‌ریزی شده مردم عراق پرداخته می‌شود.

۱. ارکان فرهنگی و اجتماعی

در این قسمت، نخست ارکان اصلی تشکیل دهنده فرهنگ کشور عراق نظیر مذهب و زبان مردم را معرفی نموده و سپس با آداب و رسوم کلی این کشور آشنا خواهیم شد.

۱-۱. دین

۹۷ درصد مردم عراق پیرو دین اسلام (که در این میان ۶۵ درصد شیعه و ۳۲ درصد سنی هستند) ۳ درصد نیز پیرو مسیحیت و سایر ادیان هستند.

۱-۲. زبان

زبان رایج این کشور عربی است. زبان کردی نیز در مناطق کردنشین رایج است. افزون بر آن، زبانهای ترکمن، آشوری و ارمنی در بخشهایی از عراق کاربرد دارد، همچنین در میان اقلیتهای ساکن در عراق، فارسی و ترکی نیز کاربرد دارد.

۳-۱. الگوی زندگی

مردم عراق به دلیل ویژگیهای خاص فرهنگی و اجتماعی خود، از علایق و الگوی زندگی و مصرف خاصی برخوردارند. در زیر به برخی از این ویژگیها اشاره شده است.

مردم عراق به لحاظ تاریخی، موقعیتی و وجود شهرهای دینی اکثراً افرادی مذهبی و معتقد به آموزه‌های اسلامی می‌باشند. همانند مردم ایران در بیشتر جشنها و اعیاد اسلامی مانند عید فطر، عید قربان، عید غدیر و میلاد امامان، هر سال مراسمی به این مناسبتها برگزار می‌کنند.

سرود ملی عراق به نام موطنی شناخته می‌شود.

۴-۱. نهادهای اجتماعی و دینی

اکثریت مردم کشور عراق تابع دین اسلام می‌باشند. در حدود دو سوم جمعیت مسلمانان عراق، شیعه و یک سوم نیز اهل سنت هستند؛ در حالی که پیروان سایر ادیان نیز درصد کمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند.

عراق کشوری با قومیت‌های گوناگون است و ساکنان آن را

عرب، کرد، ترکمن، گورانی، لک، آسوری، مندایی و صابیین و ... تشکیل می‌دهند. کردها در نواحی شمال و شمال شرقی عراق که به کردستان عراق مشهور است زندگی می‌کنند و از لحاظ فرهنگی، زبانی و طرز پوشش با عربها متفاوتند.

به عنوان بخشی از امپراطوری کهن ایران، عراق مهد تمدنهای باستانی بوده و این مساله به عنوان یک سرمایه معنوی غنی مایه مباحثات در بین عراقی‌ها مطرح میشود. شهر تاریخی بابل نیز (در نزدیکی شهر حله امروزی) یکی از مراکز تاریخی- فرهنگی عراق می‌باشد که یادآور پادشاهانی چون حمورابی و بخت‌النصر است.

شهرهای سلیمانیه و اربیل در شمال عراق، از شهرهای مهم سیاسی، اقتصادی و فرهنگی محسوب می‌شوند. تعداد زیاد اماکن فرهنگی، تشکلهای سیاسی و صنفی و رسانه‌های جمعی از ویژگی‌های مهم این دو شهر محسوب می‌شوند.

۵-۱. رسانه‌ها

تلویزیون، رادیو، سینما، روزنامه، مجله و وبسایت‌های اینترنتی از جمله ابزارهای برقراری ارتباط در عراق می‌باشند. در زمان حکومت صدام کمیت و کیفیت رسانه‌های موجود در عراق از وضعیت مطلوبی برخوردار نبود اما در حال حاضر پیشرفتهایی در این زمینه حاصل شده است و سرمایه‌گذاری‌های مناسبی در این حوزه انجام می‌شود. برای مثال هم‌اکنون در عراق نزدیک به ۸۰ ایستگاه رادیویی وجود دارد. برخی از نکات کلیدی مرتبط با رسانه‌ها در کشور عراق شامل موارد زیر می‌گردد:

کد اینترنتی مربوط به آدرسهای الکترونیک و یا وبسایتها .iq است همان‌گونه که در ایران .ir می‌باشد. چندین اپراتور یا شبکه ارتباطی در عراق فعالیت می‌کنند برخی در مناطقی خاص و برخی در سراسر عراق. استانهای کربلا و نجف سه اپراتور مخابراتی دارند (آسیا سل، اثیر و شبکه ملی عراق).

در زمان حکومت صدام تنها دو شبکه عامه و الشباب به ریاست پسر صدام (که در واقع متعلق به حکومت بعث بود)، وجود داشت و استفاده از ماهواره و اینترنت در عراق ممنوع بود. اینترنت، تلفن ثابت و همراه در چهار سال اخیر رشد مناسبی داشته است. در حال حاضر عراقی‌ها به بیش از ۳۰۰ شبکه ماهواره‌های عربی زبان دسترسی دارند.

برخی از شبکه‌های تلویزیونی در عراق عبارتند از:

❖ شبکه الفرات

❖ شبکه المسار

❖ شبکه البغداد

❖ شبکه الشرقیه

❖ شبکه الحره

❖ شبکه النهرین

❖ شبکه رافدین

بیشتر حزبها و گروهها دارای شبکه ماهوارهای معینی می‌باشند. برای مثال حزب اسلامی، شبکه‌های البغداد، النهرین، رافدین را در اختیار دارد.

استقبال مردم عراق از بیشتر سریالهای ایرانی به علت سازگاری آنها با اخلاق اسلامی و انسانی و محوریت دین و خانواده در آنهاست و در سالهای اخیر تعداد زیادی از فیلم و سریالهای ایران در شبکه‌های تلویزیونی عراق به نمایش درآمده است.

در حال حاضر در شمال عراق دو ایستگاه تلویزیون فضایی (ماهواره) تحت عنوان Kurdsat و Kurdistan TV دایر هستند. در حال حاضر در شهر سلیمانیه شمار زیادی از گروه‌های فرهنگی و سیاسی وجود دارند.

۱-۶. عاداتهای خرید و مصرف

استاندارد زندگی مردم عراق طی سالهای اخیر وضعیت مناسبی نداشته است. با پایان یافتن چندین دوره جنگ در این کشور بازار بزرگی برای محصولات داخلی و خارجی در حال شکل‌گیری است. آداب و سنن و شیوه زندگی مردم به تدریج در حال تغییر است، این وضعیت به ویژه در نسلهای جدید و رفتارهای مصرفی آنها به وضوح مشاهده می‌شود. مصرف‌گرایی در عراق امروز بارز است، اگرچه از میزان مصرف‌گرایی در ایران کمتر است، اما به پدیده جدیدی تبدیل شده که آثار آن در بازارهای عراق مشهود است.

مردان و خصوصاً جوانان در موارد زیادی لباس‌های یکدست ورزشی (بلوز و شلوار) می‌پوشند و به همین صورت در سطح شهر حاضر می‌شوند. تعداد زیادی نیز از شلوارهای جین استفاده می‌کنند و برخی شلوارهای پارچه‌ای ساده می‌پوشند. طرح بسیاری از لباس‌های مردم نیز پلنگی و نظامی است.

قیمت تلفن همراه تقریباً برابر با ایران است. متداولترین نام تجاری در عراق نوکیا است، پس از آن موتورولا و سپس سامسونگ و ال جی و مارکهای متفرقه چینی قرار دارند. در حدود ۸۰ درصد گوشی‌ها، نوکیا است و جالب

این که تا چندی پیش، بیشتر مردم گوشی‌های سونی اریکسون را نمی‌شناختند.

بدیهی است که فروشندگان با برخوردی مناسب و آداب معاشرت بهتر در این میان موفق‌تر خواهند بود. این نکته هنگامی که فروشندگان (عمدتاً در بازارهای محلی) کالای یکسانی را عرضه می‌نمایند، نمود بیشتری خواهد داشت.

۷-۱. تعطیلات رسمی

روزها و مناسبت‌های مهم در کشور عراق به دو دسته تعطیلات ملی و مناسبت‌های مذهبی تقسیم می‌شوند. زمانهای برگزاری مناسبت‌های یادشده به شرح زیر می‌باشند:

۱-۷-۱. تعطیلات سیاسی و ملی

استقلال عراق از حکومت بریتانیا در ۳ اکتبر ۱۹۳۲، انقلاب عراق در ۱۷ جولای ۱۹۶۸، تصویب حکومت جمهوری در ۱۴ ژوئیه ۲۰۰۵ و تحویل سال نو میلادی از جمله مهم‌ترین جشنها، تعطیلات و مناسبت‌های این کشور می‌باشد.

تاریخ روزهای جشن ملی و تعطیلات رسمی عراق عبارتند از:

❖ روز سال نو: اول ماه ژانویه میلادی

❖ روز ارتش: ششم ماه ژانویه میلادی

❖ سال نو اسلامی: نهم ماه ژانویه میلادی

❖ روز استقلال (روز ملی): سوم ماه اکتبر میلادی

❖ روز کارگر: اول ماه می میلادی

❖ روز جمهوری: ۱۴ ماه ژوئیه میلادی

❖ روز آزادی بغداد: نهم ماه آوریل میلادی

❖ روز فائو: ۱۷ ماه آوریل میلادی

❖ روز آتشبس: هشتم ماه آگوست میلادی

❖ سالگرد انقلاب: ۱۷ ماه ژوئیه میلادی

❖ روز بهار: ۲۱ ماه مارس میلادی

۱-۷-۲. مناسبت‌های مذهبی

در کشور عراق پیروان ادیان اسلام، مسیحیت و یهود و نیز اقلیت‌های ترکمن و آشوری زندگی می‌کنند. از این رو در این کشور مناسبت‌های مختلف مذاهب یاد شده وجود دارد.

تاریخ مناسبت‌های مذهبی عراق عبارتند از:

❖ عید فطر: اول ماه شوال هجری قمری

❖ میلاد پیامبر: ۱۲ و ۱۷ ماه ربیع‌الاول هجری قمری

❖ عاشورا: ۱۰ ماه محرم الحرام هجری قمری

❖ عید قربان: ۱۰ ماه ذیحجه هجری قمری

❖ عید غدیر: ۱۸ ماه ذیحجه هجری قمری

۲. فرهنگ مذاکره

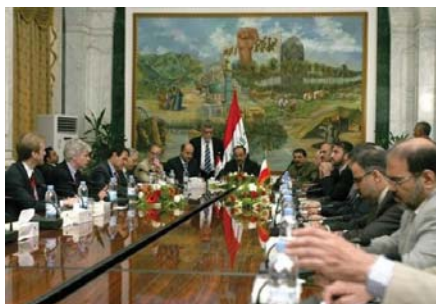
بعد از آشنایی با فرهنگ عمومی و عاداتها و رفتارهای معمول شهروندان و مردم عراق، زمان آن فرارسیده است تا کمی هم با آداب و رفتارهای ایشان در هنگام مناسبات تجاری و مذاکرات مربوطه آشنا شویم.

۲-۱. دیدگاه کلی نسبت به ایران

طبیعی است که جنگ بین دو کشور و برخی از تفرقه‌افکنی‌ها جهت ایجاد اختلاف، موجب دوری میان مردمان دو کشور شده است. اما به طور کلی بیشتر عراقی‌ها نیز، از یادآوری

دوران جنگ هشت ساله با ایران احساس مثبتی ندارند. عراقی‌ها در توصیف مسائلی همچون اخبار ایران، آب و هوا، مناطق جغرافیایی، مسائل روز و حتی میزان پیشرفت تکنولوژیکی ایران نسبتاً منصفانه برخورد می‌کنند. اما برخی از گروه‌های تندرو گاهی در مقام مقایسه دیدگاه بیطرفی ندارند، البته این امر نیز اغلب به طور غیررسمی بیان می‌شود. اما معمولاً پیشرفته بودن ایران در مسائل علمی را می‌پذیرند و بدان اذعان دارند؛ به ویژه اساتید دانشگاه‌ها از ایران امروز با مباحثات و تحسین سخن می‌گویند و یا برخی جوانان عراقی به حضور در ایران و نیز ادامه تحصیل در آن علاقه زیاد نشان می‌دهند. ریاست جمهوری فعلی ایران، آقای دکتر احمدی نژاد را خوب می‌شناسند و از وی انتظار کمک به عراق و همکاری در پیشرفت آن را دارند.

به هر حال غیرقابل انکار است که اشتراکات و پیوندهای مذهبی و اعتقادی دو ملت

موجب نزدیک شدن آنها گشته است. همواره مردمان ایران و عراق به ویژه در مراسم مذهبی، اعیاد اسلامی، ولادت‌ها و شهادت ائمه آیینهای سنتی و دینی را همانند یکدیگر برگزار می‌کنند و این عامل ارتباط مناسبی را میان دو ملت و حتی دو حکومت برقرار نموده است.

۲-۲. آداب مذاکره

برخی از ویژگی‌های فرهنگی مردم و تجار عراقی، که به منظور بهبود فرایند مذاکره می‌توان از آنها استفاده نمود، در زیر بیان شده است.

- ❖ آداب سلام و احوال پرسی در عراق بدین صورت است که معمولاً با افرادی که بعد از مدت‌ها می‌بینند یا تازه آشنا می‌شوند، سه بار سلام می‌کنند و در سلام علیک روزانه یک بار روبوسی می‌کنند.
- ❖ افراد توسط عنوان یا عنوان و نام خانوادگی آنها مورد خطاب قرار می‌گیرند.
- ❖ در اولین دیدار، دست دادن با دیگران امری عادی است.
- ❖ معمولاً حفظ ارتباط چشمی با فرد مذاکره‌کننده مذاکره سودمند خواهد بود.

رعایت موارد بیان شده چه برای خرید کالا از عراق، چه فروش کالا به این کشور ضروری است.

۲-۲-۱. هدایا و سوغات

هدایا و سوغات به عنوان یک مولفه اجتماعی، در عراق از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشند. برخی از این ویژگی‌ها عبارتند از:

- ❖ وجود زیارتگاه‌ها و اماکن مذهبی و زیارتی در عراق سبب شده است که کالاهای مختلفی در شهرهایی همانند نجف، کربلا و سامرا به عنوان هدیه و سوغات مبادله شود و بازار مناسبی برای برخی از این گونه محصولات ایجاد شده است.
- ❖ مردم عراق اغلب، در صورت نیکی دیدن از کسی در اولین فرصت آن را به بهترین وجه جبران خواهند کرد.
- ❖ عراقی‌ها حتی اگر نخواهند با کسی رابطه خوبی داشته باشند، سعی خود را می‌کنند تا زیر دین طرف مقابل قرار نگیرند.

۲-۲-۲. ارزشهای غالب و رسوم خاص

کشور عراق دارای تنوع نسبی در زمینه‌های نژادی و قومی می‌باشد. وجود اقوام عرب، کرد، ترکمن و نژاد آشوری دلیلی بر این گفته می‌باشد. ساکنان این کشور به فرهنگ و سنتهای خود پایبند هستند. این سنتها در زندگی روزمره آنها نیز به روشنی نمایان است. مردم عراق اغلب در هر شرایط و موقعیتی پایبندی خود را به فرهنگ و اعتقادات خود ابراز می‌دارند. بخشی از آداب و رسوم اجتماعی مهم مردم عراق عبارتند از:

اصطلاحاتی که عراقی‌ها در احوال پرسی بیشتر استفاده می‌کنند عبارتند از: «الله یسعدک (یساعدکم)» که برای تشکر و خسته نباشید گفته می‌شود. «رحم الله والدیک» که برای تشکر و ابراز محبت گفته می‌شود. «شرفنا» که برای خوشامدگویی و تعارف به معنای «به ما افتخار دادید» به کار می‌رود. در خداحافظی نیز از اصطلاحات

«الله محمد علی معک»، «الی القا» و «مع السلامه» استفاده می‌کنند.

بیشتر مردم خود را متعهد به برگزاری سنتهای دیرین می‌دانند. در این زمینه آنها همواره تلاش می‌کنند تا به اعتقادات و آیینهای مرسوم پایبند باشند.

نکته بسیار جالب اینکه بسیاری از پیرمردان و پیرزنان عراقی سواد دارند. به طور کلی عراقی‌ها در دوران قبل از صدام انسانهایی اهل مطالعه در جهان عرب شناخته می‌شدند. ضرب‌المثلی عربی می‌گوید:

«مصری‌ها کتاب می‌نویسند، لبنانی‌ها چاپ می‌کنند و عراقی‌ها می‌خوانند». اما اکنون به علت جنگها و ناآرامی‌های طولانی مدت، در این زمینه وضعیت مطلوبی وجود ندارد.

در میان عراقی‌ها عموماً ورزش مورد علاقه، فوتبال است. با افزایش درآمدها و ایجاد دانشگاه‌های غیردولتی، ورود به دانشگاه به یک ارزش تبدیل شده است. کسانی که امکان قبولی در دانشگاه دولتی را ندارند، وارد دانشگاه‌های آزاد می‌شوند و در قبال پرداخت شهریه تحصیل می‌کنند. البته میزان شهریه دانشگاه‌های غیر دولتی به مراتب پایین‌تر از شهریه دانشگاه‌های آزاد، غیرانتفاعی و حتی پیام نور در ایران است.

تعداد دانشگاه‌های عراق زیاد است. هر استان معمولاً یک یا چند دانشگاه دارد. برای مثال در شهر کربلا یک دانشگاه دولتی و دو دانشگاه غیردولتی یا آزاد اهل‌البیت و جامعه الحسین وجود دارد. در نجف نیز چندین دانشگاه دایر است که به غیر از دانشگاه دولتی شهر کوفه می‌توان به دانشگاه‌های آزاد جامعه‌الاسلامیه و جامعه صدر اشاره کرد.

شغل بسیاری از عراقی‌ها خصوصاً در شهرهای زیارتی، کسب و کار در بازار، رانندگی و جابه‌جایی مسافری است.

۲-۲-۳. پایبندی به زمان

مردم عراق در رابطه با زمان‌بندی و انجام رفتارهای برنامه‌ریزی‌شده به مواردی خاص پایبند می‌باشند. برخی از این موارد به شرح زیر می‌باشند:

مشابه اکثر مردم خاورمیانه معمولاً در قرارها و ملاقاتهای کاری با تاخیر حاضر می‌شوند. بنابراین شروع جلسات تجاری با تاخیر زمانی، امری غیرمعمول نمی‌باشد.

اماکن عمومی اندکی در عراق فضاهای مناسب جهت برگزاری ملاقات‌های تجاری را در اختیار تجار قرار می‌دهند.

در رابطه با وضعیت عمومی رفت و آمد در عراق باید ذکر شود که امنیت راه‌های بین شهرها عمدتاً توسط نیروهای ارتش عراق تامین می‌گردد. البته در برخی مناطق نیروهای خارجی نیز به این امر می‌پردازند. نیروهای عراقی به منظور تامین امنیت در عراق در فاصله‌های بسیار نزدیک به هم ایست و بازرسی‌های متعدد قرار داده‌اند و در آنها گذرنامه مسافری خارجی بررسی می‌شود. همچنین در برخی مکان‌ها نیز تفتیش بدنی و بررسی ساکها و کیفها صورت می‌گیرد. لذا در برنامه‌ریزی زمان و محل قرارهای تجاری بایستی، این موارد را مورد نظر قرار داد.

فصل سوم

محیط اقتصادی

در این فصل سیستم اقتصادی، شاخصهای مهم اقتصادی، جمعیت، تولید ناخالص داخلی، وضعیت بخشهای مختلف اقتصادی، میزان ذخایر ارزی، تراز حساب جاری، دستمزد نیروی کار، نرخ بیکاری، نرخ تورم، شبکههای توزیع، بازاریابی و تبلیغات، نظام نرخ گذاری و منابع طبیعی کشور عراق مورد بررسی قرار می گیرد.

۱. سیستم اقتصادی و نقش دولت

کشور عراق با جمعیتی حدود ۲۸/۲ میلیون نفر، از لحاظ اقتصادی در رتبه شصت و سومین اقتصاد بزرگ جهان قرار دارد. بر اساس آمار، ۹۷ درصد درآمد بازرگانی خارجی عراق از فروش نفت و فراوردههای نفتی حاصل می گردد. در سال ۲۰۰۷ تولید ناخالص داخلی این کشور بر اساس نرخ برابری قدرت خرید ۱۰۲/۴ میلیارد دلار بوده است.

تولید ناخالص داخلی عراق بر اساس نرخ تبادل رسمی ارز برابر ۵۵/۴۴ میلیارد دلار می باشد.

بخشهای مختلف اقتصادی کشور عراق شامل صنعت، کشاورزی و خدمات با دشواریهای بسیار روبرو بوده و رشد متوسطی داشته است. وضعیت این بخشهای اقتصادی در زیر شرح داده شده است.

۱-۱. بخش صنعت و معدن

بخش صنعت و معدن عراق ۶۸ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل داده و بزرگترین بخش اقتصادی این کشور محسوب می‌گردد. صنایع عمده این کشور شامل موارد زیر می‌شوند:

- ❖ صنایع نفت
- ❖ صنایع شیمیایی
- ❖ منسوجات و پارچه
- ❖ تولید و فراوری چرم
- ❖ صنایع غذایی
- ❖ کالاهای ساختمانی
- ❖ ترکیبات شیمیایی
- ❖ صنایع فراوری و کود
- ❖ فراوری و ساخت فلزات

نرخ رشد تولیدات صنعتی عراق در سال ۲۰۰۷ میلادی ۴ درصد بوده که رتبه ۱۰۱ را در رشد تولیدات صنعتی در میان کشورهای جهان به خود اختصاص داده است. موارد زیر در خصوص بخش صنعت این کشور شایان توجه می‌باشد:

در بخش معدن استخراج فسفات، نمک و سولفور در ابعاد محدودی انجام می‌شود. اما از دوران ۱۹۷۰ به بعد صنعت استخراج معادن در عراق طی جنگ با ایران، ممنوعیت‌های سال ۱۹۹۰ و تحریم اقتصادی سال ۲۰۰۳ متوقف شد.

در سال ۲۰۰۷ میلادی مصرف برق در عراق برابر ۳۵/۸۴ میلیارد کیلووات ساعت و تولید برق برابر ۳۳/۵۳ کیلووات ساعت بوده است. براین اساس ۲/۳۱۵ کیلووات ساعت واردات برق داشته است.

کشور عراق در سال ۲۰۰۷ میلادی معادل ۳۰۰,۰۰۰ بشکه در روز مصرف نفت داشته است. تولید نفت نیز در هر روز معادل ۲/۱ میلیون بشکه بوده، که براین اساس روزی ۱/۸ میلیون بشکه صادرات نفت داشته است. تا ابتدای سال ۲۰۰۷ میزان ذخایر اثبات شده

نفت در عراق ۱۱۲/۵ میلیارد بشکه می‌باشد. میزان ذخایر گاز نیز ۱۰۹ تریلیون مترمکعب است، که ۲/۲ درصد ذخایر گاز جهان را تشکیل می‌دهد.

۲-۱. بخش کشاورزی

بر اساس آمار سال ۲۰۰۶ میلادی، حدود ۸/۱ میلیون هکتار زمین قابل کشت در عراق وجود دارد که این میزان، ۱۲ درصد خاک این کشور را تشکیل می‌دهد. اما به طور کلی از دیرباز تنها ۵۰ تا ۶۰ درصد از زمینهای قابل کشت در عراق برای کشاورزی استفاده شده است. به دلیل جهتگیری‌های قومی و سیاسی و در نتیجه سهم نکردن زمینهای حاصلخیز محدوده کردستان، بخش کشاورزی رشد چندانی نداشته است. به هر حال، عمده محصولات کشاورزی عراق شامل موارد زیر می‌شود:

❖ گندم و جو

❖ برنج

❖ سبزیجات

❖ خرما

❖ پنبه

❖ گاو و گوسفند (چرم)

❖ ماکیان خانگی (مرغ و ماهی)

با توجه به ساختار اقتصادی عراق و در حال توسعه بودن آن، بخش کشاورزی به عنوان یکی از بخشهای اقتصاد این کشور شناخته می‌شود که حدود ۵ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل می‌دهد. موارد زیر در خصوص بخش کشاورزی این کشور شایان توجه می‌باشد:

حدود ۸۰ درصد آب مصرفی عراق از کشورهای همسایه سرچشمه می‌گیرد، برای مثال رودهای دجله و فرات از کوه‌های شرق ترکیه جاری می‌شوند. اما در کل کمبود آب در عراق وجود ندارد و مقدار زیادی از آب قابل مصرف توسط رودخانه‌ها وارد خلیج فارس می‌گردد. از این رو در عراق برنامه‌هایی جهت کسب درآمد از طریق صادرات آب به کشورهای عربی همسایه وجود دارد.

پس از نفت، بیشترین صادرات عراق را خرما تشکیل می‌دهد، به‌گونه‌ای که دو سوم خرمای جهان را این کشور تامین می‌کند و رتبه نخست را در این زمینه در اختیار دارد.

۱-۳. بخش خدمات

بخش خدمات ۲۷ درصد کل اقتصاد عراق را تشکیل می‌دهد. خدمات مالی کنونی در عراق تحت تاثیر اصلاحات پس از دولت صدام قرار گرفته است. ۱۷ بانک خصوصی طی سال ۱۹۹۰ به انجام معاملات داخلی محدود شده بودند و تنها امکان جذب تعداد کمی از سپرده‌گذاران داخلی را داشتند. دو بانک دولتی به همراه این بانکها در پی تحریم سال ۱۹۹۰ به سختی ورشکسته شدند.

برای خصوصی‌سازی بیشتر و توسعه سیستم بانکی، در سال ۲۰۰۳ ائتلاف موقت حاکم بر عراق محدودیتهای بانکهای بین‌المللی را در مورد معاملات بین‌المللی از بین برد و بانک مرکزی عراق را از نظر کنترل دولت در زمینه معاملات بین‌المللی آزاد کرد.

بخش خدمات در اقتصاد عراق به جهت عدم رشد و توسعه بخشهای مختلف و کمبود زیرساختارهای موردنیاز در شرایط مطلوبی قرار ندارد.

در اینجا به برخی از نیازهای خدماتی موجود در عراق از جمله خدمات بهداشتی و درمانی اشاره می‌گردد:

جنگهای داخلی طولانی، محرومیت شدید روستاها، عمومیت فقر و وجود بیماران شیمیایی موجب نیاز شدید مناطق گسترده‌ای از عراق به ویژه شمال کشور و مناطق روستایی به خدمات بهداشتی و درمانی شده است.

با وجود تلاش سازمانهای خیریه بین‌المللی در تامین نیازهای بهداشتی و درمانی مردم عراق، شدت نیازها در این بخش سبب شده تا بخشی از آن از طریق بازرگانی خارجی تامین شود. شرکتهای داروسازی ایران از واحدهایی بوده‌اند که از طریق مرزهای استان کردستان به شمال عراق دارو، لوازم پزشکی و بهداشتی صادر کرده‌اند.

نیاز عراق به خرید تاسیسات و تجهیزات بیمارستانی، لوازم بهداشتی و آزمایشگاهی و همچنین احداث مراکز بهداشت روستایی و بیمارستانهای شهری از ظرفیتهای دیگر وارداتی هستند که نهادهای خارجی از جمله ایرانی می‌توانند آن را تامین نمایند.

۲. جمعیت

کشور عراق دارای گروه‌های قومی تقریباً متنوعی می‌باشد. جمعیت این کشور در سال ۲۰۰۸ برابر با ۲۸/۲ میلیون نفر بوده است. در این سال تراکم جمعیت برابر ۶۴/۵ نفر در کیلومتر مربع می‌باشد.

عراق در سال ۲۰۰۸ از رشد جمعیتی برابر با ۲/۵۶۲ درصد برخوردار بوده است و همچنین نرخ تولد برابر ۳۰/۷۷ بوده است (نرخ تولد از معیارهای رشد جمعیت است که برابر با تعداد افراد متولد شده در یکسال به ازای هر ۱۰۰۰ نفر می‌باشد) که رتبه ۴۹ را در جهان دارد. میانگین امید به زندگی مردم عراق در سال ۲۰۰۸ برابر ۶۹/۶۲ بوده است. نرخ مرگ و میر در همین سال برابر ۵/۱۴ است که عراق رتبه ۱۸۵ را در جهان دارد.

در جدول شماره ۱ به تیره‌های جمعیتی مردم این کشور اشاره شده است:

جدول ۱: تیره‌های جمعیتی مردم عراق

ردیف	نام تیره	درصد
۱	عرب	۷۵
۲	کرد	۲۰
۳	ترکمن و آشوری	۵

ویژگی‌ها و نسبت‌های جمعیتی مردم این کشور نیز در جدول شماره ۲ بیان شده است.

جدول ۲: ویژگی‌ها و نسبت‌های جمعیتی عراق

ردیف	نسبت یا ویژگی	میزان
۱	نسبت جمعیت زیر ۱۴ سال	۳۹/۴ درصد
۲	نسبت جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال	۵۷/۳ درصد
۳	نسبت جمعیت ۶۵ سال و بالاتر	۳ درصد
۴	نرخ رشد جمعیت	۲/۶۱ درصد
۵	نرخ زاد و ولد در هر هزار نفر	۳۱/۴۴
۶	نرخ مرگ و میر در هر هزار نفر	۵/۲۶
۷	نرخ خالص مهاجرت در هر هزار نفر	صفر
۸	نرخ مرگ و میر نوزادها (تا یکساله) در هر هزار نفر	۱۰۲
۹	نرخ مرگ و میر کودکان (۱ تا ۵ سال) در هر هزار نفر	۱۲۵
۱۰	نرخ باروری زنان (تعداد مولید به ازای هر زن)	۳/۹۷
۱۲	امید به زندگی در آغاز تولد (مردان)	۶۸/۳۲ سال
۱۳	امید به زندگی در آغاز تولد (زنان)	۷۰/۹۹ سال
۱۴	نرخ باسوادی در کل جمعیت بالای ۱۵ سال	۷۴/۱ درصد
۱۵	نرخ باسوادی در مردان بالای ۱۵ سال	۸۴/۱ درصد
۱۶	نرخ باسوادی در زنان بالای ۱۵ سال	۶۴/۲ درصد

۳. تولید ناخالص داخلی (GDP)

در سال ۲۰۰۷ میزان تولید ناخالص داخلی کشور عراق بر مبنای برابری قدرت خرید ۱۰۲/۴ میلیارد دلار بوده است. تولید ناخالص داخلی (GDP) به تفکیک سهم بخش‌های عمده اقتصادی و درآمد سرانه در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: تولید ناخالص داخلی (GDP) کشور عراق به تفکیک سهم بخشهای عمده اقتصادی

شاخص	میزان
تولید ناخالص داخلی (GDP)	۱۰۲/۴ میلیارد دلار (براساس برابری قدرت خرید PPP)
تولید ناخالص داخلی (GDP)	۵۵/۴ میلیارد دلار بر اساس نرخ رسمی ارز
درآمد سرانه	۳.۶۰۰ دلار (براساس PPP)
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	۵ درصد
سهم بخش صنعت از GDP	۶۸ درصد
سهم بخش کشاورزی از GDP	۵ درصد
سهم بخش خدمات از GDP	۲۷ درصد

۴. شاخصهای مهم اقتصادی

سیستم اقتصادی عراق تابع بازار آزاد می‌باشد. بدهی‌های خارجی این کشور در سال ۲۰۰۷، بر مبنای آمار ارائه شده توسط بانک جهانی، ۵۶/۳۱ میلیارد دلار بوده است. میزان درآمدهای این کشور برابر ۴۲/۳ میلیارد دلار و هزینه‌ها نیز معادل ۴۸/۴ میلیارد دلار بوده است. به طور تقریبی ۸۰ درصد بازار عراق در انحصار بخشهای دولتی می‌باشد، ۱۵ درصد در اختیار افراد با نفوذ و ۵ درصد متعلق به بازرگانان آزاد است.

در ادامه به مهم‌ترین شاخصهای اقتصادی عراق بر طبق آخرین آمار و اطلاعات موجود اشاره شده است.

۴-۱. نرخ تورم

نرخ تورم این کشور در سالهای گذشته بنا به علل گوناگون، نوسانات شدید و نامتعادلی داشته است. در جدول شماره ۴، نرخ تورم طی سالهای ۲۰۰۳-۲۰۰۸ نشان داده شده است.

جدول ۴: نرخ تورم عراق طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۸

سال	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
نرخ تورم (درصد)	۷۰	۲۹/۳	۲۵/۴	۳۳	۶۴/۸	۴/۷

www.indexmundi.com

۲-۴. نرخ بیکاری

کشور عراق به موجب جنگهای پیاپی که تجربه کرده است از وضعیت مناسبی در بخشهای اقتصادی به ویژه تولید برخوردار نبوده است؛ از این رو میزان بیکاری مردم این کشور در سالهای اخیر افزایش یافته است.

بر اساس آمار رسمی سال ۲۰۰۸ میلادی، نرخ بیکاری در کشور عراق ۱۸ درصد است. شایان ذکر است که نرخ بیکاری در این کشور در سال ۲۰۰۷، معادل با ۲۵ درصد بوده است. این آمار نشان می‌دهد که نرخ بیکاری سال ۲۰۰۸ نسبت به سال قبل از آن هفت درصد کاهش یافته است که رقم قابل توجهی است. در جدول شماره ۵، نرخ بیکاری طی سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۸ نشان داده شده است.

جدول ۵: نرخ بیکاری عراق طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۸

سال	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
نرخ بیکاری (درصد)	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۱۸

www.indexmundi.com

۳-۴. دستمزد نیروی کار

سطح عمومی دستمزدها در عراق پایین می‌باشد اما روند تغییرات آن مثبت بوده و بر اساس آمارها میزان حقوق و دستمزدها در سالهای اخیر افزایش یافته است. در سال ۲۰۰۸ میلادی تعداد نیروی کاری در عراق برابر ۷/۴ میلیون نفر برآورد شده است.

دستمزدها در عراق معمولاً ماهانه یا سالانه محاسبه می‌شوند. نیروی کار متخصص و

حرفه‌ای فعال در عراق در چند سال اخیر، عمدتاً از کشورهای اروپایی و آمریکایی به این کشور وارد شده‌اند. در سال ۲۰۰۸ میلادی، متوسط دستمزد سالانه یک مهندس نرم‌افزار ۸۱,۰۰۰ دلار، حسابدار ۲۸,۰۰۰ دلار، مدیر عامل ۵۸,۰۰۰ دلار، مشاور فروش ۲۳,۰۰۰ دلار، طراح وب ۷۰,۰۰۰ دلار، مدیر رستوران ۴۶,۰۰۰ دلار، تکنسین اتومبیل ۳۱,۰۰۰ دلار، متصدی حمل و نقل و انبارداری ۲۸,۰۰۰ دلار بوده است.

۴-۴. تراز حساب جاری

براساس اطلاعات ارائه‌شده در سال ۲۰۰۷ میلادی، میزان تراز حساب جاری عراق مبلغ ۶/۰۲۵ میلیارد دلار بوده است.

۴-۵. میزان ذخایر ارزی

میزان ذخایر ارزی و طلای عراق، مبلغ ۲۵/۶۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۷ میلادی بوده است.

۵. شبکه‌های توزیع

وجود ۱۱۰ فرودگاه، برخورداری از حدود ۴۵,۵۵۰ کیلومتر جاده، ۲,۲۷۲ کیلومتر خطوط ریلی و ۵,۲۷۹ کیلومتر آبراه باعث شده که سیستم حمل و نقل کالا در این کشور از وضعیت مناسبی برخوردار باشد. این امر بر سرعت و مدت زمان حمل کالا از بنادر به شهرهای دیگر آن منطقه تأثیر می‌گذارد.

در این کشور شهر جنوبی بصره و بندر ام‌القصر نقش اصلی را در بازرگانی و حمل و نقل دریایی ایفا می‌کنند. موقعیت جغرافیایی این کشور و همسایگی آن با بازارهای نزدیک منطقه مانند ترکیه، سوریه، ایران و کویت باعث شده که عراق از جایگاه استراتژیک و ویژه‌ای در سیستم حمل و نقل کالایی در منطقه برخوردار شود.

بر اساس آمارهای موجود، بازار عراق به لحاظ تراکم نسبی جمعیت و تعداد مشتریان یک بازار بزرگ محسوب می‌شود و از جهت تعرفه گمرکی نیز برای کالاهای وارداتی شرایط مناسبی را برای بازرگانان فراهم نموده است.

۵-۱. بازاریابی و تبلیغات

کشور عراق به عنوان یک بازار تجاری رو به رشد، از بازاریابی و تبلیغات به عنوان یکی از ابزارهای کلیدی توسعه اقتصادی بهره می‌برد. روشهای تبلیغاتی مناسب در عراق عبارتند از:

- ❖ حضور در نمایشگاه‌ها و بازارهای تجاری ویژه
- ❖ تبلیغ در رسانه‌های جمعی عراق و شبکه‌های ماهواره‌ای این کشور
- ❖ تهیه و ارائه کارت ویزیت دوزبانه
- ❖ تدوین مکاتبات، کاتالوگ‌ها و در کل تبلیغات به زبان عربی و در درجه دوم به زبان انگلیسی
- ❖ همکاری با اعضای انجمنها و سایر مؤسسات فعال در زمینه نمایشگاه‌های تجاری
- ❖ ارائه محصولات باکیفیت به مشتریان
- ❖ درج آگهی کالا و خدمات در مجلات بازرگانی عراق

مواد غذایی، ابزار و قطعات، مواد شوینده و بهداشتی، دارو و تجهیزات پزشکی و ... از جمله کالاهای مصرفی مورد نیاز مردم عراق در این برهه از زمان است.

تولیدکنندگان، صادرکنندگان کالا و خدمات فنی مهندسی از نیازهای مردم عراق در این مقطع آگاهی مناسبی ندارند و همین امر موجب

شده تا ایران به رغم توانمندی‌های موجود در تامین کالا و خدمات مورد نیاز مردم عراق، نتواند صادراتی در حد کشورهای مثل ترکیه و سوریه به عراق داشته باشد.

کشور ترکیه با یک گمرک در سال ۲۰۰۷ حدود ۸ میلیارد دلار، سوریه با دو گمرک حدود ۶ میلیارد دلار صادرات به عراق داشته‌اند. این در حالی است که ایران با ۱۵ گمرک و بازارچه مرزی در سال ۲۰۰۷ میلادی، تنها ۱ میلیارد دلار صادرات به عراق داشته است.

۵-۲. راهکارهای بازاریابی و فروش

در کشور عراق همانند سایر نقاط جهان راهکارهای ویژه‌ای برای بازاریابی و فروش محصولات مطرح می‌شوند. برخی از راهکارهای یادشده عبارتند از:

- ❖ ملاقات و جلسات تجاری ابتدایی، عمدتاً به منظور ایجاد شناخت و آشنایی اولیه تجار می‌باشد.
- ❖ در هنگام مذاکرات تجاری در کشور عراق، بهتر است یک مترجم و یا فرد آشنا به زبان عربی همراه تیم تجاری حضور داشته باشد.
- ❖ تجارت با استانهای شمالی عراق و حریم کردستان کمی متفاوت از بخش عربی است. بهتر است در آن اقلیم همه مکاتبات و فرایندهای بازاریابی به زبان کردی باشد.
- ❖ قبل از ارسال کالا به مرزهای گمرکی و بازارچه‌های مرزی، بایستی از باز بودن گمرکات غربی کشور اطمینان حاصل نمود.
- ❖ برای فروش به دولت و یا مشارکت در مناقصات عراق، باید شرکت در عراق به ثبت رسیده باشد.
- ❖ با افزایش امنیت و ثبات کشور عراق به تدریج حضور شرکتهای خارجی بیشتر و رویکرد دولت و تجار عراقی نیز به دیگر کشورهای جهان متمایل خواهد گشت. بنابراین بهتر است شرکتهای ایرانی نسبت به جایگاه‌یابی، تبلیغات موثر و کنترل کیفیت کالاهای خود هرچه سریع‌تر برنامه‌ریزی نمایند.
- ❖ به جهت نامناسب بودن بستر ایجاد کارخانجات در عراق از جمله مشکل برق و سوخت تا چند سال آینده، همچنان کشور عراق نیاز به واردات کالا دارد. لذا یکی از بهترین پیشنهادات، مشارکت دادن تجار عراقی در سهام کارخانجات تولیدی ایرانی می‌باشد.
- ❖ ارائه گواهی‌های استاندارد جهانی اخذ شده در تولید محصول، به مشتریان سودمند خواهد بود. ضمناً مشخصات استاندارد یادشده باید در کاتالوگ‌ها، بروشورها و سایر ابزارهای تبلیغاتی درج شوند.
- ❖ گردآوری اطلاعات به روز و دقیق از علائق مردم و شرایط اقتصادی جامعه عامل بسیار مهمی در دستیابی به موفقیت است. در صورتی که دسترسی به اطلاعات مورد نظر میسر نباشد، بهره‌برداری از دانش و تجربه تجار محلی مفید خواهد بود.
- ❖ هم اکنون امکان ارسال و دریافت وجوهات، حوالهجات و تعاملات از طریق اعتبارات

اسنادی و گشایش اعتبار اسنادی (LC) با کشور عراق وجود دارد.

- ❖ خرید نقدی درب کارخانه در ایران و یا تحویل مرز گمرکی توسط تجار عراقی روش‌های رایج و مورد درخواست بازار عراق است.
- ❖ با توجه به بیثباتی اوضاع در عراق، عدم وجود سیستم انتظامی و قضایی مدون و دشواری یافتن افراد و شرکتهای عراقی جهت وصول مطالبات، بهتر است مبادلات به صورت نقدی یا اعتبارات اسنادی باشد.
- ❖ شیوه‌های عمده فروشی و خرده فروشی کالا در عراق امکان‌پذیر و مجاز است.

۶. منابع طبیعی

از منابع عمده طبیعی و معدنی در عراق می‌توان به نفت، گاز طبیعی، فسفات و سولفور اشاره کرد. برابر با ۱۳/۱۲ درصد از مساحت این کشور را خاکهای قابل کشت و زرع تشکیل می‌دهند. آب و هوای عراق عمدتاً بیابانی و در زمستانها خشک و معتدل رو به سرد است، همچنین تابستانهایی داغ و بدون ابر دارد. کوههای شمالی عراق در امتداد مرزهای ایران و ترکیه در آغاز بهار، اغلب برف زمستانی سنگینی دارد و گاهی موجب بروز سیل در مناطق مرکزی و جنوبی عراق می‌شود.

بیش از پنج درصد خاک عراق را کوهستانهای شمال شرقی این کشور تشکیل می‌دهد که دنباله کوه‌های زاگرس در ایران و توروس در ترکیه می‌باشند. بلندترین قله آن حاجی‌عمران (هم‌مرز با بلندیهای پیرانشهر ایران) با ارتفاع ۳۶۰۰ متر است.

مناطق جلگه‌ای این کشور بیشتر در شرق و جنوب شرقی واقع شده‌اند. دو رود مشهور دجله و فرات که منشأ تمدنهای باستانی ساکن بین‌النهرین در طول تاریخ کهن این کشورند نیز در این محدوده و از شمال به جنوب عراق جریان دارند.

بخش بزرگی از خاک عراق را صحرا تشکیل می‌دهد، که بیشتر در غرب و

جنوب غربی این کشور گسترده شده است. اما مناطق میانی دجله و فرات خاک حاصلخیز مطلوبی دارند. عراق در مجاورت شطالعرب یا همان اروندرود ایران، مرز ساحلی کوچکی با خلیج فارس دارد.

مناطق کوهستانی شمال، اغلب از زمستانهای سرد با بارش برف و باران برخوردار است که گاهی موجب طغیان رودخانهها می شود. شهر بغداد که پایتخت کشور است در مرکز کشور و در ساحل رود دجله قرار دارد. شهرهای بزرگ دیگر اربیل و موصل در شمال و بصره در جنوب هستند.

در عراق نیز از سدها جهت انجام کشاورزی و تولید نیروی برق استفاده می شود، چند سد مهم در عراق عبارتند از:

❖ سد نجمه

❖ سد دوکان

❖ سد دربندیخان

❖ سد سامره

❖ سد کوت

❖ سد هندیه

فصل چهارم

زیرساختها

این فصل از گزارش به بررسی سیستم حمل و نقل، بندر و راه‌ها، نظام بانکی، نظام بیمه‌ای و زیرساختهای ارتباطاتی عراق می‌پردازد.

۱. حمل و نقل

این کشور از لحاظ سیستمهای حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و آبی و زیرساختهای حمل و نقل از جمله جاده‌ها و فرودگاه‌ها از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار است. مشخصات سیستم حمل و نقل عراق، شامل حمل و نقل جاده‌ای، ریلی، دریایی و هوایی به صورت زیر می‌باشد:

۱-۱. زمینی

کشور عراق دارای ۴۵,۵۵۰ کیلومتر جاده است که از این میزان ۳۸,۳۹۹ کیلومتر آسفالتی و ۷,۱۵۱ کیلومتر خاکی و درجه دو می‌باشد.

۲-۱. ریلی

عراق دارای شبکه خطوط ریلی به طول بیش از ۲,۲۷۲ کیلومتر است. این شبکه دربردارنده خطوط ریلی استاندارد می‌باشد. با توجه به وسعت متوسط کشور عراق، سیستم راه‌آهن بیشتر مساحت این کشور را در بر گرفته است و قطار از وسایل متداول حمل و نقل مسافر و بار به شمار می‌رود.

دو خط آهن مهم این کشور از بغداد و موصل تا مرز سوریه ادامه دارند و به شبکه ریلی

ترکیه وصل می شوند. یک خط داخلی نیز میان شهرهای بغداد بصره وجود دارد.

۱-۳. دریایی

عراق دارای ۵,۲۷۹ کیلومتر راه آبی می باشد که بخش بزرگی از آن یعنی ۱,۲۰۰ کیلومتر در فرات و ۱,۴۱۸ کیلومتر نیز در دجله است. تعداد ناوگان دریایی عراق شامل ۱۳ فروند کشتی (۱۱ فروند باربر و ۲ فروند نفتکش) می گردد.

به سبب ناچیز بودن مرزهای آبی، حمل و نقل دریایی نسبت به ترانزیت زمینی این کشور حجم بالایی ندارد.

۱-۳-۱. بنادر

عراق در زمره کشورهای در حال پیشرفت در خصوص زیرساخت های حمل و نقل به شمار می رود. بندر مهم این کشور بندر بصره است که در جنوب شرق عراق قرار دارد.

دیگر بنادر مهم کشور عراق شامل ام القصر، خورالزیبر، ابوفلوس و خورالعمایه می باشد.

۱-۴. هوایی

کشور عراق دارای ۱۱۰ فرودگاه است که فرودگاه های بغداد و بصره از مهمترین آنها به شمار می روند. از این میان ۷۶ فرودگاه آسفالته و ۳۴ فرودگاه خاکی است.

همچنین تعداد ۱۷ فرودگاه بالگرد

نیز وجود دارد. در حال حاضر این کشور دارای ۳ فرودگاه بین‌المللی می‌باشد.

۲. نظام بانکی

بانک مرکزی عراق در بغداد واقع شده و هدف اصلی آن ثبات سیستم پولی می‌باشد. این بانک، مسئولیت کنترل و نظارت بر مسائل مالی و پولی عراق را بر عهده دارد. بانکهای عراق طبق تقسیم‌بندی بانک مرکزی این کشور در چهار گروه بانکهای دولتی، بانکهای خصوصی، بانکهای اسلامی و بانکهای خارجی قرار می‌گیرند. بانکهای دولتی عراق که شامل ۷ بانک می‌باشد، عبارتند از:

❖ بانک رافدین

❖ بانک رشید

❖ بانک صنعتی

❖ بانک همکاریهای کشاورزی

❖ بانک مسکن

❖ بانک عراق

❖ بانک بازرگانی عراق

بانکهای خصوصی عراق که شامل ۲۲ بانک می‌باشد، عبارتند از:

❖ بانک سرمایه‌گذاری و تامین مالی وارکا

❖ بانک بغداد

❖ بانک تجاری عراق

❖ بانک عراقی سرمایه‌گذاری خاورمیانه

❖ بانک سرمایه‌گذاری عراق

❖ بانک سرمایه‌گذاری متحد

❖ بانک سرمایه‌گذاری دارالسلام

❖ بانک توسعه و سرمایه‌گذاری موصل

❖ بانک بابل

❖ بانک بین‌المللی سرمایه‌گذاری بصره

❖ بانک ملی عراق

❖ بانک اعتباری عراق

❖ بانک سرمایه‌گذاری و تامین مالی اقتصادی

❖ بانک تجاری سومر

❖ بانک تجاری خلیج

❖ بانک شمال

❖ بانک متحد عراق

❖ بانک بین‌المللی سرمایه‌گذاری آشور

❖ بانک سرمایه‌گذاری منصور

❖ بانک عراقی ترانس

❖ بانک امرالد

❖ بانک الهدی

استفاده از کارتهای هوشمند به تازگی در بغداد آغاز شده است و کوشش می‌شود تا این کار در کربلا و شماری از شهرهای دیگر نیز عملی گردد. وزارت دارایی عراق در دوره جدید فعالیت خود از سال ۲۰۰۴ میلادی، برای پیشرفت بانکهای عراق برنامه‌ریزی جدی را آغاز نموده است.

۳. نظام بیمه‌ای

در حال حاضر در کشور عراق، سه شرکت بیمه دولتی و ۱۰ شرکت بیمه خصوصی فعالیت دارند. شرکت بیمه ملی، شرکت بیمه عراق و شرکت بیمه اتکایی عراق، سه شرکت بیمه‌های دولتی عراق می‌باشند. دیوان بیمه عراق به عنوان متولی صنعت بیمه این کشور، بر مبنای قانون بیمه تصویب شده در سال ۲۰۰۵ میلادی مشروعیت یافته و بر عملکرد بخش بیمه نظارت می‌کند.

ظرف ۱۳ سال دوره تصدی صدام (از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۳) تمام ریسک‌های مازاد ظرفیت شرکت‌های بیمه را، بیمه ملی عراق قبول می‌کرد. اما از سال ۲۰۰۳ تاکنون همکاری صنعت بیمه عراق با شرکت‌های بیمه اتکایی مونیخ ری، AON، UIB، ORS و فلمینگ برای توزیع ریسک آغاز شده است. شرکت بیمه‌ای مونیخ ری به عنوان یک شرکت پیشرو در این زمینه با صنعت بیمه عراق همکاری دارد.

حق بیمه پرداختی در عراق طی سال ۲۰۰۷ میلادی معادل ۲۵ میلیون دلار بوده، که از این رقم پنج میلیون دلار خسارت به بیمه‌گزاران پرداخت شد.

تعدادی از مهم‌ترین شرکت‌های فعال در صنعت بیمه عراق شامل موارد مندرج در جدول شماره ۶ می‌باشند:

جدول ۶: برخی از شرکت‌های مهم بیمه فعال در کشور عراق

نام شرکت	ردیف	نام شرکت	ردیف
National Insurance Company	۵	Ahlia Insurance Company	۱
Iraqi Insurance Company	۶	Bellwood Prestbury	۲
Iraqi Reinsurance Company	۷	Star Insurance Company (SIC)	۳
Al-Ameen Insurance Co	۸	Dar al-Salaam Insurance Co	۴

۴. زیرساخت‌های ارتباطی

کشور عراق از لحاظ زیرساخت‌های ارتباطی، کشوری در حال توسعه محسوب می‌شود. این کشور از نظر بسیاری از شاخصها و زیرساخت‌های ارتباطی، از جایگاه متوسطی در میان سایر کشورهای جهان برخوردار است. در سال ۲۰۰۷ میلادی تعداد تلفن‌های همراه موجود در کشور عراق تقریباً به ۱۰/۹۰۰ میلیون دستگاه رسیده است که این رقم تقریباً برابر با ۴۰ درصد از جمعیت این کشور می‌باشد. جدول ۷، نشانگر وضعیت زیر ساخت ارتباطی در عراق است.

جدول ۷: زیرساختها و شاخصهای ارتباطی عراق در سال ۲۰۰۷ میلادی

میزان	شاخص
۱/۵۴۷ میلیون خط	تعداد خطوط تلفن ثابت
۱۰/۹۰۰ میلیون خط	تعداد خطوط تلفن همراه
۳۶ هزار کاربر	کاربران اینترنتی
۳ میزبان	تعداد میزبانهای اینترنتی
۲۱ ایستگاه	تعداد ایستگاههای تلویزیونی
۸۰ ایستگاه	تعداد ایستگاههای رادیویی

بخش دوم تجارت خارجی

فصل پنجم

اطلاعات کلی

در این فصل، وضعیت تجارت خارجی مشتمل بر وضعیت صادرات و واردات، انواع و میزان گروه‌های کالایی وارد و صادر شده از کشور و کشورهای عمده واردکننده و صادرکننده کالا به عراق مورد بررسی قرار می‌گیرند. در انتها نیز، سرمایه‌گذاری‌های خارجی انجام شده در این کشور تشریح می‌گردد. قسمت عمده‌ای از اطلاعات این فصل از سایت سازمان تجارت جهانی اخذ شده است. در هنگام تنظیم این گزارش، اطلاعات مبادلات تجاری ایران و عراق در سال ۲۰۰۷ بر روی این سایت قرار نگرفته بود. از آنجایی که ایران یکی از صادرکنندگان عمده به کشور عراق محسوب می‌گردد، برای تهیه این فصل، از اطلاعات سال ۲۰۰۶ استفاده گردیده تا نقش ایران در بازار عراق حذف نگردد.

۱. تراز تجاری

در سال ۲۰۰۶ میلادی، ارزش واردات عراق ۱۳/۵ میلیارد دلار بوده است. این در حالی است که در همین سال این کشور ۳۰/۴ میلیارد دلار کالا صادر نموده است. ارقام یادشده نشان می‌دهد که در سال ۲۰۰۶، تراز تجاری عراق بیش از ۱۷ میلیارد دلار مثبت بوده است.

جدول شماره ۸ وضعیت صادرات و واردات و تراز تجاری عراق را طی سالهای ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ نشان می‌دهد.

جدول ۸: اقلام مهم صادراتی و ارزش صادراتی هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

شرح	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶
صادرات	۹	۱۷/۲	۱۸/۸	۳۰/۴
واردات	۵/۱	۹/۹	۱۲/۲	۱۳/۵
تراز تجاری	۳/۹	۷/۳	۶/۶	۱۶/۹
حجم مبادلات	۱۴/۱	۲۷/۱	۳۱	۴۳/۹

www.itc.org

چنانچه مشاهده می‌شود، طی دوره چهار ساله ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ تراز تجاری عراق همواره مثبت بوده است.

۲. صادرات

عراق در سال ۲۰۰۶ معادل ۳۰/۴۲۵ میلیارد دلار صادرات داشته است. اقلام عمده صادراتی عراق شامل نفت و فراورده‌های نفتی، مواد قیری، موم‌های معدنی، میوه‌های خوراکی و خرما می‌باشد.

فهرست اقلام مهم صادراتی این کشور به جهان و روند رشد آن، طی دوره ۲۰۰۳-۲۰۰۶ در جدول شماره ۹ نشان داده شده است.

جدول ۹: اقلام مهم صادراتی و ارزش صادراتی هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

ردیف	کد تعرفه	نام محصول	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	روند صادرات
	-	کل محصولات	۸,۹۷۰	۱۷,۲۸۰	۱۸,۸۱۴	۳۰,۴۲۵	افزایشی
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها، مواد قیری، مومهای معدنی	۸,۶۷۹	۱۶,۷۶۹	۱۸,۳۰۰	۲۹,۵۲۷	افزایشی

افزایشی	۳۹۷	۳۳۹	۱۵۰	۱	قطعات منفصله (C.K.D) ماشین آلات راهسازی، خودرو و سایر ماشین آلات	۹۹	۲
نامنظم	۵۵	۲۶	۳۴	۴	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۰۸	۳
نامنظم	۲۵	۴	۱۷	۳۷	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۷۶	۴
نامنظم	۲۴	۱۰	۵۸	۴۹	مس و مصنوعات از مس	۷۴	۵
افزایشی	۱۸	۰/۴۹	۰/۴۹	۰/۰۰۲	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای گرانبها یا نیمه گرانبها	۷۱	۶
نامنظم	۱۴	۱۵	۲۰	۲	محصولات گوناگون شیمیایی	۳۸	۷
نامنظم	۱۲	۴	۹	۲۴	رآکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخارو آبگرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی؛ اجزا و قطعات آنها	۸۴	۸
افزایشی	۶	۵	۲	۰/۳۳	پوست خام (غیر از پوستهای نرم) و چرم	۴۱	۹
افزایشی	۴	۴	۲	۰/۱۳	پشم، موی نرم (کرک)	۵۱	۱۰
نامنظم	۲	۴	۲	۲	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا و قطعات آنها	۸۵	۱۱
نامنظم	۱	۲	۱	۰/۴۴	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۳	۱۲
نامنظم	۱	۲	۲	۰/۰۶	انگمها، صمغها، رزینها و سایر شیره‌ها و عصاره نباتی	۱۳	۱۳
نامنظم	۱	۹	۵	۵	کودهای شیمیایی	۳۱	۱۴
نامنظم	۱	۹	۱۰	۱	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی	۰۷	۱۵
نامنظم	۰/۹۷	۰	۰	۰/۱۷	سرب و مصنوعات از سرب	۷۸	۱۶
نامنظم	۰/۹۴	۰/۳۴	۰/۶۹	۰/۰۱	اشیای هنری، اشیای کلکسیون یا عتیقه	۹۷	۱۷

نامنظم	۰/۹	۲	۱	۱	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۲۵	۱۸
نامنظم	۰/۸۶	۰/۸۲	۱	۰/۴۹	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی	۹۰	۱۹
نامنظم	۰/۶۵	۲	۵	۲	دانه و میوه‌های روغن‌دار، دانه و بذر و میوه‌های گوناگون	۱۲	۲۰

www.itc.org

نگاهی عمیق به ارقام جدول فوق نشان می‌دهد که میزان صادرات عراق به‌ویژه در ۱۰ گروه کالایی عمده صادراتی، در سالهای مختلف از روندی افزایشی برخوردار بوده است. به‌گونه‌ای که میزان صادرات این کشور در سال ۲۰۰۷ نسبت به سال ۲۰۰۳ با بیش از ۲۳۹ درصد رشد همراه بوده است.

کشورهای جنوب شرق آسیا، اروپا، آمریکا و هند عمده کشورهای واردکننده کالا از عراق را تشکیل می‌دهند. مهم‌ترین مقاصد صادراتی عراق در سال ۲۰۰۶ در جدول زیر ارائه شده است. بیش از ۴۰ درصد صادرات عراق به ایالات متحده آمریکا می‌باشد. بیش از ۳۷ درصد از صادرات عراق نیز به چهار کشور هند، ایتالیا، اسپانیا و کانادا انجام می‌شود. این پنج کشور به ترتیب مهم‌ترین مقاصد محصولات صادراتی عراق را تشکیل می‌دهند. جدول شماره ۱۰ مهم‌ترین کشورهای واردکننده کالا از عراق و سهم آنها از صادرات این کشور در سال ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰: مهم‌ترین کشورهای واردکننده کالا از عراق در سال ۲۰۰۶ (میلیون دلار)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات	سهم از کل صادرات (درصد)
۱	امریکا	۱۲,۲۳۱	۴۰/۲
۲	هند	۵,۵۱۶	۱۸/۱
۳	ایتالیا	۲,۷۸۲	۹/۱
۴	اسپانیا	۱,۶۲۸	۵/۴

۴/۸	۱,۴۷۱	کانادا	۵
۳	۹۱۱	ژاپن	۶
۳	۹۰۶	کره جنوبی	۷
۳	۹۰۳	فرانسه	۸
۲/۹	۸۷۶	تایوان	۹
۲/۲	۶۵۳	چین	۱۰
۱.۸	۵۷۱	برزیل	۱۱
۱.۷	۵۲۷	هلند	۱۲
۱.۲	۳۷۶	ترکیه	۱۳
۱.۱	۳۴۱	پرتغال	۱۴
۱	۳۳۰	تایلند	۱۵
۰/۵	۱۵۷	آفریقای جنوبی	۱۶
۰/۲	۶۶	امارات متحده عربی	۱۷
۰/۲	۵۵	اتریش	۱۸
۰/۱	۳۸	مالزی	۱۹
۰	۲۷	استرالیا	۲۰

www.itc.org

۳. واردات

عراق در سال ۲۰۰۶ میلادی معادل ۱۳/۵۴۷ میلیارد دلار واردات داشته است. اقلام عمده واردات کشور عراق شامل ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی، دیگهای بخار و آبگرم، خودرو، مواد غذایی، پوشاک، ماشین‌آلات و تجهیزات، مواد بهداشتی، دارو و مواد پلاستیکی می‌باشند. جدول شماره ۱۱ اقلام مهم وارداتی عراق از جهان و ارزش وارداتی هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱: اقلام مهم وارداتی و ارزش وارداتی هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

ردیف	کد تعرفه	نام محصول	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	رشد صادرات
	-	کل محصولات	۵,۱۱۹	۹,۸۶۰	۱۲,۱۹۱	۱۳,۵۴۷	افزایشی
۱	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء و قطعات آنها	۵۶۶	۱,۲۱۴	۱,۹۴۱	۱,۶۶۳	نامنظم
۲	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و آبگرم	۶۰۴	۱,۲۳۷	۱,۲۲۱	۱,۴۶۷	نامنظم
۳	۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه آهن یا تراموا	۴۶۹	۱,۱۳۶	۱,۰۹۴	۱,۰۸۸	نامنظم
۴	۱۰	غلات	۲۰۴	۴۷۷	۴۷۷	۸۳۱	افزایشی
۵	۷۳	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۱۶۹	۲۹۰	۳۸۹	۴۶۹	افزایشی
۶	۱۵	چربی‌ها و روغنهای حیوانی یا نباتی	۱۸۶	۲۴۷	۲۶۳	۴۳۰	افزایشی
۷	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۸۰	۱۷۰	۲۶۹	۳۹۰	افزایشی
۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی	۱۷۴	۲۰۱	۲۷۰	۳۶۷	افزایشی
۹	۳۴	صابون، فراورده‌ها برای شستشو، فراورده‌های روان کننده	۹۱	۱۲۵	۱۲۰	۳۴۳	نامنظم
۱۰	۰۷	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی	۱۱۳	۶۸	۱۳۲	۳۳۵	نامنظم

نامنظم	۲۹۳	۳۲۴	۲۱۹	۶۹	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۲۵	۱۱
افزایشی	۲۸۹	۲۸۳	۱۰۳	۳۰	چدن، آهن و فولاد	۷۲	۱۲
افزایشی	۲۷۹	۲۴۷	۱۹۰	۱۷۱	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی	۹۰	۱۳
نامنظم	۲۴۷	۲۵۱	۲۶۷	۱۵۷	مبل؛ مبلمه‌های طبی – جراحی؛ اسباب تختخواب و همانند	۹۴	۱۴
افزایشی	۲۲۴	۱۷۵	۱۵۵	۱۱۰	قند و شکر و شیرینی	۱۷	۱۵
نامنظم	۲۱۱	۹۰	۸۴	۱۲۵	قطعات منفصله ماشین‌آلات (C.K.D) راهسازی، خودرو و سایر ماشین‌آلات	۹۹	۱۶
نامنظم	۲۰۰	۲۳۶	۲۲۸	۱۱۶	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده	۲۴	۱۷
افزایشی	۱۹۵	۱۳۲	۷۹	۶۴	لباس و متفرعات لباس، غیرکشاف یا غیرقلاب‌باف	۶۲	۱۸
افزایشی	۱۹۳	۱۰۸	۶۳	۲۳	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۰۸	۱۹
افزایشی	۱۹۲	۱۵۸	۷۹	۵۵	فراورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نان‌های شیرینی	۱۹	۲۰
نامنظم	۱۹۱	۲۱۳	۱۵۳	۶۴	نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه	۲۲	۲۱
نامنظم	۱۸۶	۱۸۸	۲۰۳	۱۲۲	محصولات دارویی	۳۰	۲۲

افزایشی	۱۶۸	۱۰۸	۳۰	۶	وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزا و قطعات آنها	۸۸	۲۳
افزایشی	۱۴۸	۹۰	۶۱	۲۲	محصولات سرامیکی	۶۹	۲۴
نامنظم	۱۳۹	۱۴۱	۷۸	۶۹	رشته های سنتتیک یا مصنوعی	۵۴	۲۵
افزایشی	۱۳۹	۹۹	۴۰	۲۷	لباس و متفرعات لباس، کشفاف یا قلاب باف	۶۱	۲۶
افزایشی	۱۳۸	۸۶	۵۹	۲۲	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۷۶	۲۷
نامنظم	۱۳۷	۲۲۴	۱۲۷	۴۹	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۴۰	۲۸
نامنظم	۱۳۵	۶۷۵	۷۸۸	۱۵۸	سوخته های معدنی، نفت خام	۲۷	۲۹
نامنظم	۱۲۷	۲۶۰	۸۵	۵۱	محصولات صنعت آرد سازی، مالت، نشاسته	۱۱	۳۰
افزایشی	۱۱۹	۷۹	۴۲	۳۷	فراورده ها از سبزیجات، میوه ها یا از سایر اجزای نباتات	۲۰	۳۱
افزایشی	۱۰۳	۸۷	۶۰	۴۱	کاغذ و مقوا؛ اشیای ساخته شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا از مقوا	۴۸	۳۲
افزایشی	۱۰۲	۹۱	۷۱	۴۲	سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا	۶۳	۳۳
افزایشی	۹۱	۷۱	۴۹	۲۸	فراورده های خوراکی گوناگون	۲۱	۳۴
نامنظم	۸۹	۶۶	۷۴	۴۰	چوب و اشیای چوبی؛ زغال چوب	۴۴	۳۵
نامنظم	۸۵	۶۳	۴۲	۴۶	کفش، گتر و اشیای همانند، اجزای این اشیا	۶۴	۳۶

نامنظم	۸۰	۱۰۳	۸۱	۶۶	فرش و سایر کفپوشها از مواد نسجی	۵۷	۳۷
افزایشی	۷۴	۵۰	۳۹	۲۵	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۷۰	۳۸
افزایشی	۶۸	۶۶	۵۹	۲۲	روغنهای اسانسی و شبه رزینها (رزینوئیدها)	۳۳	۳۹
نامنظم	۶۵	۸۳	۸۰	۴۶	قهوه، چای ماته و ادویه	۰۹	۴۰
نامنظم	۶۲	۵۵	۱۰۳	۱۶	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۵۵	۴۱
افزایشی	۵۴	۴۱	۳۰	۱۴	کاکائو و فراورده‌های آن	۱۸	۴۲
نامنظم	۵۴	۵۷	۴۰	۵۳	محصولات گوناگون شیمیایی	۳۸	۴۳
افزایشی	۵۱	۴۴	۳۹	۱۲	گوشت و احشای خوراکی	۰۲	۴۴
نامنظم	۴۲	۴۳	۳۲	۱۱	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه‌نسوز (Asbestos)، میکا یا از مواد همانند	۶۸	۴۵
افزایشی	۳۹	۲۶	۱۶	۱۱	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تاننها و مشتقات آنها	۳۲	۴۶
افزایشی	۳۷	۲۶	۲۲	۹	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۸۳	۴۷
افزایشی	۳۳	۲۰	۱۷	۱۳	پارچه های تار و پود باف مخصوص، پارچه‌های نسجی منگوله بافت	۵۸	۴۸
نامنظم	۳۲	۵۳	۳۷	۱۰	اسلحه و مهمات، اجزا قطعات و متفرعات آنها	۹۳	۴۹

افزایشی	۲۹	۱۱	۷	۲	ماهی‌ها و قشرداران، صدفداران و سایر آبزیان فاقد ستون فقرات	۰۳	۵۰
افزایشی	۲۶	۲۴	۸	۶	فراورده‌های گوشت، ماهی یا قشرداران، صدف داران یا سایر آبزیان فاقد ستون فقرات	۱۶	۵۱
نامنظم	۲۴	۳۱	۶۲	۵	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای گرانیتها یا نیمه گرانیتها	۷۱	۵۲
نامنظم	۲۳	۲۵	۲۳	۸	ابزارها، ابزار آلات، مصنوعات چاقوسازی، قاشق و چنگال	۸۲	۵۳
افزایشی	۲۳	۱۳	۷	۷	دانه و میوه‌های روغن‌دار ،دانه و بذر و میوه‌های گونگون	۱۲	۵۴
افزایشی	۲۲	۲۱	۲۰	۸	بازیچه، اسباب بازی و لوازم ورزش، اجزا و قطعات و متفرعات آنها	۹۵	۵۵
افزایشی	۲۲	۱۴	۱۰	۸	پارچه‌های کشیاف یا قلاب باف	۶۰	۵۶
نامنظم	۲۲	۲۱	۴۱	۲۵	آخال و تفاله صنایع خوراک سازی، خوراکی‌های آماده برای حیوانات	۲۳	۵۷
کاهشی	۲۲	۲۵	۶۳	۱۱۱	کتاب، روزنامه، تصویر	۴۹	۵۸
نامنظم	۱۹	۸۸	۱۳	۴	محصولات شیمیایی آلی	۲۹	۵۹

www.trademap.org

بررسی آمار و ارقام جدول فوق نشان می‌دهد که میزان واردات کالا در بیشتر گروه‌های کالایی، به‌ویژه در ۱۰ گروه کالایی عمده وارداتی، افزایشی بوده است. میزان واردات این

کشور در سال ۲۰۰۶ نسبت به سال ۲۰۰۳ میلادی، نزدیک به ۱۶۵ درصد رشد داشته است.

کشورهای ترکیه، امارات متحده عربی، ایران، آمریکا، سوریه، اردن، چین و آلمان هشت شریک عمده وارداتی عراق (صادرکنندگان به عراق) را تشکیل می‌دهند. کشورهای ترکیه، امارات متحده عربی، ایران و آمریکا بیش از ۶۰ درصد از حجم صادرات کالا به عراق در سال ۲۰۰۶ را در اختیار داشته‌اند.

مهم‌ترین صادرکنندگان کالا به عراق و ارزش صادرات آن‌ها در سال ۲۰۰۶ در جدول شماره ۱۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به عراق در سال ۲۰۰۶ (میلیون دلار)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات	سهم از کل صادرات (درصد)
۱	ترکیه	۲.۵۸۹	۱۹/۱
۲	امارات متحده عربی	۲.۳۳۹	۱۷/۳
۳	ایران	۱.۸۰۹	۱۳/۴
۴	امریکا	۱.۴۹۴	۱۱
۵	سوریه	۶۹۹	۵/۲
۶	اردن	۶۳۳	۴/۷
۷	چین	۴۹۱	۳/۷
۸	آلمان	۴۶۴	۳/۴
۹	هند	۲۰۳	۱/۵
۱۰	تایلند	۲۰۱	۱/۵
۱۱	ژاپن	۲۰۰	۱/۵
۱۲	فرانسه	۱۶۸	۱/۲
۱۳	ایتالیا	۱۶۳	۱/۲
۱۴	برزیل	۱۵۳	۱/۱

۱	۱۴۳	انگلستان	۱۵
۱	۱۳۳	عربستان سعودی	۱۶
۰/۹	۱۲۷	کانادا	۱۷
۰/۹	۱۱۸	ویتنام	۱۸
۰/۹	۱۱۷	فنلاند	۱۹
۰/۸	۱۱۳	روسیه	۲۰

www.itc.org

۴. کشورهای صادر کننده

در این بخش، کشورهای عمده صادرکننده به عراق و سهم هر کشور در ۲۰ گروه کالایی اول وارد شده توسط عراق، ارائه می‌گردد. این اطلاعات می‌تواند تصویر روشنی از رقبای بالقوه و بالفعل در گروه‌های کالایی اصلی وارداتی به عراق برای تجار ایرانی فراهم نماید. بر طبق بررسی‌های انجام شده، شش کشور اول در هر گروه کالایی به طور متوسط بیش از ۶۰ درصد واردات را انجام داده‌اند. لذا در جداول شماره ۱۳ تا ۳۲، شش کشور اول واردکننده و سهم هر کدام در ۲۰ گروه کالایی ارائه شده است.

جدول ۱۳: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا و قطعات آنها در بازار عراق در سال ۲۰۰۶ (کد ۸۵)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۴۱۸	۲۵
۲	ترکیه	۲۴۲	۱۵
۳	چین	۱۶۸	۱۰
۴	آلمان	۱۲۱	۷
۵	امریکا	۱۱۳	۷
۶	فنلاند	۱۰۸	۶
جمع کل واردات عراق: ۱.۶۶۳ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۱۴: مهم ترین رقبای موجود در تأمین راکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و آبگرم در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۸۴)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۲۲۴	۱۵
۲	سوریه	۱۷۵	۱۲
۳	امریکا	۱۷۴	۱۲
۴	آلمان	۱۳۰	۹
۵	ترکیه	۱۱۴	۸
۶	ایران	۱۱۰	۷
جمع کل واردات عراق: ۱.۴۶۷ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۱۵: مهم ترین رقبای موجود در تأمین وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا در بازار عراق سال ۲۰۰۶ (کد ۸۷)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امریکا	۳۰۳	۲۸
۲	امارات متحده عربی	۲۳۹	۲۲
۳	چین	۹۶	۹
۴	رومانی	۶۲	۶
۵	کره جنوبی	۵۴	۵
۶	ژاپن	۴۹	۴
جمع کل واردات عراق: ۰.۸۸۸ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۱۶: مهم ترین رقبای موجود در تأمین غلات در بازار عراق سال ۲۰۰۶ (کد ۱۰)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امریکا	۴۳۵	۵۲
۲	تایلند	۱۸۵	۲۲
۳	کانادا	۱۰۲	۱۲
۴	ویتنام	۲۵	۳
۵	آلمان	۲۰	۲
۶	امارات متحده عربی	۱۷	۲
جمع کل واردات عراق: ۸۳۱ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۱۷: مهم ترین رقبای موجود در تأمین مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد در بازار عراق در سال ۲۰۰۶ (کد ۷۳)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۶۱	۳۴
۲	ایران	۸۰	۱۷
۳	امارات متحده عربی	۴۶	۱۰
۴	سوریه	۳۹	۸
۵	هند	۳۷	۸
۶	آلمان	۲۷	۶
جمع کل واردات عراق: ۴۶۹ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۱۸: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین چربی‌ها و روغنهای حیوانی یا نباتی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۱۵)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۷۳	۴۰
۲	اردن	۷۲	۱۷
۳	ایران	۵۵	۱۳
۴	امارات متحده عربی	۵۰	۱۲
۵	اندونزی	۳۳	۸
۶	مالزی	۲۰	۵
جمع کل واردات عراق: ۴۳۰ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۱۹: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۳۹)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۵۲	۳۹
۲	ترکیه	۷۵	۱۹
۳	اردن	۵۶	۱۴
۴	امارات متحده عربی	۳۰	۸
۵	عربستان سعودی	۱۹	۴
۶	سوریه	۱۹	۴
جمع کل واردات عراق: ۳۹۰ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۴)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ویتنام	۸۱	۲۲
۲	امارات متحده عربی	۶۲	۱۷
۳	ایران	۶۱	۱۷
۴	اردن	۴۹	۱۳
۵	اندونزی	۲۵	۷
۶	عمان	۲۴	۷
جمع کل واردات عراق: ۳۶۷ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین صابون، فرآورده‌ها برای شستشو، فرآورده‌های روان کننده در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۳۴)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	سوریه	۱۰۴	۳۰
۲	ترکیه	۷۸	۲۳
۳	ایران	۵۳	۱۵
۴	اردن	۴۹	۱۴
۵	امارات متحده عربی	۴۴	۱۳
۶	چین	۵	۱
جمع کل واردات عراق: ۳۴۳ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۲: مهم ترین رقبای موجود در تأمین سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۷)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۷۰	۵۱
۲	سوریه	۶۵	۱۹
۳	ترکیه	۶۰	۱۸
۴	اردن	۲۹	۹
۵	امارت متحده عربی	۶	۲
۶	هلند	۱	۰/۵
جمع کل واردات عراق: ۳۳۵ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۳: مهم ترین رقبای موجود در تأمین نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۲۵)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۴۱	۴۸
۲	هند	۷۱	۲۴
۳	ایران	۲۷	۹
۴	پاکستان	۱۹	۶
۵	عربستان سعودی	۱۶	۵
۶	امارات متحده عربی	۷	۲
جمع کل واردات عراق: ۲۹۳ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۴: مهم ترین رقبای موجود در تأمین چدن، آهن و فولاد در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۷۲)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۳۳	۴۶
۲	ایران	۱۲۱	۴۲
۳	اردن	۱۰	۳/۵
۴	سوریه	۶	۲
۵	امارات متحده عربی	۵	۲
۶	هند	۵	۲
جمع کل واردات عراق: ۲۸۹ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۵: مهم ترین رقبای موجود در تأمین آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۹۰)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امریکا	۱۰۶	۳۸
۲	آلمان	۳۴	۱۲
۳	ژاپن	۱۶	۶
۴	امارات متحده عربی	۱۵	۵
۵	اردن	۱۴	۵
۶	انگلستان	۱۳	۵
جمع کل واردات عراق: ۲۷۹ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۶ : مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین مبل؛ مبلهای طبی - جراحی؛ اسباب تختخواب و همانند در بازار عراق در سال ۲۰۰۶ (کد ۹۴)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۱۱	۴۵
۲	امارات متحده عربی	۴۷	۱۹
۳	ایتالیا	۱۷	۷
۴	سوریه	۱۴	۶
۵	اردن	۱۱	۴
۶	چین	۱۰	۴
جمع کل واردات عراق: ۲۴۷ میلیون دلار			

www.ITC.org

جدول ۲۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین قند و شکر و شیرینی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۱۷)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	برزیل	۱۲۸	۵۷
۲	امارات متحده عربی	۲۸	۱۲
۳	ایران	۱۷	۸
۴	ترکیه	۱۲	۵
۵	بلژیک	۱۲	۵
۶	آرژانتین	۹	۴
جمع کل واردات عراق: ۲۲۴ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۸: مهم ترین رقبای موجود در تأمین قطعات منفصله (C.K.D) ماشین آلات راه سازی، خودرو و سایر ماشین آلات در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۹۹)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۷۵	۳۵
۲	آلمان	۴۷	۲۲
۳	امریکا	۳۵	۱۷
۴	اکراین	۲۶	۱۲
۵	چین	۱۱	۵
۶	یونان	۶	۳
جمع کل واردات عراق: ۲۱۱ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۲۹: مهم ترین رقبای موجود در تأمین توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۲۴)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۶۳	۳۱
۲	اردن	۴۸	۲۴
۳	کره جنوبی	۲۴	۱۲
۴	یمن	۲۴	۱۲
۵	لهستان	۱۳	۶
۶	سوئیس	۸	۴
جمع کل واردات عراق: ۲۰۰ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۳۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین لباس و متفرعات لباس، غیرکشباف یا غیرقلاباف در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۶۲)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۱۰۱	۵۲
۲	امریکا	۶۷	۳۴
۳	ایران	۱۸	۹
۴	ترکیه	۳	۱
۵	چین	۲	۱
۶	سوریه	۰/۹۳	۰/۵
جمع کل واردات عراق: ۱۹۵ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۳۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین میوه های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۵۲	۷۹
۲	ترکیه	۲۲	۱۱
۳	سوریه	۷	۴
۴	امارات متحده عربی	۶	۳
۵	اکراین	۲	۱
۶	اردن	۲	۱
جمع کل واردات عراق: ۱۹۳ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۳۲: مهم ترین رقبای موجود در تأمین فراورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نانهای شیرینی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶) (کد ۱۹)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۱۲	۵۸
۲	ترکیه	۵۴	۲۸
۳	اردن	۷	۴
۴	سوریه	۶	۳
۵	فرانسه	۵	۳
۶	امارات متحده عربی	۲	۱
جمع کل واردات عراق: ۱۹۲ میلیون دلار			

www.itc.org

اطلاعات و آمار ارائه شده در جداول تحلیل رقبای بالقوه، نتایج و یافته‌های مفیدی به شرح زیر را ارائه می‌نماید.

اجزا و قطعات ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی اولین گروه کالایی عمده وارداتی این کشور می‌باشد. کشورهای امارات، ترکیه، چین، آلمان، آمریکا و فنلاند به دلیل نزدیکی جغرافیایی و بهره‌گیری از فناوری بالا، بیش از ۷۰ درصد از این بازار را در اختیار دارند. با توجه به عدم وجود پتانسیلها و مزیت‌های رقابتی مناسب در تولید اجزا و قطعات الکترونیکی و وابستگی کشور به واردات این قطعات، فرصت مناسبی برای شرکت‌های ایرانی جهت حضور موثر و ایجاد سهم بازار در عراق وجود ندارد.

دیگهای بخار و بویلرها، دومین گروه کالایی وارداتی این کشور را تشکیل می‌دهند. ایران با صادرات ۱۱۰ میلیون دلار، جایگاه ششم را در صادرات این گروه از محصولات به کشور عراق در اختیار دارد. سهم بازار ایران در عراق برابر با ۷/۵ درصد می‌باشد. کشورهای امارات، سوریه، آمریکا، آلمان و ترکیه پنج صادرکننده اول دیگهای بخار و بویلر به عراق هستند. شرکت‌های ایرانی با توجه به حضور در بازار این گروه از کالاها در بازار عراق و با توجه به نیاز این کشور به بازسازی و توسعه، با تدوین برنامه‌ای مناسب و توجه به نیازهای

مخاطبان در این بازار می‌توانند از فرصتهای موجود در زمینه بازار این گروه از محصولات بهره‌برداری مناسب نمایند.

سومین گروه کالایی وارداتی توسط عراق، وسائط نقلیه زمینی از جمله خودرو می‌باشد. کشورهای پیشرو در زمینه تولید و صادرات مجدد خودرو از جمله آمریکا، امارات، چین، رومانی، کره و ژاپن بیشترین حجم صادرات خودرو به عراق را در اختیار دارند. ایران با صادرات ۴۰ میلیون دلار وسائط نقلیه زمینی جایگاه هشتم و سهم بازار ۳/۶ درصدی را در اختیار دارد. یکی از مناسب‌ترین فرصتها جهت حضور فعال شرکت‌های ایرانی در بازار عراق و کسب سهم بازار مناسب، با توجه به نزدیکی جغرافیایی ایران به عراق و اهمیت هزینه حمل در قیمت خودرو، تشویق شرکت‌های خودروسازی داخلی از جمله ایران خودرو و سایپا به صدور محصولات و یا راه‌اندازی سایت‌های تولید خودرو در این کشور همسایه می‌باشد.

چهارمین گروه عمده کالایی وارداتی توسط عراق، غلات می‌باشد. کشورهای پیشرو در زمینه تولید و صادرات مجدد این محصولات، از جمله آمریکا، تایلند، کانادا، ویتنام، آلمان و امارات بیش از ۹۴ درصد از این بازار را در اختیار دارند. کشور آمریکا به تنهایی ۵۲ درصد از این بازار را در اختیار دارد. ایران با صادرات ۵۱۸ هزار دلار غلات، جایگاه سیزدهم و سهم بازار ۰/۶ درصدی را در اختیار دارد. با توجه به وجود خاک حاصلخیز و آب و هوای مناسب کشور، به ویژه در مناطق نزدیک به کشور عراق از جمله خوزستان، پتانسیلها و مزیت‌های رقابتی مناسبی در زمینه کاشت، تولید و صادرات غلات به عراق وجود دارد.

۵. سرمایه‌گذاری خارجی

قانون جدید سرمایه‌گذاری عراق در اکتبر سال ۲۰۰۶ میلادی توسط دولت موقت تدوین گردیده است. هدف این قانون ایجاد محیط مناسب جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخشهای مختلف صنعتی و اقتصادی عراق می‌باشد. این کشور در سالهای اخیر سرمایه‌گذاری بسیار زیادی در بخش استخراج نفت انجام داده، به گونه‌ای که از تولید ۲۹۰ میلیون بشکه نفت در سال ۱۹۹۵ به بیش از ۷۰۰ میلیون بشکه در سال ۲۰۰۷ میلادی دست یافته است.

میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده در عراق از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ در جدول شماره ۳۳ ارائه شده است.

جدول ۳۳: میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده در عراق از سال ۲۰۰۴-۲۰۰۶

سال	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶
میزان سرمایه‌گذاری خارجی (میلیون دلار آمریکا)	۳۰۰	۵۱۵	۲۷۲

World Investment Report 2007

عراق با کشورهای منطقه خاورمیانه، اتحادیه اروپا، جنوب شرق آسیا و کشورهای آمریکای شمالی از جمله ایالات متحده آمریکا روابط اقتصادی و تجاری خوبی دارد. عمده سرمایه‌گذاری‌های خارجی انجام شده در این کشور توسط کشورهای ژاپن، آمریکا و کشورهای عضو اتحادیه اروپا صورت پذیرفته است.

دولت عراق به منظور تشویق شرایط سرمایه‌گذاری خارجی، در سالهای اخیر معافیتها و تسهیلات ویژه‌ای را برای سرمایه‌گذاران در این کشور در نظر گرفته است. مناسب‌ترین زمینه‌های سرمایه‌گذاری در این کشور عبارتند از:

- ❖ صنایع تولید و فرآوری مواد غذایی
- ❖ مبلمان اداری و دکوراسیون داخلی
- ❖ مخابرات و شبکه
- ❖ فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ❖ مونتاژ خودرو

فصل ششم

وضعیت مبادلات بازرگانی با ایران

مناسبات اقتصادی ایران با عراق از قدمت زیادی برخوردار است. در این فصل روند صادرات، واردات و تراز تجاری بین دو کشور طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱. تراز تجاری

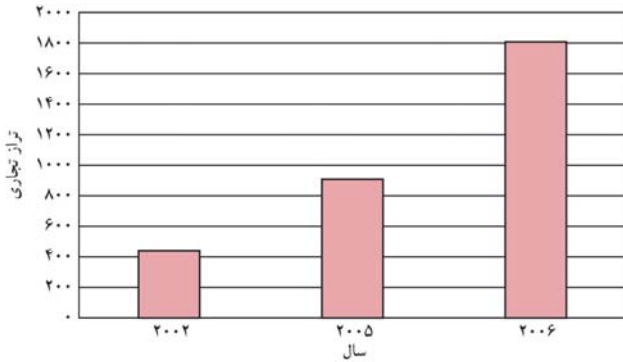
تراز تجاری جمهوری اسلامی ایران با عراق در سالهای اخیر همواره با روند مثبت همراه بوده است. در سال ۲۰۰۴ میلادی تراز تجاری ایران با عراق به میزان ۴۴۷ میلیون دلار مثبت بوده است. با تداوم روند مثبت، تراز تجاری ایران با عراق در سال ۲۰۰۵ با جهشی چشمگیر به ۹۱۵ میلیون دلار و در سال ۲۰۰۶ میلادی به ۱,۸۰۹ میلیون دلار مثبت رسیده است. جدول شماره ۳۴ روند تراز تجاری ایران با عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۳۴: روند تراز تجاری ایران با عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶
(میلیون دلار)

سال	میزان صادرات	میزان واردات	تراز تجاری	روند تغییر تراز تجاری
۲۰۰۴	۴۷۴	۲۷	+۴۴۷	به نفع ایران پیش رفته است.
۲۰۰۵	۹۱۸	۳	+۹۱۵	به نفع ایران پیش رفته است.
۲۰۰۶	۱۸۰۹	۰	+۱,۸۰۹	به نفع ایران پیش رفته است.

www.itc.org

نمودار شماره ۱ روند تراز تجاری ایران با عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

نمودار ۱: روند تراز تجاری ایران با عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

۲. واردات عراق از ایران

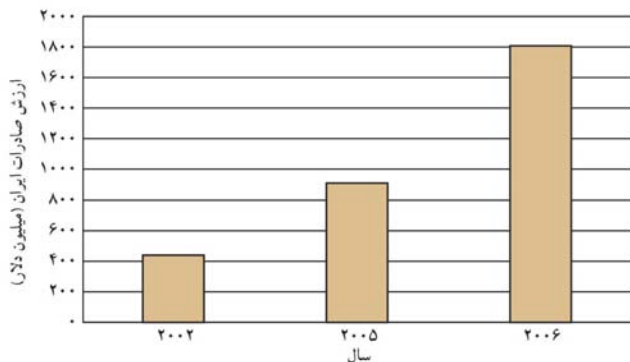
در سال ۲۰۰۴ ارزش صادرات جمهوری اسلامی ایران به عراق معادل ۴۷۴ میلیون دلار بوده که در سال ۲۰۰۵ با رشد بیش از ۹۴ درصد به ۹۱۸ میلیون دلار افزایش یافته است. این میزان صادرات در سال ۲۰۰۶ باز هم با افزایش روبه‌رو بوده و با رشدی معادل ۹۷ درصد به ۱۸۰۹ میلیون دلار افزایش یافته است. بنابراین، ارزش صادرات ایران به عراق در طول دوره سه ساله ۲۰۰۴-۲۰۰۶ در حدود ۲۸۲ درصد رشد داشته است. جدول شماره ۳۵ ارزش صادرات ایران به عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۳۵: ارزش صادرات ایران به عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

سال	ارزش صادرات	نرخ رشد (درصد)
۲۰۰۴	۴۷۴	-
۲۰۰۵	۹۱۸	۹۴
۲۰۰۶	۱۸۰۹	۹۷

www.itc.org

نمودار شماره ۲ ارزش صادرات ایران به عراق در سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

نمودار ۲: ارزش صادرات ایران به عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیارد دلار)

کل صادرات ایران به عراق در سال ۲۰۰۶ میلادی، به ۹۱ گروه کالایی و در سه سال گذشته به ۹۶ گروه کالایی مندرج در جدول شماره ۳۶ محدود می‌شود. اقلام عمده صادراتی ایران به عراق در سه سال گذشته عمدتاً شامل سبزیجات و نباتات، میوه‌های خوراکی مانند سیب، کولرهای آبی خانگی، گوجه فرنگی، پسته، کفیوشهای مصنوعی، مواد پلاستیکی، آهن، فولاد، دیگهای بخار و آبگرم، فراورده‌های غلات، محصولات سرامیکی و نوشیدنیها می‌شود.

جدول ۳۶: ترکیب صادرات ایران به عراق طی دوره ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

ردیف	کد تعرفه	نام محصول	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	روند صادرات
	-	کل محصولات	۴۷۴	۹۱۸	۱,۸۰۹	افزایشی
۱	۰۷	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی	۱۶	۴۵	۱۷۰	افزایشی

افزایشی	۱۵۲	۸۴	۵۰	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۰۸	۲
افزایشی	۱۵۲	۵۲	۲۰	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۳۹	۳
افزایشی	۱۲۱	۸۹	۲۶	چدن، آهن و فولاد	۷۲	۴
افزایشی	۱۱۲	۵۶	۱۶	فراورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نانهای شیرینی	۱۹	۵
نامنظم	۱۱۰	۴۷	۵۵	رآکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و آبگرم	۸۴	۶
افزایشی	۸۰	۳۷	۱۲	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۳	۷
افزایشی	۷۸	۵۰	۲۹	نوشابه‌ها، آبگوینهای الکلی و سرکه	۲۲	۸
افزایشی	۶۸	۲۸	۱۰	محصولات سرامیکی	۶۹	۹
افزایشی	۶۵	۱۷	۱۳	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا و قطعات آنها	۸۵	۱۰
افزایشی	۶۱	۱۹	۳	شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی	۰۴	۱۱
افزایشی	۵۵	۷	۰/۶۹	چربیها و روغنهای حیوانی یا نباتی	۱۵	۱۲
افزایشی	۵۳	۲۵	۹	صابون، فراورده‌ها برای شستشو، فراورده‌های روان‌کننده	۳۴	۱۳
نامنظم	۴۴	۶۷	۴۷	فرش و سایر کفیوشها از مواد نسجی	۵۷	۱۴
افزایشی	۳۹	۱۲	۸	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا	۸۷	۱۵
افزایشی	۳۶	۱۷	۱۳	کفش، گتر و اشیای همانند، اجزای این اشیا	۶۴	۱۶
افزایشی	۳۴	۲۱	۱۲	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۷۰	۱۷
افزایشی	۳۳	۱۸	۱۱	سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا	۶۳	۱۸
نامنظم	۲۹	۱۰	۱۳	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزای نباتات	۲۰	۱۹

نامنظم	۲۷	۴۶	۱۲	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۲۵	۲۰
افزایشی	۲۵	۱۱	۰/۸۸	چوب و اشیای چوبی؛ زغال چوب	۴۴	۲۱
نامنظم	۲۴	۲۱	۲۲	سوخته‌های معدنی، نفت خام	۲۷	۲۲
افزایشی	۲۰	۶	۶	ماهی‌ها و قشرداران، صدفداران و سایر آبزیان فاقد ستون فقرات	۰۳	۲۳
افزایشی	۱۸	۱۱	۷	لباس و متفرعات لباس، غیرکشاف یا غیرقلاب‌باف	۶۲	۲۴
افزایشی	۱۷	۷	۱	قند و شکر و شیرینی	۱۷	۲۵
افزایشی	۱۶	۱۵	۵	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۴۰	۲۶
افزایشی	۱۶	۷	۳	فراورده‌های خوراکی گوناگون	۲۱	۲۷
نامنظم	۱۵	۳	۷	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه‌نسوز (Asbestos)، میکا یا از مواد همانند	۶۸	۲۸
افزایشی	۱۳	۹	۵	لباس و متفرعات لباس، کشاف یا قلاب‌باف	۶۱	۲۹
افزایشی	۱۱	۴	۱	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۷۶	۳۰
افزایشی	۱۱	۳	۳	کاغذ و مقوا؛ اشیای ساخته شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا از مقوا	۴۸	۳۱
افزایشی	۱۰	۵	۰/۸۴	کتاب، روزنامه، تصویر	۴۹	۳۲
افزایشی	۹	۳	۰/۰۷	قهوه، چای ماته و ادویه	۰۹	۳۳
نامنظم	۸	۲	۴	مبل؛ مبلمه‌های طبی - جراحی؛ اسباب تختخواب و همانند	۹۴	۳۴
نامنظم	۷	۹	۶	محصولات دارویی	۳۰	۳۵
افزایشی	۶	۵	۳	محصولات حاصل از نشاسته یا فکول تغییر یافته، چسب‌ها، آنزیم‌ها	۳۵	۳۶
افزایشی	۶	۳	۰/۲	کاکائو و فراورده‌های آن	۱۸	۳۷

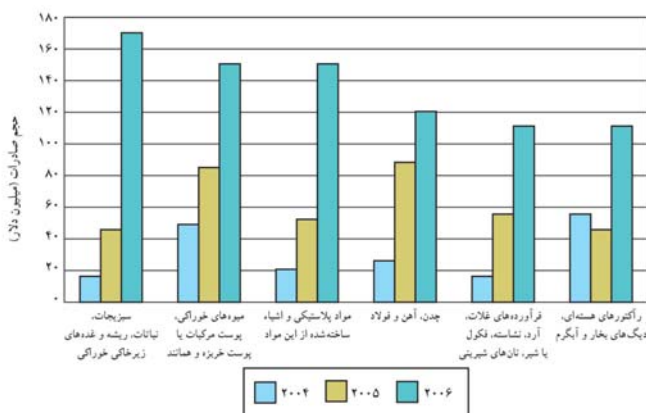
افزایشی	۵	۳	۱	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تاننها و مشتقات آنها	۳۲	۳۸
افزایشی	۵	۴	۲	پارچه های تار و پود باف مخصوص، پارچه های نسجی منگوله بافت	۵۸	۳۹
افزایشی	۴	۲	۲	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۸۳	۴۰
افزایشی	۳	۲	۰/۸۲	پارچه‌های نسجی آغشته، اندوده، پوشانده یا مطبق شده	۵۹	۴۱
نامنظم	۳	۰/۵۸	۰/۷۷	مس و مصنوعات از مس	۷۴	۴۲
افزایشی	۳	۲	۰/۹۴	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۵۵	۴۳
افزایشی	۳	۰/۵۳	۰/۲۲	فرآورده‌های گوشت، ماهی یا قشرداران، صدف داران یا سایر آبزیان فاقد ستون فقرات	۱۶	۴۴
افزایشی	۲	۱	۱	مصنوعات حصیربافی یا سبببافی	۴۶	۴۵
افزایشی	۲	۲	۰/۴	خمیر چوب یا سایر مواد الیافی سلولزی؛ کاغذ یا مقوا برای بازیافت	۴۷	۴۶
افزایشی	۲	۱	۰/۴	نمد و پارچه‌های نبافته؛ نخهای ویژه؛ ریسمان، طناب	۵۶	۴۷
نامنظم	۲	۱۲	۱	محصولات شیمیایی آلی	۲۹	۴۸
افزایشی	۲	۱	۰/۶۱	بازیچه، اسباب بازی و لوازم ورزش، اجزا و قطعات و متفرعات آنها	۹۵	۴۹
نامنظم	۲	۰/۵۹	۱	ابزارها، ابزار آلات، مصنوعات چاقوسازی، قاشق و چنگال	۸۲	۵۰
نامنظم	۲	۰/۶۹	۰/۵	دانه و میوه‌های روغن دار، دانه و بذر و میوه‌های گوناگون	۱۲	۵۱
افزایشی	۱	۰/۱۸	۰	پوستهای نرم طبیعی و پوستهای نرم بدلی	۴۳	۵۲

افزایشی	۱	۰/۷۸	۰/۵۵	محصولات شیمیایی غیرآلی، ترکیبات آلی یا غیرآلی فلزات گرانبها	۲۸	۵۳
افزایشی	۱	۰/۷۷	۰/۲۹	مواد قابل بافت، سایر محصولات نباتی	۱۴	۵۴
کاهشی	۱	۱	۲	روغنهای اسانسوی و شبه رزینها (رزینوئیدها)	۳۳	۵۵
افزایشی	۱	۰/۲۵	۰	گوشت و احشا خوراکی	۰۲	۵۶
افزایشی	۱	۰/۰۸	۰/۰۸	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰۶	۵۷
افزایشی	۱	۰/۴۴	۰/۲۶	محصولات صنعت آرد سازی، مالت، نشاسته	۱۱	۵۸
نامنظم	۱	۰/۰۰۶	۰/۱۲	روی و مصنوعات از روی	۷۹	۵۹
افزایشی	۰/۸۸	۰/۱۵	۰/۰۵	پنبه	۵۲	۶۰

www.itc.org

نمودار شماره ۳ ترکیب اقلام مهم صادراتی ایران به عراق طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ را به صورت مقایسه‌ای نشان می‌دهد.

نمودار ۳: ترکیب صادرات ایران به عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

در ادامه جایگاه و سهم ایران در صادرات هر یک از گروه‌های کالایی فوق به بازار عراق تجزیه و تحلیل و رقبای بالفعل و سهم آنها در هر یک از این گروه‌ها بررسی می‌گردد.

۲-۱. سبزیها و نباتات

سبزیجات و نباتات، اولین گروه کالایی عمده صادراتی ایران به عراق را تشکیل می‌دهند. کشورهای سوریه، ترکیه، اردن، امارات و هلند پس از ایران بیشترین حجم صادرات این گروه از محصولات به عراق را در اختیار دارند. این شش کشور ۹۹/۵ درصد از بازار این محصولات در عراق را در اختیار دارند. با توجه به جایگاه مناسب کشور ایران در زمینه تولید و پرورش گیاهان و نباتات، نزدیکی جغرافیایی و وجود پتانسیلهای مناسب به ویژه در حوزه کشاورزی در مناطق جلگه‌های نزدیک به مرزهای عراق، امکان ارائه بیشتر این گروه کالایی مورد نیاز کشور عراق به عنوان یک فرصت بالقوه در افق زمانی کوتاه مدت و میان مدت وجود دارد. در سال ۲۰۰۶ ایران با صادرات ۱۷۰ میلیون دلار سبزیجات و نباتات به عراق، جایگاه اول صادرات و سهم بازار ۵۱ درصدی را در اختیار دارد. جدول شماره ۳۷ مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین سبزیجات و نباتات بازار عراق در سال ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۳۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۷۰	۵۱
۲	سوریه	۶۵	۱۹
۳	ترکیه	۶۰	۱۸
۴	اردن	۲۹	۹
۵	امارت متحده عربی	۶	۲
۶	هلند	۱	۰/۵
جمع کل واردات عراق: ۳۳۵ میلیون دلار			

۲-۲. میوه‌های خوراکی

میوه‌های خوراکی دومین گروه کالایی صادراتی ایران به عراق در سال ۲۰۰۶ را تشکیل می‌دهد. کشور ایران، با صادرات ۱۵۲ میلیون دلار میوه‌جات به عراق در جایگاه اول صادرات این گروه کالایی به بازار عراق قرار دارد. سهم بازار ایران در حدود ۷۹ درصد می‌باشد. کشورهای ترکیه، سوریه، امارات، اوکراین و اردن جایگاه‌های دوم تا ششم را در صادرات این محصولات در اختیار دارند. این شش کشور در مجموع بیش از ۹۹ درصد از این بازار را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به تنوع آب و هوایی، خاک حاصلخیز و پرورش انواع میوه‌ها در گستره جغرافیایی کشور، در صورت بازاریابی مناسب و ارائه محصولات با کیفیت و ویژگی‌های مورد نظر تجار و مشتریان عراقی، می‌توان سهم بازار کشور را در این گروه کالایی حفظ نمود.

جدول شماره ۳۸ مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین میوه‌های خوراکی بازار عراق در سال ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۳۸: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۵۲	۷۹
۲	ترکیه	۲۲	۱۱
۳	سوریه	۷	۴
۴	امارات متحده عربی	۶	۳
۵	اوکراین	۲	۱
۶	اردن	۲	۱
جمع کل واردات عراق: ۱۹۳ میلیون دلار			

۲-۳. مواد پلاستیکی

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از آن به عنوان یکی از صنایع پایین دستی صنعت نفت محسوب می‌گردد. مواد اولیه صنایع تولید پلاستیک شامل مواد نفتی و فرآورده‌های پتروشیمی می‌شود. همان‌گونه که جدول شماره ۳۹ نشان می‌دهد کشور ایران با صادرات ۱۵۲ میلیون دلار، رتبه اول صادرات محصولات پلاستیکی به عراق را در اختیار دارد. ایران با این میزان صادرات، در حدود ۳۹ درصد از بازار عراق را در اختیار دارد. بنابراین در صورتی که ایران بخواهد در این بازار جایگاه مطلوب خود را حفظ نماید، بایستی از ظرفیتهای موجود حداکثر بهره‌برداری را نموده و در صنایع تولید قطعات و اشیای پلاستیکی با توجه به وجود میزان کافی مواد اولیه نفتی و پتروشیمی در کشور، سرمایه‌گذاری بیشتر و مناسبتری انجام دهد.

جدول شماره ۳۹ مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از آن در بازار عراق در سال ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۳۹: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۵۲	۳۹
۲	ترکیه	۷۵	۱۹
۳	اردن	۵۶	۱۴
۴	امارات متحده عربی	۳۰	۸
۵	عربستان سعودی	۱۹	۴
۶	سوریه	۱۹	۴

جمع کل واردات عراق: ۳۹۰ میلیون دلار

۴-۲. چدن، آهن و فولاد

چدن، آهن و فولاد چهارمین گروه کالایی صادراتی ایران به عراق در سال ۲۰۰۶ را تشکیل می‌دهد. کشور ایران، با صادرات ۱۲۱ میلیون دلار چدن، آهن و فولاد به عراق در جایگاه دوم صادرات این گروه کالایی به بازار عراق قرار دارد. کشورهای ترکیه، ایران، اردن، سوریه، امارات و هند به ترتیب جایگاه‌های اول تا ششم را در صادرات این محصولات به عراق در اختیار دارند. این شش کشور در مجموع بیش از ۹۷ درصد از این بازار را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به وجود معادن، منابع طبیعی، صنایع تبدیلی و زیرساختهای تولید و فرآوری فلزات در کشور، در صورت بازاریابی مناسب و ارائه محصولات با کیفیت و ویژگی‌های مورد نظر مشتریان عراقی، می‌توان سهم بازار کشور را در این گروه کالایی تا حد زیادی افزایش داد. ایران در حال حاضر ۴۲ درصد از این بازار را در اختیار دارد.

جدول شماره ۴۰ مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین چدن، آهن و فولاد بازار عراق در سال ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۴۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین چدن، آهن و فولاد در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۳۳	۴۶
۲	ایران	۱۲۱	۴۲
۳	اردن	۱۰	۳/۵
۴	سوریه	۶	۲
۵	امارات متحده عربی	۵	۲
۶	هند	۵	۲

۲-۵. سایر محصولات

صادرات ایران به عراق در سایر گروه‌های کالایی، به ویژه ۲۰ گروه کالایی اول نیز از حجم بالا و قابل توجهی برخوردار است. با این حال با توجه به وجود پتانسیلها و قابلیت‌های موجود در کشور، امکان افزایش سهم بازار برخی از گروه‌های کالایی صادراتی به بازار عراق در افق کوتاه مدت و میان مدت دور از انتظار نیست. ایران با تدوین برنامه صادراتی مدون و اجرایی مناسب می‌تواند سهم صادرات خود در کالاهایی چون فرآورده‌های غلات، دیگه‌های بخار و آبگرم، مصنوعات فلزی، محصولات سرامیکی، نوشیدنیها، شیر و محصولات لبنی، تخم‌مرغ و صابون و شوینده‌ها به عراق را بهبود بخشد. جداول شماره ۴۱ تا ۵۶ مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین سایر گروه‌های کالایی صادراتی ایران به عراق در سال ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۴۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین فرآورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نانهای شیرینی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۱۱۲	۵۸
۲	ترکیه	۵۴	۲۸
۳	اردن	۷	۴
۴	سوریه	۶	۳
۵	فرانسه	۵	۳
۶	امارات متحده عربی	۲	۱
جمع کل واردات عراق: ۱۹۲ میلیون دلار			

جدول ۴۲: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین رآکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و آبگرم در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۲۲۴	۱۵
۲	سوریه	۱۷۵	۱۲
۳	امریکا	۱۷۴	۱۲
۴	آلمان	۱۳۰	۹
۵	ترکیه	۱۱۴	۸
۶	ایران	۱۱۰	۷
جمع کل واردات عراق: ۱.۴۶۷ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۳: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۶۱	۳۴
۲	ایران	۸۰	۱۷
۳	امارات متحده عربی	۴۶	۱۰
۴	سوریه	۳۹	۸
۵	هند	۳۷	۸
۶	آلمان	۲۷	۶
جمع کل واردات عراق: ۴۶۹ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۴: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین نوشابه‌ها، آبگوئهای الکلی و سرکه در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۷۸	۴۱
۲	سوریه	۵۸	۳۰
۳	اردن	۲۲	۱۲
۴	ترکیه	۱۳	۷
۵	عربستان سعودی	۹	۵
۶	امارات متحده عربی	۳	۲
جمع کل واردات عراق: ۱۹۱ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۵: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین محصولات سرمایه‌گذاری در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۶۸	۴۶
۲	امارات متحده عربی	۴۰	۲۷
۳	سوریه	۱۴	۹
۴	ترکیه	۸	۵
۵	چین	۵	۳
۶	اسپانیا	۵	۳
جمع کل واردات عراق: ۱۴۸ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۶: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزا و قطعات آنها در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۴۱۸	۲۵
۲	ترکیه	۲۴۲	۱۵
۳	چین	۱۶۸	۱۰
۴	آلمان	۱۲۱	۷
۵	امریکا	۱۱۳	۷
۶	فنلاند	۱۰۸	۶
جمع کل واردات عراق: ۱۰۶۶۳ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ویتنام	۸۱	۲۲
۲	امارات متحده عربی	۶۲	۱۷
۳	ایران	۶۱	۱۷
۴	اردن	۴۹	۱۳
۵	اندونزی	۲۵	۷
۶	عمان	۲۴	۷
جمع کل واردات عراق: ۳۶۷ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۸: مهم ترین رقبای موجود در تأمین چربیها و روغنهای حیوانی یا نباتی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۷۳	۴۰
۲	اردن	۷۲	۱۷
۳	ایران	۵۵	۱۳
۴	امارات متحده عربی	۵۰	۱۲
۵	اندونزی	۳۳	۸
۶	مالزی	۲۰	۵
جمع کل واردات عراق: ۴۳۰ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۴۹: مهم ترین رقبای موجود در تأمین صابون، فراورده‌ها برای شستشو، فراورده‌های روان کننده در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	سوریه	۱۰۴	۳۰
۲	ترکیه	۷۸	۲۳
۳	ایران	۵۳	۱۵
۴	اردن	۴۹	۱۴
۵	امارات متحده عربی	۴۴	۱۳
۶	چین	۵	۱
جمع کل واردات عراق: ۳۴۳ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین فرش و سایر کفپوشها از مواد نسجی در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۴۴	۵۵
۲	ترکیه	۳۱	۳۹
۳	سوریه	۲	۲
۴	عربستان سعودی	۱	۱
۵	امارات متحده عربی	۰/۷	۰/۸
۶	اردن	۰/۷	۰/۸
جمع کل واردات عراق: ۸۰ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امریکا	۳۰۳	۲۸
۲	امارات متحده عربی	۲۳۹	۲۲
۳	چین	۹۶	۹
۴	رومانی	۶۲	۶
۵	کره جنوبی	۵۴	۵
۶	ژاپن	۴۹	۴
جمع کل واردات عراق: ۱۰۸۸ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۲: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین کفش، کت و اشیای همانند، اجزای این اشیاء در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	امارات متحده عربی	۴۰	۴۷
۲	ایران	۳۶	۴۲
۳	ترکیه	۳	۳
۴	چین	۲	۲
۵	سوریه	۲	۲
۶	امریکا	۱	۱
جمع کل واردات عراق: ۸۵ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۳: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین شیشه و مصنوعات شیشه‌ای در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۳۴	۴۶
۲	ترکیه	۱۴	۱۹
۳	امارات متحده عربی	۹	۱۲
۴	چین	۸	۱۱
۵	امریکا	۳	۴
۶	عربستان سعودی	۲	۳
جمع کل واردات عراق: ۷۴ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۴: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ایران	۳۳	۳۲
۲	ترکیه	۲۹	۲۸
۳	امارات متحده عربی	۲۱	۲۰
۴	انگلستان	۵	۵
۵	امریکا	۵	۵
۶	سوریه	۵	۵
جمع کل واردات عراق: ۱۰۲ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۵: مهم‌ترین رقبای موجود در تأمین فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزای نباتات در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	سوریه	۳۰	۲۵
۲	ایران	۲۹	۲۴
۳	امارات متحده عربی	۲۰	۱۷
۴	ترکیه	۲۰	۱۷
۵	عربستان سعودی	۹	۷
۶	اردن	۸	۷
جمع کل واردات عراق: ۱۱۹ میلیون دلار			

www.itc.org

جدول ۵۶: مهم ترین رقبای موجود در تأمین نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان در بازار عراق (سال ۲۰۰۶)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به عراق (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در عراق (درصد)
۱	ترکیه	۱۴۱	۴۸
۲	هند	۷۱	۲۴
۳	ایران	۲۷	۹
۴	پاکستان	۱۹	۶
۵	عربستان سعودی	۱۶	۵
۶	امارات متحده عربی	۷	۲
جمع کل واردات عراق: ۲۹۳ میلیون دلار			

www.itc.org

۳. صادرات عراق به ایران

واردات جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۰۴ از عراق ۲۷ میلیون دلار بوده است. این میزان واردات در سال ۲۰۰۵ به سه میلیون دلار و در سال ۲۰۰۶ میلادی به صفر کاهش یافته است. به عبارت دیگر، ارزش واردات ایران از عراق طی دوره زمانی ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ با روند کاهشی همراه بوده است.

جدول شماره ۵۷ ارزش واردات ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

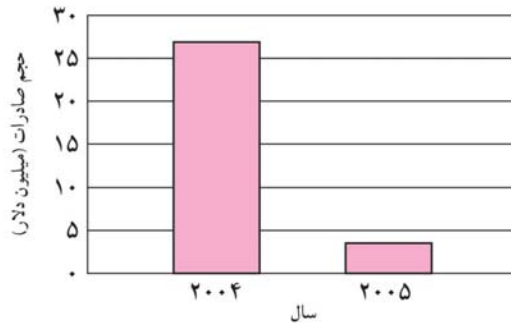
جدول ۵۷: ارزش واردات ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

سال	ارزش واردات	نرخ رشد (درصد)
۲۰۰۴	۲۷	-
۲۰۰۵	۳	-۸۹
۲۰۰۶	۰	-

www.itc.org

نمودار شماره ۴ ارزش واردات ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

www.trademap.org

نمودار ۴: ارزش واردات ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

اقلام وارداتی ایران از عراق در مجموع ۳ سال گذشته شامل ۳۳ گروه کالایی می‌شود. جدول شماره ۵۸ ترکیب اقلام وارداتی جمهوری اسلامی ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

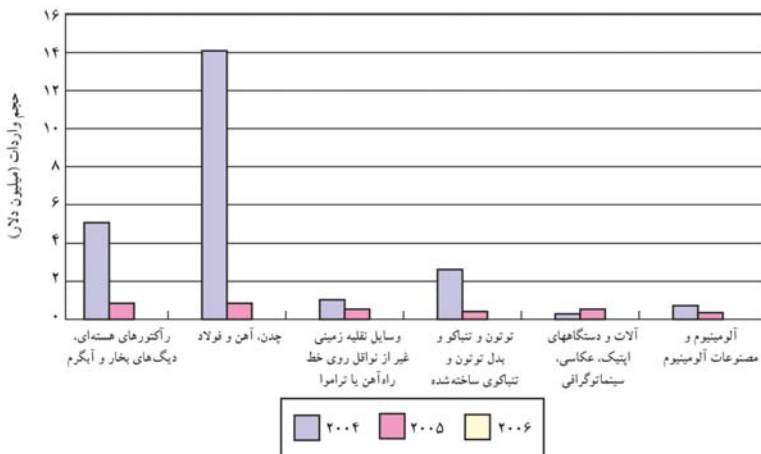
جدول ۵۸: ترکیب اقلام وارداتی جمهوری اسلامی ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

ردیف	کد تعرفه	نام محصول	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	روند صادرات
	-	کل محصولات	۲۷	۳	۰	کاهش
۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای، دیگهای بخار و آبگرم	۵	۰/۷۵	۰	کاهش
۲	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۴	۰/۷۴	۰	کاهش
۳	۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا	۰/۹۶	۰/۳۵	۰	کاهش

کاهشی	۰	۰/۲۴	۳	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده	۲۴	۴
نامنظم	۰	۰/۲۲	۰/۱۴	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی	۹۰	۵
کاهشی	۰	۰/۲	۰/۷۹	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۷۶	۶
نامنظم	۰	۰/۱۳	۰/۰۶	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۴۰	۷
نامنظم	۰	۰/۰۹	۰	کشتی‌ها، قایق‌ها و شناورها	۸۹	۸
نامنظم	۰	۰/۰۸	۰	محصولات دارویی	۳۰	۹
کاهشی	۰	۰/۰۸	۰/۳۶	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۳	۱۰
نامنظم	۰	۰/۰۴	۰	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۲۵	۱۱
نامنظم	۰	۰/۰۴	۰/۰۱	ابزارها، ابزار آلات، مصنوعات چاقوسازی، قاشق و چنگال	۸۲	۱۲
نامنظم	۰	۰/۰۳	۰	محصولات عکاسی و سینماتوگرافی	۳۷	۱۳
کاهشی	۰	۰/۰۳	۰/۸۴	مس و مصنوعات از مس	۷۴	۱۴
نامنظم	۰	۰/۰۲	۰	پشم، موی نرم (کرک)	۵۱	۱۵
نامنظم	۰	۰/۰۲	۰	محصولات شیمیایی غیر آلی، ترکیبات آلی یا غیر آلی فلزات گرانبها	۲۸	۱۶
کاهشی	۰	۰/۰۱	۰/۳	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزای و قطعات آنها	۸۵	۱۷
نامنظم	۰	۰/۰۱	۰	پوست خام (غیر از پوستهای نرم) و چرم	۴۱	۱۸
کاهشی	۰	۰/۰۰۷	۰/۰۵	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۸۳	۱۹
کاهشی	۰	۰/۰۰۵	۰/۰۲	محصولات سرامیکی	۶۹	۲۰

www.itc.org

نمودار شماره ۵ ترکیب اقلام مهم وارداتی جمهوری اسلامی ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۶ را نشان می‌دهد.

www.itc.org

نمودار ۵: ترکیب اقلام وارداتی جمهوری اسلامی ایران از عراق طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۰۶ (میلیون دلار)

۴. روابط اقتصادی دو کشور

در این قسمت روابط اقتصادی دو کشور ایران و عراق را در قالب تفاهم‌نامه‌ها و موافقت‌نامه‌های بازرگانی منعقد شده، هیاتهای تجاری و مبادله شده و فعالیتهای نمایشگاهی برگزار شده، بررسی می‌نماییم.

۴-۱. موافقت‌نامه

همکاری‌ها و تعاملات اقتصادی ایران با عراق در سالهای گذشته از روند مطلوبی برخوردار بوده است. انعقاد تفاهم‌نامه بازرگانی بین ایران و عراق در سال ۱۳۸۶ نشانگر این امر می‌باشد.

این تفاهم‌نامه در تاریخ ۱۲ اسفندماه ۱۳۸۶ برابر با دو مارس سال ۲۰۰۸ میلادی طی مذاکرات آقای دکتر غضنفری معاون وزیر بازرگانی ایران در توسعه روابط اقتصادی با آقای عبدالهادی کاظم‌الحمیری معاون وزیر بازرگانی جمهوری عراق منعقد گردیده است.

تشکیل کمیسیون عالی همکاریهای ایران و عراق در سال ۱۳۸۶ به ریاست معاون اول رئیس جمهوری نیز از جمله موارد مورد نظر دولت، جهت گسترش روابط تجاری و اقتصادی بین دو کشور می‌باشد.

برخی دیگر از تفاهم‌نامه‌ها و موافقت‌نامه‌های موجود بین دو کشور عبارتند از:

- ❖ امضاء یادداشت تفاهم استاندارد در سال ۱۳۸۶ طی سفر ریاست محترم جمهوری به عراق
- ❖ ایجاد شعبه سازمان توسعه تجارت در بغداد و استقرار رایزن بازرگانی و پیگیری برای تأسیس دو شعبه در بصره و اربیل
- ❖ ایجاد اتاق مشترک بازرگانی دو کشور
- ❖ انعقاد یادداشت تفاهم بازرگانی در سال ۱۳۸۱
- ❖ امضاء یادداشت تفاهم گمرکی در سال ۱۳۸۶ طی سفر ریاست محترم جمهوری به عراق
- ❖ امضاء تفاهم‌نامه همکاری صندوق‌های ضمانت صادرات در سال ۱۳۸۱

۲-۴. هیأت‌های تجاری

حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی ابزاری مناسب جهت معرفی و بازاریابی محصولات ایرانی در بازارهای جهانی است. با توجه به اهمیت این موضوع، عنایت به تقاضای موجود در کشور عراق و توانمندی‌ها و پتانسیل‌های داخلی، هیأت‌های تجاری متعددی بین دو کشور مبادله شده است.

براساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته توسط سازمان توسعه تجارت و سازمانهای بازرگانی استانها، هیأت‌ها و تجار ایرانی در نمایشگاه‌های تخصصی متعددی در سالهای ۱۳۸۷-۱۳۸۵ شرکت نموده‌اند. همچنین نمایشگاه‌های اختصاصی متعددی در خصوص ارائه کالاها و خدمات ایرانی در کشور عراق برگزار شده است. جدول شماره ۵۹، جزئیات نمایشگاه‌های منتخب کشور عراق در سالهای ۱۳۸۷-۱۳۸۵ را نشان می‌دهد.

جدول ۵۹: نمایشگاه‌های منتخب کشور عراق جهت حضور شرکتها و تجار ایرانی در سالهای ۱۳۸۷-۱۳۸۵

ردیف	عنوان نمایشگاه	محل برگزاری	تاریخ برگزاری	مجری
۱	نمایشگاه اختصاصی سلیمانیه عراق	سلیمانیه	۲۵-۳۰ اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان کردستان
۲	نمایشگاه اختصاصی جمهوری اسلامی ایران	اربیل	۲۳-۲۷ خردادماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان آذربایجان غربی
۳	نمایشگاه بازرگانی کالاهای ایرانی	بصره	۲۴-۲۸ آبان ۱۳۸۵	آدینه گستر
۴	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	سلیمانیه	آذرماه ۱۳۸۵	بازرگانی ایدرو
۵	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	دهوک	اسفندماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی آذربایجان غربی
۶	نمایشگاه بین‌المللی - سلیمانیه	سلیمانیه	۱۴-۱۷ شهریورماه ۱۳۸۶	شرکت بین‌المللی بازرگانی ایدرو
۷	نمایشگاه کالاها و خدمات ایرانی	اربیل	۲۹ آبان لغایت ۳ آذرماه ۱۳۸۶	سازمان بازرگانی
۸	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	بصره	دی‌ماه ۱۳۸۶	شرکت آدینه گستر
۹	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	بصره	اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۷	اتاق مشترک ایران و عراق
۱۰	نمایشگاه اختصاصی جمهوری اسلامی ایران	اربیل	خردادماه ۱۳۸۷	سازمان بازرگانی آذربایجان غربی
۱۱	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	سلیمانیه	شهریورماه ۱۳۸۷	سازمان بازرگانی استان کرمانشاه
۱۲	نمایشگاه بین‌المللی بازرگانی	اربیل	۲۴-۲۸ مهرماه ۱۳۸۷	شرکت نوژن راد

شرکت نمایشگاهی مشهد	آبان ماه ۱۳۸۷	بغداد	نمایشگاه تخصصی انرژی	۱۳
شرکت نمایشگاهی مشهد	آبان ماه ۱۳۸۷	بغداد	نمایشگاه تخصصی خدمات فنی و مهندسی و ساختمانی	۱۴
اتاق مشترک ایران و عراق	آبان ماه ۱۳۸۷	کربلا	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	۱۵
شرکت نوژن راد	آبان ماه ۱۳۸۷	اربیل	نمایشگاه بین المللی کشاورزی و غذایی	۱۶
شرکت نوژن راد	آبان ماه ۱۳۸۷	اربیل	نمایشگاه بین المللی خودرو و قطعات	۱۷
اتاق مشترک ایران و عراق	آذرماه ۱۳۸۷	حله	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	۱۸
سازمان بازرگانی استان خوزستان	دی ماه ۱۳۸۷	العماره	نمایشگاه اختصاصی جمهوری اسلامی ایران	۱۹
شرکت نمایشگاه‌های تبریز	دی ماه ۱۳۸۷	بغداد	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	۲۰
اتاق مشترک ایران و عراق	دی ماه ۱۳۸۷	العماره	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	۲۱
اتاق مشترک ایران و عراق	بهمن ماه ۱۳۸۷	ناصریه	نمایشگاه اختصاصی کالاهای ایرانی	۲۲

www.tpo.ir

بر مبنای اطلاعات موجود سازمان توسعه تجارت و شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی ایران و براساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته توسط این مجموعه‌ها و سازمانهای بازرگانی استانها، چندین هیات تجاری ایران در سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۵ از کشور عراق بازدید نموده‌اند. جدول شماره ۶۰ مشخصات و تاریخ اعزام هیاتهای تجاری ایران به عراق را نشان می‌دهد.

جدول ۶۰: مشخصات هیاتهای تجاری اعزام شده به عراق طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۶

ردیف	محل اعزام	تاریخ اعزام	مجری
۱	عراق	آبان ماه ۱۳۸۵	دفتر بررسی بازار کالا و خدمات (سازمان توسعه تجارت)
۲	عراق	آبان ماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان همدان
۳	سلیمانیه عراق	آبان ماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان ایلام
۴	عراق	آذرماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان مازندران
۵	عراق	دی ماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان چهارمحال و بختیاری
۶	عراق	بهمن ماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان کرمانشاه
۷	عراق	بهمن ماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان گیلان
۸	عراق	اسفندماه ۱۳۸۵	سازمان بازرگانی استان خراسان شمالی
۹	عراق	تیرماه ۱۳۸۶	دفتر امور ترویج تجارت (سازمان توسعه تجارت)
۱۰	عراق	اسفندماه ۱۳۸۶	سازمان بازرگانی استان کرمانشاه

www.tpo.ir

از سوی دیگر فهرست مجوزهای صادره توسط سازمان توسعه تجارت جهت اعزام هیاتهای تجاری- بازاریابی به عراق در سال ۱۳۸۷ به شرح جدول شماره ۶۱ می باشد.

جدول ۶۱: مشخصات مجوزهای اعزام هیاتهای تجاری به عراق در سال ۱۳۸۷

ردیف	محل اعزام	تاریخ اعزام	مجری
۱	عراق	تیرماه ۱۳۸۷	سازمان بازرگانی استان ایلام
۲	عراق	مهرماه ۱۳۸۷	سازمان بازرگانی استان همدان
۳	عراق	آبان ماه ۱۳۸۷	سازمان بازرگانی استان چهارمحال و بختیاری
۴	عراق	آذرماه ۱۳۸۷	اتاق ایران
۵	عراق	بهمنماه ۱۳۸۷	سازمان بازرگانی استان کرمانشاه

۴-۳. فعالیت‌های نمایشگاهی

بر مبنای تجارب حضور ایران در نمایشگاه‌های تخصصی و بین‌المللی عراق، اقلام صادراتی ایران به عراق، نیازهای خاص بازار عراق و پتانسیلها و توانمندیهای موجود در کشور پیشنهاد می‌شود که در سالهای آتی، علاوه بر برگزاری همایشها و سمینارهای مشترک اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور، برنامه‌ریزی مناسبی جهت حضور در نمایشگاه‌ها و برگزاری نمایشگاه‌های اختصاصی زیر در کشور عراق فراهم گردد.

- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی محصولات غذایی و آشامیدنی
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی ابزارآلات و مصالح ساختمانی
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی مبلمان و دکوراسیون اداری
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی محصولات و فرآورده‌های کشاورزی
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی داروسازی و پزشکی
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی اتوماسیون اداری
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی فناوری اطلاعات

بهترین زمان برای مسافرت به کشور عراق، فصل پائیز یعنی ماه‌های سپتامبر تا نوامبر می‌باشد. ماه‌های فوریه تا آوریل نیز در اولویت بعدی قرار می‌گیرند. در این ایام از سال، آب و هوای عراق بسیار مناسب و دلپذیر می‌باشد. از سوی دیگر در برخی از ایام سال، به دلیل شرایط بد آب و هوایی به‌ویژه گرمای شدید، اعزام هیات تجاری با کارایی مطلوب همراه نخواهد بود. ماه‌های ژوئن تا آگوست، به عنوان فصل گرم سال از جمله ایام نامناسب جهت مسافرت به عراق می‌باشد.

۵. زیرساختها موجود بین دو کشور

در این قسمت زیرساختها و ظرفیتهای موجود در کشور جهت صادرات محصولات به عراق و راهکارهای بازاریابی ایران جهت حضور در این کشور همسایه مورد بررسی قرار می‌گیرد. بررسی وضعیت خطوط دریایی و هوایی، روابط و مبادلات بانکی، نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدهای پیش رو در بازار عراق مهم‌ترین موارد مورد مطالعه را تشکیل می‌دهند.

۵-۱. زیرساختهای حمل و نقل

در این بخش وضعیت خطوط هوایی و دریایی موجود بین دو کشور، به عنوان زیرساختهای کلیدی جهت ارسال کالا و محموله‌های تجاری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱-۱. دریایی

کشور عراق دارای ۵۸ کیلومتر خط ساحلی مرزی با خلیج فارس می‌باشد. مهمترین بندر این کشور، بندر بصره^۱ است که در جنوب شرقی این کشور قرار دارد. این بندر توانایی ارائه تسهیلات حمل و نقل بین‌المللی به کشتی‌های باربری بین‌المللی را دارد. اکثریت حجم مبادلات این بندر را محصولات صنعتی، مواد غذایی، محصولات کشاورزی و مصنوعات فلزی تشکیل می‌دهند.

در حال حاضر، به دلیل حجم بالای مبادلات، خطوط دریایی مستقیم بین دو کشور وجود دارد. شرکت‌های حمل و نقل دریایی کالاها را از بنادر خرمشهر و امام خمینی به مقصد بنادر بصره و ابوفلوس در عراق جابه‌جا می‌کنند.

۵-۱-۲. هوایی

کشور عراق دارای خطوط هوایی با سابقه‌ای است که ناوگان نسبتاً مناسبی به لحاظ رفاه و ایمنی شامل هواپیماهای ایرباس و بوئینگ ۷۳۷ مطابق استانداردهای روز جهان در طی سالهای اخیر در اختیار دارد. در حال حاضر در هر هفته دو پرواز توسط شرکت هواپیمایی عراقیه در مسیر بغداد- تهران - بغداد انجام می‌گیرد. همچنین در حال حاضر هواپیمایی ماهان در هر هفته چهار پرواز در روزهای یکشنبه، دوشنبه، چهارشنبه و جمعه به مقصد بغداد دارد. پروازهای برگشت نیز در همان روزها انجام می‌شود.

۵-۱-۳. زمینی

عراق بیشترین مرز خاکی به طول ۱۰۴۵۸ کیلومتر را با ایران دارد. به دلیل وجود مرزهای زمینی طولانی، حمل و نقل زمینی کالاها بین دو کشور نیز رونق بالایی دارد. مرز مهران به عنوان یکی از گذرگاه‌های اصلی کشور به سمت عراق، یکی از مهمترین مبادی ورود و

1. Basra

خروج کالا بین ایران و عراق می‌باشد. همچنین بزرگراه ساحلی در حال ساخت خوزستان که از شلمچه واقع در مرز ایران و عراق آغاز و در شهرستان هندیجان به پایان می‌رسد، از مهمترین طرحهای توسعه خطوط حمل و نقل زمینی بین دو کشور می‌باشد.

۵-۲. روابط بانکی موجود

طی سالهای اخیر روابط بانکی مستقیمی مابین بانکهای ایران و عراق وجود داشته است. بر اساس اطلاعات موجود، در چند سال گذشته شعبه بانک ملی ایران در شهر بغداد و بانک مشترکی توسط بانک اقتصاد نوین ایران و بیت المور عراق در شهر بغداد افتتاح گردیده است. بر مبنای اطلاعات ارائه شده توسط صندوق ضمانت صادرات ایران، درجه ریسک کشوری عراق برابر با هفت می‌باشد.

۶. تحلیل موقعیت

یکی از مدل‌های تحلیل اصلی موجود برای ارزیابی و انتخاب راهکار مدل تجزیه و تحلیل SWOT است. این مدل براساس یک الگوی منطقی ابتدا نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی توسعه روابط تجاری ایران و عراق شناسایی شده و سپس متناسب با موقعیت کنونی راهکارهایی برای تعامل با وضعیت موجود با هدف رشد مبادلات تجاری، به ویژه صادرات ایران به عراق پیشنهاد شده است.

۶-۱. زمینه‌ها و شاخصهای مورد نظر در انتخاب راهکارها

با توجه به اصول حاکم بر تدوین راهکار، راهکارهای پیشنهادی برای توسعه صادرات محصولات ایران به عراق بر اساس زمینه‌ها و دلایل ذیل انتخاب و معرفی شده‌اند:

- ❖ رسالت یا ماموریت‌های سازمان توسعه تجارت
- ❖ چشم‌انداز توسعه صادرات غیرنفتی کشور
- ❖ اهداف استراتژیک توسعه صادرات ایران به کشورهای منطقه و همسایه از جمله عراق
- ❖ سابقه روابط تجاری و اقتصادی ایران و عراق در سالهای گذشته
- ❖ نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی توسعه صادرات ایران به عراق

جدول شماره ۶۲، نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدها و راهکارهای پیشنهادی برای توسعه صادرات ایران به عراق را با استفاده از مدل تحلیل SWOT نشان می‌دهد.

جدول ۶۲: نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدها و راهکارهای پیشنهادی برای توسعه صادرات ایران به عراق

<p>۰۱: وجود مشابهت‌های فرهنگی و دینی بین مردم دو کشور</p> <p>۰۲: استقرار ثبات اقتصادی مناسب در عراق در سالهای آتی</p> <p>۰۳: افزایش تقاضا برای محصولات صنعتی، مواد غذایی و فراوردهای کشاورزی</p> <p>۰۴: افزایش تقاضا برای خدمات فنی و مهندسی در کشور عراق</p> <p>۰۵: ارتقاء روابط سیاسی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران با عراق</p> <p>۰۶: وجود روابط بلندمدت تجاری و اقتصادی بین دو کشور</p> <p>۰۷: بهبود وضعیت معیشتی و افزایش سطح درآمد مردم عراق</p>	<p>فرصتها (O)</p>
<p>T۱: وجود جو امنیتی و بیثباتی سیاسی در شهرهای عمده عراق</p> <p>T۲: تحریم بانکی ایران توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد و کشورهای گروه ۵+۱</p> <p>T۳: حضور نیروهای ائتلاف به رهبری آمریکا در کشور عراق و ایجاد زمینه مناسب برای حضور شرکتهای آمریکایی و اروپایی</p> <p>T۴: فشارهای سیاسی و اقتصادی (تحریمها) شورای امنیت و برخی از کشورها در جهت محدود کردن مبادلات تجاری با ایران</p> <p>T۵: افزایش شدت رقابت در بازار صادراتی عراق و حضور رقبای قدرتمند آسیایی، اروپایی و آمریکایی در این بازار</p>	<p>تهدیدها (T)</p>

- ۵۱: توجه ویژه دولت به توسعه صادرات غیرنفتی در تدوین چشم‌انداز ۲۰ ساله و برنامه چهارم توسعه کشور
- ۵۲: وجود پتانسیل‌ها و ظرفیتهای مناسب در تولید مواد غذایی و محصولات کشاورزی
- ۵۳: وجود پتانسیلها و ظرفیتهای مناسب در ارائه خدمات فنی و مهندسی مورد نیاز جهت بازسازی کشور عراق
- ۵۴: وجود زیرساختهای هوایی، دریایی و زمینی مناسب بین دو کشور به دلیل همسایه بودن
- ۵۵: وجود پتانسیلها و ظرفیتهای مناسب در زمینه تولید مصالح ساختمانی و محصولات سرامیکی در کشور
- ۵۶: وجود ردیف‌های اعتباری و مشوقهای صادراتی مناسب جهت افزایش سهم صادرات ایران به کشورهای منطقه از جمله عراق
- ۵۷: برگزاری نمایشگاه‌های اختصاصی متعدد کالاهای ایران در شهرهای عمده عراق
- ۵۸: وجود موافقت‌نامه‌های بازرگانی و تجاری متعدد بین دو کشور

نقاط قوت (S)

- ❖ بهره‌گیری از پتانسیل‌ها و توانمندی‌های صادراتی کشور جهت صادرات محصولات مورد نیاز عراق از جمله مواد غذایی، فراورده‌های کشاورزی، اقلام دارویی، محصولات سرامیکی و ...
- ❖ تلاش در جهت ارائه خدمات فنی و مهندسی با بهره‌گیری از توانمندی داخلی و با عنایت به در حال بازسازی بودن عراق
- ❖ تلاش در جهت افزایش سهم بازار کالاهای ایرانی با توجه به روابط تجاری دوستانه و ردیف‌های اعتباری موجود بین دو کشور

راهنمادهای
SO

- ❖ تلاش در جهت بهره‌گیری و توسعه موافقت‌نامه‌های تجاری بین دو کشور به منظور تقویت جایگاه کالاهای ایرانی در اذهان مشتریان عراقی در مقابل محصولات رقبا
- ❖ افزایش تعداد نمایشگاه‌های تخصصی کالاهای ایرانی در عراق به منظور افزایش نگاه مثبت به محصولات ایرانی
- ❖ شناسایی کالاهای مزیت‌دار داخلی مورد نیاز بازار عراق جهت توسعه بازار و تنوع بخشیدن به محصولات صادراتی کشور به عراق

راهنمادهای
ST

<ul style="list-style-type: none">❖ تقویت خطوط دریایی، زمینی و هوایی بین دو کشور❖ تلاش در جهت تقویت روابط بانکی و بیمه‌ای بین دو کشور❖ ارائه محصولات باکیفیت به بازار عراق به منظور ایجاد ذهنیت مثبت نسبت به محصولات ایرانی❖ افزایش تبلیغات کالاهای ایرانی در رسانه‌های جمعی به ویژه تلویزیون و مطبوعات عراق	راهبردهای ترکیبی SWOT
<p>W۱: کیفیت نامناسب برخی از کالاهای صادرشده به کشور عراق</p> <p>W۲: عدم وجود بازاریابی و تبلیغات مناسب کالاهای ایرانی در رسانه‌های عراق</p> <p>W۳: عدم آگاهی و شناخت کامل به کلیه نیازها و سلیقه بازار عراق</p> <p>W۴: عدم وجود پرواز مستقیم به بصره، نجف، اربیل، سلیمانیه و سایر شهرهای مهم عراق</p> <p>W۵: عدم وجود روابط بانکی قوی بین بانکهای دو کشور</p>	نقاط ضعف (W)
<ul style="list-style-type: none">❖ تدوین برنامه جامع بازاریابی و تبلیغات در رسانه‌های جمعی عراق به منظور افزایش شناخت کالاهای ایرانی در بین مصرف‌کنندگان عراقی❖ تلاش در جهت ارائه محصولات باکیفیت به بازار عراق به منظور تقویت جایگاه و سهم بازار ایران با توجه به تقاضای روبه‌رشد مصرف در کشور عراق	راهبردهای WO
<ul style="list-style-type: none">❖ تلاش در جهت تقویت روابط بانکی و بیمه‌ای موجود بین دو کشور❖ تقویت خطوط دریایی، زمینی و هوایی بین دو کشور به منظور افزایش مبادلات تجاری دو جانبه	راهبردهای WT

۶-۲. راهکارهای پیشنهادی بازاریابی کالاهای ایرانی در بازار عراق

با بررسی جدول شماره ۶۲ مشاهده می‌شود که به طور خلاصه راهکارهای پیشنهادی برای توسعه صادرات ایران به عراق در دو بخش راهکارهای ترکیبی یا کلان و راهکارهای مرتبط با هر موقعیت به شرح زیر می‌باشند:

۶-۲-۱. راهکارهای ترکیبی

راهکارهای ترکیبی توسعه صادرات ایران به عراق عبارتند از:

- ❖ تقویت خطوط دریایی، زمینی و هوایی بین دو کشور
- ❖ تلاش در جهت تقویت روابط بانکی و بیمه‌های بین دو کشور
- ❖ ارائه محصولات باکیفیت به بازار عراق به منظور ایجاد ذهنیت مثبت نسبت به محصولات ایرانی
- ❖ افزایش تبلیغات کالاهای ایرانی در رسانه‌های جمعی به ویژه تلویزیون و مطبوعات عراق

۶-۲-۲. راهکارهای مرتبط با هر موقعیت

راهکارهای موقعیتی توسعه صادرات ایران به عراق عبارتند از:

❖ راهکارهای SO

- ❖ بهره‌گیری از پتانسیلها و توانمندیهای صادراتی کشور جهت صادرات محصولات مورد نیاز عراق از جمله مواد غذایی، فراورده‌های کشاورزی، اقلام دارویی، محصولات سرامیکی و ...
- ❖ تلاش در جهت ارائه خدمات فنی و مهندسی با بهره‌گیری از توانمندی داخلی و با عنایت به در حال بازسازی بودن عراق
- ❖ تلاش در جهت افزایش سهم بازار کالاهای ایرانی با توجه به روابط تجاری دوستانه و ردیفهای اعتباری موجود بین دو کشور

❖ راهکارهای ST

- ❖ تلاش در جهت پیگیری و توسعه موافقت‌نامه‌های تجاری بین دو کشور به منظور تقویت جایگاه کالاهای ایرانی در اذهان مشتریان عراقی در مقابل محصولات رقبا
- ❖ افزایش تعداد نمایشگاه‌های تخصصی کالاهای ایرانی در عراق به منظور افزایش نگاه مثبت به محصولات ایرانی
- ❖ شناسایی کالاهای مزیت‌دار داخلی مورد نیاز بازار عراق جهت توسعه بازار و تنوع بخشیدن به محصولات صادراتی کشور به عراق

❖ راهکارهای WO

- ❖ تدوین برنامه جامع بازاریابی و تبلیغات در رسانه‌های جمعی عراق به منظور افزایش شناخت کالاهای ایرانی در بین مصرف‌کنندگان عراقی
- ❖ تلاش در جهت ارائه محصولات باکیفیت به بازار عراق به منظور تقویت جایگاه و سهم بازار ایران با توجه به تقاضای روبه رشد مصرف در کشور عراق

❖ راهکارهای WT

- ❖ تلاش در جهت تقویت روابط بانکی و بیمه‌ای موجود بین دو کشور
- ❖ تقویت خطوط دریایی، زمینی و هوایی بین دو کشور به منظور افزایش مبادلات تجاری دوجانبه

۷. پیشنهادات و راهکارهای اجرایی

روابط تجاری ایران و عراق در سالهای گذشته همواره تحت تاثیر حجم بالای صادرات ایران به عراق بوده است. کشور عراق به دلیل جنگ، ناآرامی‌ای داخلی و اشغال توسط نیروهای ائتلاف در سالهای گذشته صادرات چندانی به ایران نداشته است. حجم بالای صادرات ایران به عراق در سالهای گذشته موجب ایجاد تراز تجاری مثبت بالای یک میلیارد دلار در طول سالهای ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ میلادی گردیده است.

ارائه اطلاعات مناسب از بخشهای مختلف بازار کشور عراق به تولیدکنندگان و تجار ایرانی، معرفی کالاهای جدید و مزیت‌دار داخلی، بازاریابی و تبلیغات هدفمند و ارائه کالاهای

با کیفیت ایرانی می‌تواند زمینه توسعه مناسبات اقتصادی و تجاری دو طرف و افزایش سهم صادرات محصولات ایران به عراق را فراهم سازد.

۷-۱. افزایش سطح مبادلات تجاری و اقتصادی دو کشور

در زیر به برخی از پیشنهادات و راهکارهای اجرایی جهت افزایش سطح مبادلات تجاری و اقتصادی دو کشور جمهوری اسلامی ایران و عراق اشاره می‌شود:

❖ تلاش در جهت تقویت توان صادراتی کشور در زمینه صادرات محصولات زیر به بازار عراق:

❖ محصولات و فراورده‌های کشاورزی

❖ سبزیجات و نباتات

❖ میوه‌های خوراکی

❖ مصالح ساختمانی

❖ محصولات سرمایی

❖ دارو و تجهیزات پزشکی

❖ مصنوعات فلزی

❖ کفپوشهای مصنوعی

❖ لبنیات و بستنی

❖ نوشیدنی‌ها

❖ تبلیغات کالاهای ایرانی در شبکه‌های تلویزیونی پربیننده عراق از جمله شبکه العراقیه، شبکه الحره و شبکه الشرقیه

❖ ایجاد سایت‌های تولید و مونتاژ خودرو شرکت‌های ایران خودرو و سایپا در شهرهای مناسب و امن عراق

❖ تقویت روابط بانکی و بیمه‌ای بین دو کشور

- ❖ تقویت خطوط دریایی و زمینی بین دو کشور به منظور افزایش مبادلات تجاری و اقتصادی
- ❖ ایجاد بانک‌های مشترک متعدد جهت تامین مالی صادرات و توسعه سرمایه‌گذاری بین دو کشور
- ❖ راه‌اندازی خطوط هوایی جدید بین تهران و شهرهای مهم بصره، سلیمانیه، نجف، موصل و اربیل
- ❖ حضور فعال در نمایشگاه‌های بین‌المللی عراق از جمله نمایشگاه‌های مبلمان و دکوراسیون اداری، دارو و تجهیزات پزشکی، فراورده‌ها و صنایع غذایی، مصالح ساختمانی و ...
- ❖ تشکیل و برگزاری کمیسیون‌های مشترک به صورت سالانه در عراق و ایران به منظور شناسایی فرصت‌های اقتصادی و تجاری دو کشور
- ❖ امضای موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری
- ❖ انجام مذاکرات بین مقامات دو کشور پیرامون موافقت‌نامه‌های رفع موانع غیرتعرفه‌ای و تسهیل در صدور روادید برای تجار و فعالان اقتصادی دو کشور

بخش سوم پیوستها

جدول ۶۳: وبسایتهای اینترنتی وزارتخانهها و سازمانهای مهم عراق

وبسایت اینترنتی	نام وزارت یا سازمان
www.cabinet.iq	مجلس عراق
www.mot.gov.iq	وزارت بازرگانی
www.mochiraq.com	وزارت مسکن
www.moheer.gov.iq	وزارت آموزش عالی و تحقیقات علمی عراق
www.krg.org	دولت منطقه‌ای کردستان عراق
www.mof.gov.iq	وزارت امور مالی
www.mnf-iraq.com	وزارت دفاع عراق
www.iraqi-mwr.org	وزارت منابع آب عراق
www.iraqimoc.net	وزارت ارتباطات عراق
www.mohiraq.org	وزارت بهداشت عراق
www.moh-krg.org	وزارت بهداشت کردستان عراق
www.mofa.gov.iq	وزارت امور خارجه عراق
www.iraqinterior.com	وزارت امور داخلی عراق
www.industry.gov.iq	وزارت صنایع و معادن عراق
www.baghdadbusinesscenter.org	مرکز تجاری عراق

www.kurdistangateway.com	منطقه کردستان عراق
www.oil.gov.iq	وزارت نفت عراق
www.moelc.gov.iq	وزارت برق عراق
www.moc-krq.com	وزارت ارتباطات کردستان عراق
www.cbi.iq	بانک مرکزی عراق
www.mop-iraq.org	وزارت برنامه‌ریزی و توسعه عراق
www.ir-iqcc.com	اتاق مشترک ایران و عراق
www.iraqdevelopmentprogram.org	برنامه توسعه عراق

جدول ۶۴: بانکهای مهم دولتی عراق

Rafidain Bank	
Baghdad- Al-Rashid Street- Street banks- Street/O.ph-8160068,8160166	آدرس
User3001@rafidain-Bank.org	پست الکترونیکی
Rashid Bank	
Baghdad- Al-Rashid Street- Street banks- Street/O.ph-19143605968	آدرس
Netbank@uruklink	پست الکترونیکی
Industrial Bank	
Baghdad / Al-Sinak / Alkolani Square	آدرس
bank2004@maktoob.com	پست الکترونیکی
Agricultural Cooperative Bank	
Baghdad / Al-Sinak /Facing al-atesalat O.ph 19148227603	آدرس
orgiculturalcoopbank@yahoo.com	پست الکترونیکی

Real Estate Bank

Baghdad / Karada kharge /District no.905/Alley no.5/Building no.1	آدرس
estatebank194@yahoo.com	پست الکترونیکی

Iraq Bank

BAGHDAD/Al-Mansour/14 Ramadan Street /Facing Mosque Saadia al-aumare/O.ph-19143604287	آدرس
iraqbank@yahoo.com	پست الکترونیکی

Trade Bank Of Iraq

Baghdad /Al-Yarmouk/beside badalat al-mammon	آدرس
tnfo@tbiraq.com	پست الکترونیکی

جدول ۶۵: بانکهای مهم خصوصی عراق

Warka Bank For Investment and Finance

Baghdad-Square Alkhalani-Bank building AL-warkaa	آدرس
info@warka-bank-iq.com	پست الکترونیکی

Bank of Baghdad

Baghdad / Karada Kharge / near al-masrah al-watani/O.ph-7171257,7170496,7175009	آدرس
bankofbaghdad@yahoo.com	پست الکترونیکی

Commercial bank Of Iraq

Baghdad /Al-wehda area / District no.904/st no.14/Alley no.13/O.ph-7192741,7186481,7185035	آدرس
commerce-iraq@hotmail-com cbiraq@yahoo.com	پست الکترونیکی

Bank of the Middle East Iraqi investment

Baghdad /Arasat Al-hindia/District no.929/st no.30/building no.65/O.ph-7192335	آدرس
co-invst@iraq.imdlestbank.com	پست الکترونیکی

Investment Bank Of Iraq

Baghdad / Al-wehda area- near badalat al-alwea/District no. 902-Alley no.2- Building No.27/O.ph-7192094,7199042,7193010	آدرس
nvestmentiraq@yahoo.com	پست الکترونیکی

United Bank for Investment

Baghdad / Alwathiq square / Alwehda area/District no.906/Alley no.14/building no.69	آدرس
unitedbank2004@yahoo.com	پست الکترونیکی

Dar El-Salam Investment Bank

Baghdad /bark al-sadon/ al-nedal street /1033/41// O.ph-7177704,7177703	آدرس
info@desiraq.com	پست الکترونیکی

Mosul Bank for Development and Investment

Mosul / Sahel Al-aisar-Street Center /Facing darebat al-dakal-O.ph-764690,764680,816487	آدرس
bankmosul@zarkanet.com	پست الکترونیکی

Babylon Bank

Baghdad-Alsadoon street-on the other side of Ministry of Agriculture- O.ph-7185150	آدرس
Babylon-m@uruklink.net	پست الکترونیکی

Basra International Bank For Investment

Baghdad / Jamela	آدرس
headoffice@basrahbank.com	پست الکترونیکی

National Bank Of Iraq

Al-Sadoon Street/near Al-firdos square-beside mahatat tabiat al-wekood/O.ph-7177735	آدرس
nationalbank-iraq@yahoo.com	پست الکترونیکی

Credit Bank Of Iraq

Baghdad / Alsadoon /Alalwia Building /near nadi alalwia/O.ph-7196020,7191944	آدرس
Cbi @ nbk.Com Creditbkiq @ yahoo.com	پست الکترونیکی

Bank Economic Investment and funding

Baghdad-Al-Mansur-The intersection of 14 Ramadan-neighborhood Al-Andalus-Hand Al-Askan-District no.617-Alley no.17-House no.180/O.ph-8176232,8176202	آدرس
economybank@yahoo.com	پست الکترونیکی

Sumer Commercial Bank

Baghdad-Khalid bin Al- walled street -babyl area-District no.908-Alley no.16-Building No.13-O.ph-7196472,7180524	آدرس
sumerbank99@hotmail.com sumerbk99@hotmail.com	پست الکترونیکی

Gulf Commercial Bank

Baghdad-Karada Kharge Street-O.ph-7760107,7760170	آدرس
gulfbank@yahoo.com	پست الکترونیکی

North Bank

Baghdad-Alfateh square-St. No. 99-Building No. 51

آدرس

info@northbkiq.com

پست الکترونیکی

Union Bank of Iraq formerly: (Union Bank of industrial investment)

Baghdad-Al-sadoon area/District no.101/Alley no.91/building no.24/O.ph-7178696,7178573,7178572

آدرس

info@ub_iq.com

پست الکترونیکی

Ashur International Bank for Investment

Baghdad /Near Akaba Bin Nafa>a Square/O.ph-7184466,7186923,7172055

آدرس

info@ashurbank.com

پست الکترونیکی

Mansur Bank for Investment

Baghdad-Al-wehda area- District no.904-Salman Faaik Street-building no.1013//on the other side of Bank Al-Warkaa-O.ph-71,755,867,175,542

آدرس

info@mansourbank.com

پست الکترونیکی

Trans Iraq Bank

Baghdad- Neighborhood Al-Andalus /District 611- Alley 53-No.261/

آدرس

www.transiraqbank.com

پست الکترونیکی

Emerald Bank

Iraq/Erbil/Street Al-Sheikh Julie

آدرس

info@emeraldbank.com

پست الکترونیکی

Al Huda Bank

Iraq-Baghdad-Karada-Al Wahda-209,12,Building 14	آدرس
www.alhudabank.com info@alhudabank.com	پست الکترونیکی

جدول ۶۶: فهرست برخی روزنامه‌ها و سایتهای خبری عراق

سایت اینترنتی	نام نشریه	ردیف
www.alsumaria.tv	Alsumaria TV	۱
www.aswataliraq.info	Aswat al Iraq	۲
www.azzaman.com	Azzaman	۳
www.electroniciraq.net	Electronic Iraq	۴
www.iwpr.net	Institute for War and Peace Reporting	۵
www.fpif.org	Iraq in Focus	۶
www.theiraqinsider.blogspot.com	Iraq Insider	۷
www.iraqnewsmonitor.com	Iraq News Monitor	۸
www.iraqupdates.com	Iraq Updates	۹
www.iraq-war.ru	Iraq-War.ru	۱۰
www.memri.org/iraq.html	MEMRI: Iraq	۱۱
www.kurdmedia.com	KurdishMedia.com	۱۲
www.kdp.se	Kurdistan Democratic Party (KDP)	۱۳
www.puk.org	Patriotic Union of Kurdistan (PUK)	۱۴

جدول ۶۷: فهرست چند شرکت بیمه‌ای تجاری مهم عراق

آدرس	نام شرکت	ردیف
www.aic-iraq.com	Ahlia Insurance Company	۱
www.bellwoodprestbury.com	Bellwood Prestbury	۲
www.star-iq.com	Star Insurance Company (SIC)	۳
www.alhamraains.com	Al-Hamra'a Insurance Co	۴

جدول ۶۸: فهرست چند شرکت مهم صنعتی، کشاورزی، تجاری و بازرگانی عراق

تلفن	زمینه فعالیت	شهر	نام شرکت	ردیف
+964-780-4766783	General Trading	Basrah	Hayder Intnet Trading & Services Hayder Internet Trading	۱
+964-790-1420576 +964-780-6790252	Organizations	Baghdad	Developing & Promotion Economical	۲
+964-62-7220407	Consulting & Marketing	Duhok	Pilinge Ciyay Ltd.	۳
+964-760-5088761 +964-770-1774184	Construction	Mosul	Silver Orbit Co	۴
+962-77-7977787 +962-79-5779300	Radio & TV Stations	Baghdad	Iraq Economic TV	۵
+964-1-5413403	General Trading	Baghdad	Hamul Al Musk Co	۶

+694-780-1023300	Construction	Basrah	Ariaf Al Basrah Engineering Co	۷
+964-770-1509781	Law Firmsv	Sulaimania	Danyar Law Firm	۸
+964-790-1944127	Rehabilitation & Maintenance	Baghdad	Hanaya Mechanical & Construction Contracts	۹
+964-780-1249445 +964-780-1003144	Construction	Basrah	Bawabit Alromila Co	۱۰
+964-790-1933766	Electrical & Automation	Baghdad	Sabeel Al Madina Co Ltd	۱۱
+964-1-7185107	Banking & Finance	Baghdad	Islamic National Bank	۱۲
+964-790-1933766	Electrical & Automation	Baghdad	Sabeel Al Madina Co Ltd	۱۳
+964-780-1032760	Construction	Basrah	Dar Ibn Khaldun Construction Co	۱۴
+964-790-4774532	Construction	Al Anbar	Al Ajuace Co.	۱۵
+964-66-2554666 +964-750-4664456	Media	Erbil	Ghost Company	۱۶
+964-770-4615422	Construction	Baghdad	Booban Group	۱۷
+964-770-4615368	Oil Industry	Baghdad	Al Khair Oil Services	۱۸

جدول ۶۹: فهرست هتل‌های چند شهر مهم عراق

شهر	تعداد سویت	تعداد اتاق	درجه	نام هتل	ردیف
بغداد	۵۲	۳۳۸	*****	Al-Rasheed Hotel	۱
بغداد	۱۲	۳۱۰	*****	Ishtar Sheraton Hotel	۲
بغداد	۱۴	۲۹۲	*****	Al-Mansour Melia Hotel	۳
بغداد	۰	۴۰۰	*****	Palestine Meridien	۴
بغداد	۰	۲۸۲	*****	Al-Sadeer Novotel Hotel	۵
بغداد	۰	۳۰۰	*****	Babylon Hotel	۶
موصل	۲۳	۲۶۲	*****	Nineveh International Hotel	۷
موصل	۹	۱۸۹	*****	Nineveh Obroi	۸
موصل	۱۱	۱۴۷	*****	Al-Mosul Tourist Hotel	۹
موصل	۴	۴۷	*****	Babel Tourist Hotel - Hilla (Babylon)	۱۰

جدول ۷۰: فهرست بیمارستان‌های مهم بغداد

تعداد تخت	منطقه	شهر	نام بیمارستان	ردیف
۶۷۲	Bab Al-Moatham	بغداد	Shahid Adnan Surgical	۱
۹۹۸	Bab Al-Moatham	بغداد	Baghdad teaching hospital	۲
۴۹۷	Bab Al-Moatham	بغداد	Al Mansur Teaching for Children Hospital	۳
۲۸۹	Bab Al-Moatham	بغداد	Private Nursing Home Hospital	۴
۳۳۳	Rusafa	بغداد	Al Kindi General Teaching Hospital	۵

۷۷۰	Yarmouk	بغداد	Al Yarmuk General Teaching	۶
۷۴	Al Andulus	بغداد	Ibn Rushd Psychiatry & Addiction Hospital	۷
۱.۳۳۵	Al Andulus	بغداد	Al-Rashad Psychiatric Hospital	۸
۲۸۴	Sadr City, Rusafa	بغداد	Ibn Al balady Maternity & Childrens Hospital	۹
۴۴۵	Sheik Maaruf	بغداد	Al Karama Teaching Hospital	۱۰

جدول ۷۱: فهرست چند آژانس املاک مهم عراق

ردیف	نام آژانس	تلفن	سایت
۱	Foreign Real Estate Consultants LLC	2183585-790-	www.frc-iraq.com
۲	BAGHDAD REALTY	(374,500353(10-500453(10-374) 414414(94-374) (mobile) Director fax: (374-500453(10	http://www.baghdadrealty.am http://www.spyur.am/baghdadreal.htm

جدول ۷۲: فهرست برخی فرودگاه‌ها به همراه کد بین‌المللی آنها در شهرهای مهم عراق

Baghdad Al Muthana	
BGW	کد فرودگاه
Baghdad, IRAQ	آدرس
Runway Length: 9843 ft. Runway Elevation: 112 ft. World Area Code: 634 GMT Offset: -3.0	موقعیت

Baghdad International Airport

SDA	کد فرودگاه
PO Box 23006, Baghdad, IRAQ Tel: +964 (0)1 886 3999 Fax: +964 (0)1 888 0187, +964 (0)1 887 8430 Telex: 212500 YIA IK	آدرس
International, Near Baghdad, Position 3345'15»N, 04404'14»E, Elevation 35m (114ft)	موقعیت

Bamerny

BMN	کد فرودگاه
Baghdad, IRAQ	آدرس
Runway length: 1554 m(5100 ft) Runway elevation: 1006 m(3300 ft) Positon (lat/lon): 37.1000 , 43.2667 GMTOffset: 3.0 h	موقعیت

Basra Intl

BSR	کد فرودگاه
Basrah, Iraq, PO Box 23006, Basrah, IRAQ Tel: +964 (0)40 886 3999 Fax: +964 (0)40 888 2310 Telex: BIA 207023	آدرس
International, Near Basrah, Position 3057'32»N, 04744'39»E, Elevation 3m (9ft)	موقعیت

Kirkuk

KIK	کد فرودگاه
t. Kirkuk, IRAQ	آدرس
Runway elevation 1148 ft Longitude 44° 18' 0" E Latitude 35° 31' 0" 9250ft. N GMT Offset - 3.0	موقعیت

Mosul	
OSM	کد فرودگاه
Mosul, IRAQ	آدرس
International, Near Mosul, Position 3621'18»»N, 04351'08»»E	موقعیت

Erbil International Airport	
(EBL/ORER)	کد فرودگاه
www.erbilairport.net Erbil, IRAQ Mobile: 00964 750 7333797 Mobile: 00964 750 4514853 Land line: 00964 66 2257064	آدرس
International, Near Erbil, Position 3615'14»»N, 04347'57»»E, Elevation 409m (1 341ft)	موقعیت

Sulaimaniyah International Airport	
(SUL/ORSU)	کد فرودگاه
www.sulairport.net Sulaimaniyah, Iraq, Raparin District, Sulaimaniyah, Kurdistan, IRAQ Tel: +964 (0)704 317 0017 Fax: +964 (0)704 317 3322 Email: info@sulairport.net	آدرس
International, Near Sulaimaniyah, Position 3539'33»»N, 04553'18»»E, Elevation 760m (2 493ft),	موقعیت

جدول ۷۳: وبسایت اینترنتی شرکت نمایشگاه‌های عراق

وبسایت	نام شرکت	ردیف
www.motiraq.org	شرکت نمایشگاه‌های عراق	۱

جدول ۷۴: نشانی سفارتخانه جمهوری عراق در جمهوری اسلامی ایران

سفارت عراق در جمهوری اسلامی ایران	
نشانی	تهران، خیابان ولی عصر، نرسیده به میدان ولی عصر، جنب وزرات بازرگانی
تلفن و فاکس	تلفن: ۸۸۹۳۸۸۶۵ و ۸۸۹۳۸۸۶۶ دور نگار (فاکس): ۸۸۹۳۸۸۷۷

جدول ۷۵: نشانی سفارتخانه جمهوری اسلامی ایران در عراق

سفارت جمهوری اسلامی ایران در کشور عراق	
نشانی	ADDRESS: SSAALEHHIYEH-KARAADEH MARYAM, BAGHDAD, IRAQ P.O.BOX: 39095
تاریخ تأسیس	۱۳۰۸ هجری شمسی
تلفن و فاکس	COUNTRY ARIA COD :0096 41 TEL: 5376339 -40, 5377605, 5377644, 5378077, 5383124, 5383949, 5378636 FAX: 5376341

جدول ۷۶: نشانی رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در عراق

رایزن بازرگانی جمهوری اسلامی ایران در عراق	
نام	مهدی نجات‌نیا
نشانی	سفارت جمهوری اسلامی ایران در بغداد
تلفن	۵۳۷۷۳۷۵ - ۵۳۷۷۸۵۶ - ۵۳۸۳۱۲۵
نمبر	۵۳۷۹۲۶۶
تلفن همراه	۷۹۰۱۶۷۲۲۱۴
پست الکترونیکی	irantrade.iraq@gmail.com

منابع و مأخذ

۱. آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران طی سالهای ۸۵-۱۳۷۵.
۲. پاکدامن، رضا، مدیریت قراردادهای بین‌المللی، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۸۴.
۳. سالنامه آمار بازرگانی خارجی گمرک جمهوری اسلامی ایران
۴. سایت اداره اطلاعات مرکزی آمریکا www.cia.gov
۵. سایت اطلاعات جامع کشورها www.indexmundi.com
۶. سایت اطلاعات جغرافیایی کشورها www.worldatlas.com
۷. سایت اطلاع‌رسانی در خصوص مبادلات جهانی www.trademap.org
۸. سایت اطلاع‌رسانی در خصوص وضعیت اقتصادی کشورهای جهان www.traveldocumentsystems.com
۹. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه ارائه کمک‌های مالی آمریکا به سایر کشورها www.usig.org
۱۰. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه بهره‌برداری از اینترنت در جهان www.internetworldstats.com
۱۱. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه شرکتهای خارجی فعال در عراق www.businessmonitor.com
۱۲. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه مالیات و تبدیل ارزها www.internationaltaxreview.com
۱۳. سایت اطلاع‌رسانی سازمان تجارت جهانی www.wto.org
۱۴. سایت اطلاع‌رسانی نحوه راه‌اندازی کسب و کار جدید www.doingbusiness.org
۱۵. سایت سازمان توسعه تجارت ایران www.tpo.ir
۱۶. سایت صندوق ضمانت صادرات وزارت بازرگانی www.egfi.org
۱۷. سایت کتاب زرد کشورهای جهان www.yellowpagesworld.com
۱۸. سایت مؤسسه بررسی‌کننده قوانین مالی بین‌الملل www.iflr.com
۱۹. سایت مؤسسه فوربس www.forbes.com
۲۰. سایت مرکز تجارت بین‌المللی www.intracen.org

www.intracen.org

۲۱. سایت مرکز تجارت جهانی

www.kishtpc.com

۲۲. سایت نقطه تجاری کیش

www.state.gov

۲۳. سایت وزارت خارجه آمریکا

www.mfa.gov.ir

۲۴. سایت وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران

www.iranair.com

۲۵. سایت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران

<http://www.motiraq.org>

۲۶. شرکت نمایشگاه‌های عراق

World Investment Report2007

۲۷. گزارش سرمایه‌گذاری جهانی

www.imf.org

۲۸. مجموعه گزارشات صندوق بین‌المللی پول، دولت عراق، سال ۲۰۰۷

<http://www.motiraq.org>

۲۹. وزارت بازرگانی عراق